

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ V JIHOČESKÉM
KRAJI A HORNÍM RAKOUSKU**

Autor práce: Karel Vaněk
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.
Katedra: Katedra společenských věd

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Emanuelovi Peckovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Děkuji vedoucímu oddělení památkové péče z Odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Jihočeského kraje v Českých Budějovicích Mgr. Patrikovi Červákovi za cenné rady, připomínky.

Děkuji též Dr. Ernstovi Fürstovi vedoucímu oddělení statistiky pro země Horního Rakouska za poskytnutí informací a tabulkového přehledu: STATISTIK AUSTRIA. Kulturstatistik 2006 - Tabellenwerk. Wien: Statistik Austria.

OBSAH

ÚVOD	6
1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	8
2 KULTURA A KULTURNÍ DĚDICTVÍ - VYSVĚTLENÍ POJMŮ	9
2.1 Kultura – pojem	9
2.1.1 Kultura – pojem – z pohledu filozofické antropologie	10
2.1.2 Kultura – pojem – z pohledu sociologie	11
2.2 Kulturní dědictví – pojem	16
2.2.1 Materiální kulturní dědictví – pojem	17
2.2.2 Duchovní kulturní dědictví – pojem	18
3 KULTURNÍ PAMÁTKA, PAMÁTKOVÝ FOND, PAMÁTKOVÁ REZERVACE, PAMÁTKOVÁ ZÓNA, OCHRANNÉ PÁSMO – VYSVĚTLENÍ POJMŮ	20
3.1 Kulturní památka – pojem	20
3.2 Památkový fond – pojem	21
3.3 Památková rezervace – pojem	22
3.4 Památkové zóny – pojem	22
3.5 Ochranné pásmo – pojem	23
3.6 Evidence kulturních památek – ÚSKP	23
4 KULTURNÍ DĚDICTVÍ JIHOČESKÉHO KRAJE A HOR. RAKOUSKA	24
4.1 Jihočeský kraj – obecně	24
4.2 Kulturní dědictví – Jihočeský kraj	31
4.2.1 Kulturní dědictví – městská památková rezervace České Budějovice	34
4.2.2 Kulturní dědictví – MPR (UNESCO) Český Krumlov.....	35
4.2.3 Kulturní dědictví – VPR (UNESCO) Holašovice.....	36
4.2.4 Kulturní dědictví – národní kulturní památka koněspřežní železnice.....	37
4.3 Horní Rakousko – obecně	37
4.4 Kulturní dědictví – Horní Rakousko	41
4.4.1 Kulturní dědictví – Linz	41
4.4.2 Kulturní dědictví – Steyr	42
4.4.3 Kulturní dědictví – Wels	43
4.4.4 Kulturní dědictví – Sankt Florian.....	43
4.4.5 Kulturní dědictví – Kremsmünster.....	43

5 ANALÝZA SYSTÉMŮ PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ V JIHOČESKÉM KRAJI A V HORNÍM RAKOUSKU	44
5.1 Analýza systému péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji	44
5.1.1 Historie a tradice péče o kulturní dědictví	45
5.1.2 Právní rámec ochrany kulturních památek.....	46
5.1.3 Analýza systému péče o kulturní dědictví	47
5.1.4 Shrnutí.....	53
5.2 Analýza systému péče o kulturní dědictví v Horním Rakousku.....	54
5.2.1 Historie a tradice péče o kulturní dědictví	54
5.2.2 Právní rámec ochrany kulturních památek.....	55
5.2.3 Analýza systému péče o kulturní dědictví	56
5.2.4 Shrnutí.....	57
6 KOMPARACE SYSTÉMŮ PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ V JIHOČESKÉM KRAJI A V HORNÍM RAKOUSKU	58
6.1 Historie a tradice péče o kulturní dědictví.....	58
6.2 Právní rámec ochrany kulturních památek	58
6.3 Komparace systémů péče o kulturní dědictví.....	58
6.4 Shrnutí.....	60
6.5 Zdařilý společný projekt obnovy kulturního dědictví.....	61
7 ANALÝZA ÚLOHY PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ VE VZÁJEMNÉM PŮSOBNÍ EVROPSKÉ REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY	64
7.1 Vznik „alternativní památkové péče“	64
ZÁVĚR.....	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM PŘÍLOH.....	71
SEZNAM TABULEK	72
SEZNAM PŘÍKLADŮ	72
SEZNAM OBRÁZKŮ	72
SEZNAM ZKRATEK.....	73
PŘÍLOHY	75
ABSTRAKT.....	76
ABSTRACT	77

ÚVOD

Téma „Péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a Horním Rakousku“ se někomu může jevit jako ne zrovna příliš aktuální. Nebo jinak řečeno: „Jaký má smysl, pečovat o kulturní dědictví? Právě v dnešní době, ve společnosti, jejíž vývoj jde tak rychle kupředu? A navíc, obnova památek stojí mnoho peněz a těch je nyní v době hospodářské krize stále méně.“ A právě tyto otázky byly inspirací k tomu, zabývat se tímto tématem. Práce se zaměřila na výzkum péče o kulturní dědictví a na porovnání jak tato péče probíhá v Jihočeském kraji a jak v Horním Rakousku.

První kapitola seznámí čtenáře s cílem, kterého chce tato práce dosáhnout a zároveň také s výzkumnými metodami, jakých bylo v práci užito.

Druhá a třetí kapitola jsou úvodní a slouží pro definování základních pojmů jako je například kultura, kulturní dědictví, kulturní památka, památkový fond, památková rezervace, památková zóna a ochranné pásmo.

Čtvrtá kapitola představuje oba kraje, jsou zde popsány charakteristické rysy a nejvýznamnější památky.

Pátá a šestá kapitola provádí analýzu a komparaci systémů péče o kulturní dědictví v jednotlivých krajích. Pozornost byla zaměřena na historii, právní rámec a praxi při ochraně památek, na závěr každé kapitoly je provedeno krátké shrnutí.

V závěru se práce zabývá analýzou základního problému, kterým je úloha současné památkové péče při obnově kulturního dědictví ve vzájemném působení evropské regionální a strukturální politiky. Stručně řečeno je o to, jak využít finančních podpor, které se nabízejí z Evropské unie. Jak zpracovat kvalitní projekty, aby tyto granty mohly být úspěšně čerpány a využity k maximální spokojenosti jak památkářů, při obnově a zachování památek, tak i široké veřejnosti, při návštěvě těchto památek. Je to jednoduchá rovnice, aby památky žily dále a nespadly, je potřeba peněz. Tyto peníze lze získat buď z turistického ruchu ať již z tuzemského, či zahraničního, nebo jít cestou nalezení nového smysluplného využití památkového objektu.

Úkolem každé generace by měla být péče o kulturní dědictví a snaha předat toto neporušené dědictví generaci budoucí, aby naši potomci mohli šťastně žít v krásném prostředí, plném nehynoucích odkazů minulých věků. Smyslem této práce je přispět ke zvýšení zájmu o kulturní dědictví, zejména o památky umělecké, lidové a přírodní, neboť tyto památky jsou svou hodnotou, historií a zajímavostí kulturním bohatstvím obcí a měst jak v Jihočeském kraji, tak i v Horním Rakousku. Jsou významným

činitelem pro vlastivědu, turistiku a mezinárodní i tuzemský turistický ruch a tím samozřejmě i pro hospodářský život jednotlivých krajů.

Proto je třeba propagovat odbornou péči o kulturní dědictví, domnívám se, že každý z nás by si měl uvědomit obrovský význam a smysl péče o kulturní dědictví, které je třeba chránit a pokud možno i rozmnožovat, ne z úředního donucení, ale i z vlastní vůle a pro jeho velký význam a přínos. Dá se říci, že mnoho památek uměleckých a přírodních bylo zničeno z nerozumu nebo z hrabivosti. Velký počet zřícenin starých hradů, odlesněné pustiny, strhané stráně jsou toho výmluvným svědectvím.

A přesto je v každém z nás kus patriotismu, milujeme svůj rodný kraj, jeho krásy a památky. Ničí-li se přesto tyto památky, děje se tak především z neporozumění. Toto kulturní dědictví se vytvářelo a formovalo po staletí a tisíciletí. Bez jeho minulosti neporozuměli bychom dnešní přítomnosti a nemohli bychom ani správně posoudit jeho význam pro budoucnost.

1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cíle bakalářské práce

Cílem této práce je na základě studia odborné literatury, analyzovat problematiku památkové péče v Jihočeském kraji a její **přizpůsobení se současné globalizaci**. Kromě tohoto základního problému si práce klade za cíl sledovat ještě další dvě linie: **vysvětlit úlohu péče o kulturní dědictví a provést analýzu a komparaci systému péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku**.

Byly vytyčeny tyto hlavní cíle:

- vysvětlit pojem kultury a kulturního dědictví
- představit podrobněji jednotlivé kraje a jejich kulturní dědictví
- analyzovat systém péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku
- porovnat rozdílnost systémů péče o kulturní dědictví mezi Jihočeským krajem a Horním Rakouskem
- představit příklad zdařilého projektu vzájemné přeshraniční spolupráce obou krajů při obnově kulturního dědictví
- analyzovat dnešní postavení památkové péče, její vymezení a vztah vůči evropské regionální a strukturální politice

Metodika bakalářské práce

S odvoláním na výše uvedené cíle, byla **analyzována literatura**, která by se zabývala danou problematikou. Přehled použité literatury naleznete v „Seznamu použité literatury“. Z děl, která byla nejvíce inspirativní, by autor rád vyzdvihl knihu „*Zánik a vznik památkových péčí. Filozofie památkové péče*“, od T. Hájka a knihu „*Financování provozu, údržba a obnova památek. Prostředí a souvislosti*“, od T. Peka. Tato díla se velice podrobně zabývají problematikou tuzemské památkové péče a dále také jejím vymezením se vůči sousedním státům a též vůči evropské regionální a strukturální politice.

Pro tuto práci byla použita **metoda sekundárního výzkumu**. Autor se spolehl na informace, které jsou již k dispozici, došel k závěru, že tato metoda je levnější a rychlejší. Navíc není nutno znovu objevovat to, co již bylo zjištěno. Tato metoda byla použita zejména při porovnávání rozdílnosti podmínek péče o kulturní dědictví mezi Jihočeským krajem a Horním Rakouskem. Autor shromáždil a **analyzoval** statistické

i jiné dostupné údaje a jejich **vzájemnou komparací** došel k výsledkům, které jsou obsaženy v této práci.

V práci jsou používány zejména tyto základní pojmy: kulturní dědictví, kulturní památka, památkový fond, památková péče, památková rezervace, památková zóna, ochranné pásmo, evidence kulturních památek, movité a nemovité kulturní památky, Ministerstvo kultury, Národní památkový ústav, péče státu, globalizace, evropská regionální a strukturální politika, organizace UNESCO.

2 KULTURA A KULTURNÍ DĚDICTVÍ - VYSVĚTLENÍ POJMŮ

2.1 Kultura – pojem

Termín **kultura** patří v naší současnosti k nejfrekventovanějším slovům, které člověk používá den co den při mnoha příležitostech a současně k nejmnohoznačnějším pojmům, do nichž člověk při jejich užívání může vkládat a také vkládá různý obsah a smysl. Významy, v nichž se v současnosti termín kultura používá, jsou velice rozmanité, týkají se různých oblastí i úrovní života jednotlivce i společnosti. Například kultura jako forma sociální komunikace, sféra či forma vědomí, sféra společenského života, oblast duchovního života člověka a společnosti, vzdělanost, umění, **stavitelství** (pojítka mezi Jihočeským krajem a Horním Rakouskem kdysi byla koněspřežní železnice mezi Českými Budějovicemi a rakouským městem Linz), **tradice** (zde v Jihočeském kraji například husitství, které samozřejmě zasahovalo i do oblasti dnešního Horního Rakouska), vzorce jednání a myšlení, atd.

Přes veškeré odlišnosti mají všechna pojetí kultury přinejmenším jeden moment společný: kultura se chápe ve své zásadní odlišnosti od přírody, dalo by se dokonce říci, že ji můžeme chápat jako opak přírody. Za kulturu se považuje všechno to, co nevyrostá samo sebou z přírody, ale vzniká činností člověka a společnosti. Je-li základním předpokladem života člověka vůbec jeho fyzická, biologická existence, pak teprve kultura z této biologické existence člověka vytváří jeho skutečně lidskou existenci. Vznik člověka je předpokladem kultury (člověk je tvůrcem kultury), ale zároveň bez kultury by nemohl vzniknout dnešní člověk, ani samotná společnost. O kultuře v pravém slova smyslu je tedy v tomto pojetí možné hovořit jen ve vztahu ke člověku a společnosti, k jejich činnostem a k výsledkům těchto činností. Kultura je v určitém

slova smyslu nejnvtitnějším obsahem jednoho ze dvou světů, v nichž člověk žije, to je svět společnosti (druhý je svět přírody).¹

2.1.1 Kultura – pojem – z pohledu filozofické antropologie

Z pohledu filozofické antropologie patří právě kultura k jednomu ze základních **atropin**, to je znakům, které má jen člověk na rozdíl od zvířat. Kultura je tedy svět vytvořený lidmi. Člověk se pohybuje ve světě přírody, který nazýváme **natura**, rodí se do tohoto světa přírody. Kultura na něho působí a kultivuje ho a formuje. Z naturální bytosti se později stává kulturní bytost. Můžeme říci, že kultura je negenetický způsob dědičnosti. Biologická informace se přenáší geneticky, sociální informace kulturou. Kultura tak umožňuje vývoj člověka. Postupný evoluční vývoj člověka zahrnuje dlouhé období, kterému říkáme **antropogeneze**. Zároveň s tímto vývojem probíhá též proces utváření společnosti takzvaná **sociogeneze**. Celý tento proces **antroposociogeneze** trval tři milióny let.

Ukažme si v několika bodech tento vývoj:

- prastarý člověk (celkově biologicky nedokonalý)
- používání nástrojů – práce – humanizační následky – vznik společnosti, vznik jazyka – dělba práce – směna – rozvoj myšlení a vědomí
- kultura umožňuje předávání informace z generace na generaci a tím se začíná vytvářet **kulturní dědictví**, jakýsi odkaz a předávání našich zkušeností a poznatků další generaci
- používání nástrojů nás vzdaluje od přírody – rozvíjí myšlení
- nedostatkové orgány jsou nahrazovány technickými prostředky
- první nástroje byly zbraně
- první mravní norma – zákaz incestu (zamezení soupeření o samice)
- vznik prvobytných obcí²

Jak je vidět z uvedeného vývoje tam, kde je lidská existence, vzniká takzvaný **kulturní prostor**. V tomto kulturním prostoru se rozvíjí a zdokonalují předměty, vztahy mezi lidmi, činnosti, rozvíjí se člověk a jeho vědomí. Každá etapa představuje určitý stupeň rozvoje.

¹ PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 32.

² DOLISTA, J. *Filozofická antropologie*. České Budějovice: VŠERS, 2007. s. 35-36.

Kultura je vlastně latinský termín, který dříve znamenal – obdělávání půdy. Později se jeho význam rozšířil a pod tímto pojmem bylo zahrnuto vše, co bylo vytvořeno lidmi. Je to tedy svět vytvořený člověkem. Kulturu tedy můžeme z pohledu filozofické antropologie chápat jako:

- činnosti, zvyky, náboženství, knihy, obrazy, hudbu, stavitelství, vlastně vše co bylo vytvořeno člověkem
- historie kultury – kulturní vývoj – předávání si zkušeností z generace na generaci
- normativní vymezení – kultura je způsob života jednotlivce, který je určován sociálním prostředím
- hodnotové vymezení – materiální a duchovní hodnoty, instituce, zvyky, chování
- psychologická vymezení – přizpůsobení se vnějšímu prostředí
- kultura a teorie výchovy – kultura – způsob naučeného chování
- struktura kultury – sociální instituce – jádro kultury
- ideologická vymezení kultury – předání si idejí navzájem
- symbolické vymezení kultury – činnosti, ideje, emoce

Kultura též zahrnuje jazyk, morálku, mravy, pracovitost, logiku, myšlení, estetiku. Kultura člověka – člověk ji dokáže tvořit, vnímat, vstřebávat a reprodukovat. Kultura je určitý kvalitativní stav společnosti. Kultura má dějinný vývoj – neustále se reprodukuje a zdokonaluje. Pro člověka je nezbytná nutnost výchovy – tu určuje celá společnost. Společenský život v celé šíři formuje osobnost. Kultura se historicky proměňovala až k dnešku a spolu s ní i člověk, kterého můžeme prostřednictvím kultury poznávat.³

2.1.2 Kultura – pojem – z pohledu sociologie

Sociologické pojetí kultury má několik rovin. **V nejširším významu** se kultura považuje za komplex tvořený aktivní tvůrčí činností lidí vedení k osvojení světa a touto činností vytvořenými hodnotami. Tyto činnosti spočívají v osvojování, přejímání, zhodnocování zkušeností a nové tvůrčí činnosti.

³ DOLISTA, J. *Filozofická antropologie*. České Budějovice: VŠERS, 2007. s. 37-38.

V užším slova smyslu je kultura označována za relativně integrovaný celek zahrnující chování, činnosti výtvořené určitým seskupením lidí. Toto chování se řídí více či méně závaznými společenskými vzory, které se vytvářejí ve vzájemných vztazích daného seskupení lidí a jsou předávány z generace na generaci. **Nejužší pojetí** je vlastně modifikací uvedeného nejširšího významu s tím, že obsahový záběr činností a hodnot se redukuje pouze na oblast estetická či dokonce pouze umění (to je velice blízké významu často používanému v běžném vědomí, v každodenním životě).

Pro sociologické chápání a zkoumání kultury jsou celkově charakteristické tyto momenty:

1. Podstatné jsou v kultuře **lidské činnosti a hodnoty**. Tyto činnosti jsou přitom často chápány spíše v abstraktní rovině s důrazem na pravidla, technologii činnosti, případně její další okolnosti. Hodnoty jsou pojímány obvykle v neutrálním významu, to znamená, patří mezi ně i to, co je jinak hodnoceno jako „nekulturní“ a odsuzováno jako negativní z hlediska žádoucího rozvoje jedince a společnosti.
2. Kultura není vrozená, zděděná či instinktivní, ale je **naučená**. Činnostmi vytvořené hodnoty mohou být přenášeny v prostoru a v čase a člověk si je osvojuje.
3. Kultura jako celek je **kolektivním produktem**, vytvářejí ji lidé, kteří jsou v sociální interakci. Konkrétní hodnotu může samozřejmě vytvořit konkrétní jedinec, například truhlář stůl či židli a Bedřich Smetana zase cyklus symfonických básní „Má vlast“.
4. Kultura a kulturní hodnoty se přenášejí z generace na generaci, kultura jako celek si zachovává určitou **kontinuitu v čase**, i když jednotlivé prvky kultury mohou průběžně vznikat a zanikat a ve vývoji kultury se mohou objevit i období a sféry s diskontinuitou.
5. Kultura je **adaptivní**, to znamená je schopná na základě činností lidí se přizpůsobovat vnitřním a vnějším změnám. Je třeba však říci, že stejným tempem a stejným směrem se nemusí měnit současně všechny složky kultury.

Kultura je **vnitřně hluboce strukturovaná** – zahrnuje množství dílčích jevů, procesů a vztahů, z nichž některé spolu vzájemně velice úzce souvisejí a jiné spadají

do od sebe dosti vzdálených oblastí života jedince a společnosti. Dá se říci, že do kultury například patří jak traktor, tak i operní árie.⁴

Zpravidla se obsah kultury strukturuje do dvou, respektive tří velkých součástí kultury: **materiální**, **duchovní** a normativní (normativní kultura je někdy chápána jen jako součást duchovní kultury, jindy vzhledem ke svému významu a postavení je vydělována zvlášť jako samostatná).

I když i v současnosti existují různé kultury, dosti často se současná kultura charakterizuje souhrnně jako **masová kultura**. Rád bych se o ní více rozepsal, protože to je něco, co se týká našeho současného života, dá se říci bez ohledu na hranice. Je to zvláštní typ kultury přístupné, dostupné i určené co nejširšímu okruhu lidí bez rozdílu pohlaví, věku, vzdělání, národnosti, profese, politického či náboženského přesvědčení a tak dále. Masová kultura se vztahuje k tisícovým či desetitísícovým seriím jednoho modelu oblečení, které nosí lidé po celém světě, jednoho konkrétního plakátu, kterým si zdobí byt lidé různých kontinentů. Vztahuje se k filmu, který shlédnou postupně milióny diváků z různých zemí světa, k televiznímu pořadu, na který se v témže okamžiku dívají statisíce lidí v nejrůznějších oblastech. Základní znaky masové kultury jsou masovost (veliké množství toho, co je předkládáno) a standardizace (stejnost, totožnost toho, co je předkládáno).

Typ kultury vyznačující se masovostí a standardizací ovšem mohl vzniknout jen v určitých sociálně ekonomických podmínkách – masová kultura se chápe jako kulturní typ vytvořený určitou epochou. Je to období **průmyslové revoluce v 18. a 19. století** v západní Evropě a severní Americe. Za základní podmínky vzniku a formování masové kultury je možné označit dva procesy typické pro průmyslovou revoluci: **industrializaci** (vznik a růst průmyslové výroby s následným růstem jejího významu v životě jedince a společnosti) a **urbanizaci** (koncentrace velkého množství lidí ve městech, která postupně získávají výrazný bezprostřední vliv na život celé společnosti). Podmínky a požadavky života lidí koncentrovaných ve městech a závislých v mnoha ohledech na stavu a vývoji průmyslové výroby vytvářely podmínky a požadavky formování nového typu kultury, výrazně se lišícího od předchozí kultury existující a rozvíjející se v menších sídelních útvarech se zemědělským a řemeslnickým zázemím.⁵

⁴ PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 33 - 34.

⁵ PECKA, E., *Základy sociologie: Kultura*. České Budějovice: VŠERS, 2005. s. 42.

V oblasti duchovní kultury, respektive v přeměně dřívější duchovní kultury v masovou duchovní (symbolickou) kulturu, k uvedenému přistupují ještě další podmínky a předpoklady. **Masová symbolická kultura** se rozvinula jako kultura tištěného slova – rozvoj prvotního knihtisku a pozdějších dokonalejších technických způsobů rozmnožování psaného slova byl záležitostí jednak **technického rozvoje** (technické přístroje a mechanismy jako nezbytná podmínka masové produkce a distribuce knih a novin), jednak **rozšiřování vzdělanosti** (deník s miliónovým nákladem ve společnosti analfabetů nemá smysl). Aby lidé mohli masově přijímat masovou symbolickou kulturu, nutně potřebovali také vhodný časový prostor – **volný čas**. Dá se říci, že technický a sociálně ekonomický pokrok umožňující zkrácení pracovní doby významně přispěl k vytvoření masové poptávky po produktech a hodnotách kultury.

Všechny zmíněné podmínky a předpoklady, činitele formování masové kultury se v uplynulých dvou stoletích intenzivně, zejména ve srovnání s minulostí, rozvíjely a v souladu s tím se vyvíjela i samotná masová kultura. Ve 20. století pak masová kultura nabyla určitých specifických rysů především díky rozvoji **prostředků masové komunikace** (takzvaná masmédia), to je zdokonalení tištěného slova v nejrůznějších podobách a zejména vzniku a bouřlivému rozvoji **rozhlasu, televize** a jejich konkrétních podob (v poslední době například video, DVD přehrávače či prostředky výpočetní techniky a v neposlední řadě také internet).

Masmédia jsou s masovou kulturou neobyčejně úzce spjata – masmédia v úplnosti umožnila realizovat oba základní rysy masové kultury, to je masovost a standardizaci (noviny běžně vycházejí ve statisíkových nákladech, ve většině vyspělých zemí se počet televizních diváků pohybuje dokonce až za hranicí 90 % veškerého obyvatelstva). Za hlavní náplň masmédií je považováno šíření masové kultury. Masmédia jsou přístupná a dostupná každému (je možné je sledovat v nejrůznějších prostředích, obsah není zpravidla intelektuálně náročný, cena základních přístrojů není vysoká), stala se běžným a samozřejmým společníkem člověka v zaměstnání i ve volném čase – díky tomu masmédia ovlivňují miliardy lidí na celém světě.⁶

Postoje teoretiků, zejména sociologů, k masové kultuře byly vlastně od jejich počátků neobyčejně rozmanité – od vyhraněně pozitivního hodnocení až k vyhraněně

⁶ PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 39.

negativnímu. S rozvojem masové kultury v realitě nepřibývá vyřešených otázek a shodných stanovisek, ale spíše argumentů ve prospěch jednoho i druhého krajního stanoviska. V podstatě na všech faktech souvisejících s masovou kulturou se teoretikové shodují, ale interpretace těchto faktů a posuzování jejich důsledků jsou diametrálně odlišné.

Všeobecná přístupnost a dostupnost masové kultury na jedné straně je posuzována velice kladně jako projev skutečné **demokratizace kultury a společnosti**, kdy se stírají nejrůznější hranice mezi jedinci vyplývající z jejich postavení v sociální struktuře společnosti – například milionář i člověk žijící na hranici takzvaného sociálního minima mohou sledovat tentýž televizní program a mezi nimi jako televizními diváky nemusí být žádný rozdíl. Na druhé straně z toho plyne, jak konstatují kritikové masové kultury, nebezpečí „**stádnosti**“, **průměrnosti**, likvidace individuality každého člověka – v podmínkách masové kultury člověk pozvolna přestává být sám sebou ve své osobitosti a je různými způsoby nucen, aby se choval, jednal, myslel jako ostatní, aby byl jen jedním z davu takzvaného **masového člověka**, který je v podstatě masovou kulturou preferován.

Jiným tradičně diskutovaným problémem je „**kulturní úroveň masové kultury**“. Kritikové masové kultury dokazují, že masová kultura nutně musí být srozumitelná všem společenským vrstvám, lidem s různým vzděláním a také s různými kulturními zájmy. To vede k tomu, že zároveň musí respektovat nižší, respektive nejnižší úroveň vzdělanosti, vkusu svých potenciálních příjemců. Jen považte, má-li televiznímu pořadu rozumět vzdělaný a kultivovaný intelektuál i žena v domácnosti se základním vzděláním, je nutné hovořit jazykem, případně i uvažovat myšlením oné ženy a nikoli intelektuála. To ovšem může mít výrazné negativní dopady na vývoj člověka jako osobnosti, společnosti i samotné kultury. Dá se říci, že za těchto podmínek vše stagnuje na průměrné, či nižší, nebo dokonce nejnižší úrovni, chybějí podněty pro rozvoj. Obhájci masové kultury zpravidla připouštějí, že její úroveň není příliš vysoká, ale nevidí v tom důvod k panice. Argumentují mimo jiné i tím, že například filmové publikum si stejně samo vybere, co se mu líbí.⁷

Kultura je pro lidi, a jestliže lidé nechtějí „intelektuálské šarády“, ale jednoduché komedie se šťastným koncem, musí jim přece kultura vyhovět, neboť masová kultura

⁷ PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 40.

je určena masám a nikoli několika jednotlivcům a musí tedy respektovat názor a vkus většiny.

Masová kultura bývá velice často kritizována za to, že je jen oddechovou záležitostí, nepodněcuje myšlení, vede k pasivitě a odvádí člověka od jeho vlastního života do fiktivního světa smyšlených hrdinů. Prostřednictvím častých násilných a brutálních scén například ve filmu otupuje jeho lidské cítění, zvyká jej na násilí a brutalitu jako na samozřejmé součásti všedního života. Případně vede člověka k napodobování, je povrchní, neváží si skutečných hodnot života, je nástrojem k manipulaci s jednáním i názory lidí (například prostřednictvím reklamy), usiluje jen o zisk bez ohledu na skutečnou kulturní hodnotu.

V protikladu k tomu je masová kultura obhajována jako prostředek uvolnění člověka, jeho odpoutání se od běžných starostí, jako útočiště člověka před světem, kterému on nerozumí či který se mu odcizuje, jako lidmi nejvíce ceněný a velice využívaný způsob trávení volného času i jako zdroj nových informací i nových zkušeností, jako podnět k vybití agresivních pudů člověka na náhradním objektu či náhradním způsobem (pohled na násilí ve filmu a jeho „prožívání“ divákem v něm může alespoň dočasně utlumit touhu dopustit se takového násilí ve skutečnosti).

Teoretických argumentů i praktických příkladů svědčících pro masovou kulturu i proti ní je celá řada. Ať už se člověk přiklání k tomu či onomu názoru, neměl by nikdy zapomenout, že zobecňování je u masové kultury velice problematické, protože se jedná o nesmírně širokou oblast s mnoha různými podobami – masová kultura tedy v podstatě může být dobrá i špatná, umělecká i kýčovitá, hodnotná i bezcenná, přínosná i škodlivá. Záleží však na konkrétním díle, konkrétním prvku masové kultury, který posuzujeme. Z toho, že je něco „masové“, ještě není možné automaticky vyvozovat, že už právě proto je to negativní.

2.2 Kulturní dědictví – pojem

Každá kultura především z něčeho vyrůstá, navazuje na kultury předchozích historických období – na jejich takzvané **kulturní dědictví**, jehož jádro je tvořeno především těmi prvky kultury, které se osvědčily v minulosti a které mají určitou trvalejší platnost (například jihočeský lidový kroj může do další generace přejít buď jako muzeální exponát svědčící pouze o něčem v minulosti, nebo jako základ pro další vývoj módy či alespoň jako jeden z prvků varianty tohoto vývoje). Zároveň je každá

kultura zejména z dlouhodobého hlediska ovlivňována i jinými kulturami téhož historického času – kulturami, které existují ve stejném období v jiných společenských útvarech, v jiných lidských seskupeních. Kontakt mezi kulturami je základem **kulturní difúze**, přenosu kulturních prvků. Přijetí a osvojení těchto kulturních prvků v jiných společnostech a jejich integrace do jiných, odlišných kultur se označuje jako **akulturace**.⁸ Jako příklad vzájemné kulturní difúze mezi dnešním Jihočeským krajem a Horním Rakouskem bych pro zajímavost uvedl pár výrazů, které se vžily do obou jazyků a jsou vlastně až do dnešních dnů naší „společnou řečí“. Je to například slovo „štrúdl“, které pochází z německého výrazu „der Strudel“. Spousta mladých lidí dnes pokládá štrúdl za ryze české slovo, ale není tomu tak. Naopak v Rakousku výraz „die Kolatsche“, z českého „koláče“, také naprosto zdomácněl a pro mnoho Rakušanů je to německé označení. Podobné slovo je také například „die Zwetschke“ – švestka. Můj otec s oblibou používá místo „závory“ výraz „šraňky“ také z německého „die Schranke“. Myslím, že takových společných slov či znaků bychom našli daleko více a vlastně již zde, na těchto maličkostech, můžeme vypořizovat jistou vzájemnou blízkost obou kultur.

Ale pojďme se vrátit ještě k výrazu kulturní dědictví. Je tvořeno tedy **prvky** kultury, které se osvědčily v minulosti a které mají určitou trvalejší platnost. Tyto prvky jsou **vnitřně hluboce strukturované** – to znamená, že zahrnují množství dílčích předmětů, procesů, jevů a vztahů. Kulturní dědictví zde v Jihočeském kraji může představovat například zámek Hluboká a zrovna tak Smetanovo „Má vlast“. To znamená, že kulturní dědictví můžeme strukturovat do dvou velkých skupin. Je to jednak **materiální kulturní dědictví** neboli hmotné kulturní dědictví a **duchovní kulturní dědictví** neboli dědictví nehmotné povahy.

2.2.1 Materiální kulturní dědictví – pojem

Materiální kulturní dědictví zahrnuje oblast materiálního bohatství společnosti. Je to soubor jevů, vztahů a procesů vztahujících se k uspokojování materiálních potřeb člověka tzv. **Technologický sektor kultury**. Ale nemusí jít vždy jen o uspokojování materiálních potřeb. Například uspokojení při řemeslné výrobě může pocházet ze samotného tvůrčího procesu, vymyšlení novotvarů, z objevitelských zážitků, z pocitu

⁸ PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 41.

krásky. Krása a užitek jsou v mnoha technologických činnostech v úzkém spojení. Za nejdůležitější prvky materiální kultury se považují **prostředky používané v materiální výrobě** (hlavně pracovní nástroje, stroje, automaty, složité technické aparatury), **způsoby používání těchto prostředků** (technologie práce s nástroji), **produkty určené k uspokojování výrobních potřeb jednotlivce a společnosti** (polotovary, uměle vytvořené materiály a podobně), **spotřební předměty** (jako například předměty každodenní potřeby: kartáček na zuby, talíř, atd., tak i předměty dlouhodobé spotřeby: televize, auto, atd.) a **umělé materiální životní prostředí** (zejména různá stavební díla).⁹

2.2.2 Duchovní kulturní dědictví – pojem

Duchovní kulturní dědictví zahrnuje oblast duchovního bohatství společnosti. Je to soubor jevů, procesů a vztahů vztahujících se k uspokojování duchovních potřeb člověka – soubor nejrůznějších idejí, zvyků, zřízení, institucí, symbolů, představ, názorů a podobně. K duchovní kultuře je možno řadit také předměty, do nichž byly uvedené ideje začleněny nebo v nich byly fixovány. Tyto ideje, zvyky atd. mohou mít různý charakter: vědecký, etický, estetický, právní a podobně. Podle toho se jako hlavní sféry duchovní kultury odlišují umění, věda, filozofie (ve smyslu životního názoru a nikoli vědy), náboženství, právo a morálka.

Specifický charakter a specifické místo v duchovní kultuře zauímají společenské normy – jejich sférou je pak **normativní kultura** (týká se zejména morálky a práva). Společenské normy jsou systémem obecných pravidel týkajících se toho, jaké chování jedince odpovídá zvyklostem a hodnotám, vzorcům přijímaným a uznávaným v dané společnosti, a ukazujících jedince, jak má jednat, jak se má chovat, jaké odměny ho čekají na základě jednání podle těchto pravidel, či jaké tresty mu hrozí při jejich porušení. Společenské normy nejsou neměnné a jednou provždy stanovené – mohou se vzájemně lišit jak ve srovnání různých společností po časové linii, tak i po linii prostorové. Navíc i v rámci jedné společnosti existující v témže čase a v témže prostoru mohou existovat vzájemně se lišící systémy norem platící jen v některé omezené sociální skupině.

Uvedená strukturace kulturního dědictví či kultury je považována za „klasickou“ a „tradiční“. Je ovšem nutné si uvědomit její jistou zjednodušenost, schematičnost

⁹ PECKA, E., *Základy sociologie: Kultura*. České Budějovice: VŠERS, 2005. s. 44.

a tím i relativnost její platnosti. V realitě se totiž všechny uvedené součásti kultury vzájemně prolínají a možno říci i vzájemně podmiňují. Každý předmět, ať už slouží k jakémukoli účelu, musel být dříve, než byl vyroben, někým vymyšlen, zobrazen v představách někoho. A naopak, aby se jakákoli idea stala dostupnou zkušenosti ostatních lidí, aby se mohla stát kulturním dědictvím, musí získat jinou než jen myšlenou podobu, musí se objektivizovat, zmaterializovat (pomocí písma, notového zápisu, obrazů a podobně).¹⁰

Kulturní dědictví vzhledem k jedinci i ke společnosti vystupuje v mnoha úlohách, plní řadu funkcí, z nichž uvedu jen nejdůležitější. Je to zejména funkce humanizační nebo civilizační, jejímž obsahem je „polidšťování člověka“ – kultura činí člověka z biologické bytosti skutečným člověkem (týká se to nejen člověka jako druhu v abstraktním smyslu, ale i každé nové generace, každého konkrétního jedince). Velkou a významnou skupinu vytvářejí funkce pojmenované různými autory jako poznávací, výchovná, výchovně-vzdělávací, adaptační, socializační nebo normativní, regulativní funkce. Všechny tyto funkce jsou vzájemně úzce propojeny a vztahují se v podstatě k jednotlivým momentům této situace: kulturní dědictví umožňuje každému jedinci od jeho narození poznávat a osvojovat si okolní svět na základě poznatků, které byly nashromážděny minulými generacemi, i poznatků, které existují v současné generaci, a na základě rozvoje jazyka a myšlení daného člověka. Součástí obecného poznávání světa je také poznávání norem vzorců chování a pravidel lidské činnosti, jejichž osvojení jedinci umožní zařadit se nějakým způsobem do společnosti.

Tento proces osvojování si kultury se nazývá **akulturace**. Akumulativní funkci plní kultura tím, že v sobě uchovává poznatky nejrůznějšího druhu a vytváří jejich určitou „zásobárnu“, takzvané kulturní dědictví.¹¹

Z uvedeného vymezení pojmů je patrné, že pojem kulturního dědictví je opravdu velmi široký. V této práci bude nyní více pozornosti věnováno té části kulturního dědictví, kterou označujeme jako kulturní památku. Na úvod tedy opět upřesnění a vymezení pojmů.

¹⁰ PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 34 - 35.

¹¹ PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 35.

3 KULTURNÍ PAMÁTKA, PAMÁTKOVÝ FOND, PAMÁTKOVÁ REZERVACE, PAMÁTKOVÁ ZÓNA, OCHRANNÉ PÁSMO – VYSVĚTLENÍ POJMŮ

3.1 Kulturní památka – pojem

Kulturní památky dělíme na dvě hlavní skupiny na **movité a nemovité kulturní památky, popřípadě jejich soubory**:

- a) **Movítmí kulturními památkami** jsou například mobiliářová vybavení církevních, hradních, zámeckých nebo světských objektů; především památky malířského a sochařského umění a uměleckých řemesel, hmotné archeologické artefakty a historické knihovny.
- b) **Nemovité kulturní památky** jsou například hradní a zámecká sídla, tvrze a jejich zříceniny; měšťanská historická zástavba, obranné (hradební systémy), sociální a technické městské stavby; zemědělské usedlosti, objekty vesnického lidového stavitelství; technická díla (železnice, mosty, přehrady), historické zahrady a parky.¹²

V této práci bude větší pozornost věnována především nemovitým kulturním památkám a péči o ně.

„Za kulturní památky podle zákona o státní památkové péči prohlašuje Ministerstvo kultury České republiky nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory,

- a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,
- b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.“

K prohlášení za **národní kulturní památku** je oprávněna vláda, která tak činí svým nařízením a touto formou také stanovuje podmínky její ochrany. Hlavní roli hrají vedle jejich vlastníka především krajské úřady vykonávající státní správu na úseku státní památkové péče.¹³

Hmotné kulturní dědictví Jihočeského kraje a Horního Rakouska představuje velké množství památek všeho druhu. Jsou to zejména památky umělecké, mezi

¹² Zákon č. 20/1987 Sb. z 30. března 1987 o státní památkové péči.

¹³ Zákon č. 20/1987 Sb. z 30. března 1987 o státní památkové péči.

ně můžeme počítat památky architektonické, sochařství, malířství, ale také památky starých zaniklých kultur takzvané památky archeologické, či památky technické. Všechny tyto památky jsou důležitým dokladem historického vývoje naší společnosti. Jsou přesvědčivým důkazem prastaré vyspělé kultury těchto území, ukázkou pracovní a výtvarné schopnosti a dovednosti našich předků. S přihlédnutím ke všem těmto důvodům jsou opravovány a zachovávány.

Devatenácté století přineslo chápání památek v dnešním slova smyslu. Zjednodušeně by se dalo říci, že památkou je věc nebo stavba, která má kulturní hodnotu, jež ve své podstatě není reprodukovatelná. Zprvu byly předmětem zájmu „památky umělecké a historické“. Později se ale ukázalo, že kulturní hodnotu získávají i méně exkluzivní věci, pokud jich začne ubývat.

Památkami nejsou pouze kostely, hrady a zámky. Byl objeven i půvab lidového umění, architektury a kulturní krajiny. V poslední době také vzrůstá pozornost věnovaná **technickým památkám**. Stranou pozornosti ale stále zůstávají ty úplně nejobyčejnější věci. Historické omítky, staré kliky, dveře, okenní rámy, prkenné a cihelné podlahy, které představují nejvíce ohroženou část architektonického dědictví právě proto, že jejich kulturní hodnota není zřejmá na první pohled.

Žijeme v době, která se s bohatou minulostí, nedá srovnat. Co se dříve opravovalo a udržovalo, to se dnes vyhazuje a vyměňuje. Nenahraditelnost něčeho se pak většinou projeví až v okamžiku, kdy je to nenávratně pryč.

Ohlížet se zpět do minulosti na tu spoustu lidské práce, která byla vykonána, aby byl náš život lepší a snadnější, je velmi poučné a zajímavé. Ještě zajímavější a poučnější ale je, podívat se do minulosti na kulturní práci předchozích generací. Po zmizelých generacích zbyly hmotné doklady jejich života a jejich kulturní práce a umělecké tvorby.¹⁴

3.2 Památkový fond – pojem

Památkový fond tvoří jednu z nejvýznamnějších složek národního kulturního bohatství – národního kulturního pokladu České republiky. Úroveň praktické péče o něj naznačuje, jaká je ve společnosti kultura a obecná vzdělanost a zda se bere dostatečně v úvahu ochrana veřejných zájmů. **Je známo, že uchování památkového fondu**

¹⁴ HUDEC, R. *Pečujeme o památky a krásy domova*. Praha: V. Kotrba pro Kulturní radu při Národní radě české, ústředí pro školskou a kulturní práci Národního souručenství, 1941. s. 45.

má nejenom v současnosti, ale zejména do budoucna velký ekonomický význam v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu a rozvojem obcí a regionů.

Systém státní památkové péče v České republice je upraven zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a zahrnuje početný soubor navzájem propojených odborně metodických, organizačních, ekonomických a normativně právních opatření, jejichž účinnost závisí na tom, jak se daří preventivně vytvářet příznivé širší předpoklady pro postavení oboru v existujících podmínkách celkového společenského vývoje a pro pochopení smyslu a záměrů památkové péče veřejnosti.¹⁵

3.3 Památková rezervace – pojem

Památková rezervace (PR) je definována v paragrafu 5 zákona o státní památkové péči,¹⁶ jedná se o chráněné území s větší historickou kompaktní zástavbou nemovitými památkami (stavby, volná exteriérová sochařská díla), obvykle bez rušivých novodobých stavebních zásahů, které by znehodnocovaly urbanistické kvality a charakter prostředí. To znamená, že převažující většina staveb v rezervaci má zachováno své originální ztvárnění exteriéru, průčelí s drobnými architektonickými detaily (rozvrh a podoby oken, dveří), hmotu včetně tvaru střechy, prostorovou dispozici a obvykle také prvky a vnitřní prostorové řešení v co největší autenticitě. Prohlášení území, určeného souborem nemovitých kulturních památek či popřípadě archeologických nálezů, za památkovou rezervaci je v kompetenci vlády České republiky. Vláda prohlašuje památkovou rezervaci nařízením a stanovuje také podmínky pro zabezpečení jejich ochrany. Památkové rezervace lze z hlediska velikosti sídel členit na **městské (MPR) a vesnické (VPR)**, pro území archeologických nálezů jsou vyhlášována **archeologické památkové rezervace (APR)**.

3.4 Památkové zóny – pojem

Památková zóna (PZ) je definována v § 6 zákona o státní památkové péči. Jedná se o území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. Smyslem památkové regulace je zajištění uchování charakteru sídla,

¹⁵ Zákon č. 20/1987 Sb. z 30. března 1987 o státní památkové péči.

¹⁶ Zákon č. 20/1987 Sb. z 30. března 1987 o státní památkové péči.

jeho půdorysná rehabilitace a zajištění toho, aby se případná nová zástavba podřizovala charakteru prostředí a nezpůsobovala jeho narušení. Toto pravidlo je nutné prosazovat i u staveb, které nejsou samostatně chráněny jako kulturní památky a uvažuje se o jejich stavební úpravě nebo změně. Prohlášení území sídelního útvaru splňující uvedenou definici PZ, historického prostředí nebo část krajinného celku a stanovení podmínek jejich ochrany je v pravomoci Ministerstva kultury, které tak činí po projednání s příslušným krajským úřadem. Památkové zóny lze podobně jako rezervace členit na **městské (MPZ) a vesnické (VPZ)**. Další specifickou jsou **krajinné památkové zóny (KPZ)**. Jedná se o takovou část krajiny, jejíž podoba byla v podstatné míře ovlivněna vědomou historickou činností člověka. Tímto faktorem se rapidně liší od chráněných krajinných území, jejichž prioritou je ochrana přírodního dění a zachovalé krajinné a přírodní složky nepoznamenané lidskou činností. Příkladem takovéto člověkem záměrně utvářené a mnohdy i esteticky komponované krajiny mohou být například barokní krajinné kompozice se stromovými alejemi a architektonickými díly. Vyžaduje-li to ochrana kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny může podle § 17 zákona vymežit obecní úřad obce s rozšířenou působností ochranné pásmo.¹⁷

3.5 Ochranné pásmo – pojem

Ochranné pásmo (OP) zamezuje, aby nevhodné novostavby nevznikaly v těsném sousedství chráněného území, a zamezuje tak optickému znešvažení pohledů na chráněné sídlo. Konkrétní podmínky památkové péče pro stavební režim na území OP jsou stanoveny při vymezení OP.

3.6 Evidence kulturních památek – ÚSKP

Podle současné právní úpravy, zákona o státní památkové péči, tvoří celkový památkový fond stanovená množina památek a jejich souborů, včetně kulturních památek evidovaných a v letech 1958 – 1987 zanesených do původních státních seznamů, a rozmanité typy památkově chráněných území. Evidenci veškerého památkového fondu upravuje § 7 zákona o státní památkové péči. Kulturní památky

¹⁷ Zákon č. 20/1987 Sb. z 30. března 1987 o státní památkové péči.

se centrálně evidují v **Ústředním seznamu kulturních památek (ÚSKP) České republiky**, který vede a spravuje odborná organizace státní památkové péče (ústřední pracoviště Národního památkového ústavu) a jeho informace jsou veřejně přístupné (jde-li o základní údaje k nemovitým památkám je dostupný i na internetu na webových stránkách Národního památkového ústavu). **Ústřední seznam kulturních památek ČR** je souborem základních údajů, které určují kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu.¹⁸

4 KULTURNÍ DĚDICTVÍ JIHOČESKÉHO KRAJE A HOR. RAKOUSKA

4.1 Jihočeský kraj – obecně

Jihočeský kraj je dlouhodobě vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. Až v průběhu minulého století se zde rozvinul průmysl se zaměřením na zpracovatelské činnosti. Kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami. V jihočeské kotlině se rozkládají 2 pánve, a to Českobudějovická a Třeboňská.

Podstatnou část hranice kraje tvoří státní hranice s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo (v celkové délce 323 km), dále sousedí s kraji Plzeňským, Středočeským, krajem Vysočina a Jihomoravským krajem. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek.

Rozlohou 10 057 km² představuje kraj 12,8 % z celé České republiky. Z tohoto území zaujímají třetinu lesy, 4 % pokrývají vodní plochy. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400 - 600 m, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky. Nejvyšším bodem na území Jihočeského kraje je šumavský vrchol Plechý (1 378 m), naopak nejnižším místem (330 m) hladina Orlické přehrady v okrese Písek.

Území kraje náleží do povodí horní a střední Vltavy s přítoky Malší, Lužnicí, Otavou a mnohými dalšími. V minulosti zde bylo vybudováno přes 7 000 rybníků, jejichž celková výměra dnes představuje více než 30 tis. hektarů. Největšími nejen

¹⁸ Zákon č. 20/1987 Sb. z 30. března 1987 o státní památkové péči.

v kraji, ale i v České republice jsou rybníky Rožmberk s rozlohou 490 ha, Bezdrev se 450 ha a Horusický rybník se 415 ha. Kromě toho byla na území kraje vybudována velká vodní díla: Lipno (se 4 870 ha největší vodní plocha v České republice), Orlík s rozsáhlými rekreačními oblastmi a Římov, který zásobuje pitnou vodou značnou část kraje. V souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Temelín byla vybudována vodní nádrž Hněvkovice.

Jihočeský kraj není územím bohatým na suroviny, zejména zde nejsou téměř žádné zdroje energetických surovin. Významným přírodním bohatstvím jsou však rozsáhlé lesy, zejména na Šumavě a v Novohradských horách. Jedná se především o lesy jehličnaté, smrkové a borové. Největší surovinové bohatství tvoří ložiska písků a štěrkopísků, cihlářské hlíny, kameniva a sklářských písků. Z ostatních surovin je nejvýznamnější rašelina a v některých lokalitách také vápenec, křemelina a grafit.

I když lze životní prostředí kraje v rámci České republiky charakterizovat jako méně poškozené a zatížení emisemi se postupně snižuje, je zde řada zdrojů znečištění, hlavně v zemědělství a průmyslu. Přesto jsou lesní porosty ze čtyř pětín hodnoceny jako bez poškození, zbývající část jako mírně poškozené. Příznivým jevem je poměrně čisté ovzduší, jedno z nejčistších v celé republice.

Území kraje mělo vždy spíše charakter rekreační než průmyslově vyspělé oblasti. Snaha o zachování přírodního prostředí se odrazila ve zřízení Národního parku Šumava (rozloha 685 km², z toho 340 km² náleží do Jihočeského kraje), chráněných krajinných oblastí Šumava (rozloha 945 km², z toho 728 km² se rozkládá na území Jihočeského kraje), Třeboňsko (700 km²) a Blanský les (212 km²). V kraji se nachází asi 300 maloplošných chráněných území a řada chráněných přírodních výtvarů. Celkem je chráněno asi 20 % území kraje.

Městskými památkovými rezervacemi jsou historická centra měst České Budějovice, Český Krumlov (zařazeno mezi památky UNESCO), Jindřichův Hradec, Prachatice, Slavonice, Tábor a Třeboň. Kromě toho je v kraji celá řada historických pamětihodností, například zámky Hluboká nad Vltavou, Český Krumlov, Orlík, Blatná, Červená Lhota a hrad Zvíkov. Významná je též lidová architektura, především tzv. „selské baroko“. Mezi nejznámější památky tohoto druhu patří náves v Holašovicích (okres České Budějovice), která byla v roce 1998 zařazena mezi památky chráněné UNESCO.

V Jihočeském kraji bylo k 1. 1. 2003 zřízeno 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Pověřené

obecní úřady spravují obce v území, které je skladebné do okresů i do správních obvodů obcí s rozšířenou působností (kromě 1 obce z okresu Písek a 1 obce z okresu Tábor, které náleží ke správnímu obvodu Týn nad Vltavou v okrese České Budějovice). Od 1. 1. 2007 byly tyto obce přeřazeny do okresu České Budějovice.

Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. Koncem roku 2006 v kraji žilo více než 630 tis. obyvatel, tedy 62,6 obyvatel na 1 km². Z jeho 7 okresů má největší hustotu obyvatelstva okres České Budějovice, kde žije zhruba čtvrtina obyvatel kraje. Je to dáno především soustředěním do samotného města České Budějovice, v němž bydlí 94,7 tis. osob. Dalšími velkými městy jsou Tábor (35,9 tis. obyvatel), Písek (29,9 tis. obyvatel), Strakonice (23,3 tis. obyvatel) a Jindřichův Hradec (22,5 tis. obyvatel). V těchto 5 městech žije třetina Jihočeňů. Naproti tomu nejmenší obce do 200 obyvatel představují 38,4 % z celkového počtu obcí, ale žije v nich pouze 4,2 % celkového počtu obyvatel kraje. Nejmenší obcí v kraji (i v celé České republice) je obec Vlčkov v okrese České Budějovice s 16 trvale žijícími obyvateli. Celkem je v kraji v současné době 623 samosprávných obcí (52 z nich má statut města) s téměř 2 tisíci částmi obcí. Podíl městského obyvatelstva dosáhl k 31. 12. 2006 celkem 65,1 %.

Obyvatelstvo kraje má proti republikovému průměru poněkud mladší věkovou strukturu (průměrný věk je 40,1 roku). Dlouhodobě nižší je zde rovněž úmrtnost (9,8 úmrtí na 1 000 obyvatel) a naopak vyšší porodnost (10,1 živě narozených na 1 000 obyvatel). Od demografické struktury kraje se výrazněji odlišuje pohraniční okres Český Krumlov s pestřejším národnostním složením. Je zde mladší věková struktura, nejvyšší hodnoty porodnosti, relativně nízká úmrtnost. V posledních letech ubývá obyvatel okresu Prachatice. Naopak růst trvale zaznamenávají pouze okresy České Budějovice a Český Krumlov.

Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 1. březnu 2001 dosáhl podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu osob patnáctiletých a starších 7,8 % (v roce 1991 to bylo 6,3 %) a podíl osob s úplným středním vzděláním (včetně vyššího) 28,4 % (v roce 1991 to bylo 23,2 %). Vyšší podíl osob s vysokoškolským vzděláním mají v České republice pouze v Hl. městě Praze, Jihomoravském a Olomouckém kraji. Vyšší podíly osob s úplným středním vzděláním pak byly zaznamenány jen v Hl. městě Praze a Královéhradeckém kraji. Jako věřící se při sčítání lidu označilo 34,7 % obyvatel, což je mírně nad republikovým průměrem.

Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj podílí pouze 5,5 %, v přepočtu na 1 obyvatele však dosahuje 90,1 % republikového průměru a je mezi kraji na 5. pozici (po Hl. městě Praze, Plzeňském, Jihomoravském a Středočeském kraji). Tvorba hrubého fixního kapitálu představovala v roce 2006 na území kraje hodnotu 37,5 mld. Kč (4,7 % z ČR).

V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, olejnin a píce, významná je též produkce brambor. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu a prasat. Celkově se zde vytváří zhruba 11 % zemědělské produkce celé republiky. Dlouholetou tradici má v kraji rybníkářství. Celková plocha rybníků, v nichž se chovají ryby, se pohybuje kolem 25 000 ha. Vytváří se v nich polovina produkce ryb České republiky, významný je také podíl v chovu vodní drůbeže (kachen a hus). Průmyslová výroba je koncentrována především v česko-budějovické aglomeraci, výraznější podíl průmyslu je rovněž v okresech Tábor a Strakonice. V České republice však kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti, podíl na tržbách průmyslových podniků ČR v roce 2006 činil 4,6 %. Z odvětvového hlediska převažuje zpracovatelský průmysl, v jeho rámci pak výroba potravin a nápojů, výroba dopravních prostředků a zařízení. Stavební podniky v kraji zajišťují především práce na nové výstavbě, modernizaci a rekonstrukci v rámci Jihočeského kraje (na produkci v ČR se podílely 4,5 %).

Podle výběrových šetření pracovních sil je v hospodářství kraje zaměstnáno celkem zhruba 300 tis. osob, z toho téměř třetina v průmyslu, 13 % v obchodu a opravách spotřebního zboží, 10 % ve stavebnictví. Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2006 dosáhla 17 732 Kč (na fyzickou osobu), za celorepublikovým průměrem však zaostala o 2 475 Kč (toto zaostávání je do určité míry dáno strukturou hospodářství kraje).

Koncem roku 2006 bylo v kraji evidováno 20 426 uchazečů o zaměstnání. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala koncem prosince 5,68 %; v mezikrajovém porovnání zaujímal Jihočeský kraj čtvrtou nejnižší příčku po Hlavním městě Praze, Středočeském a Plzeňském kraji.

Ve statistickém registru ekonomických subjektů bylo koncem roku 2006 registrováno více než 146 tis. podniků, organizací a podnikatelů. Jeho největší část tvořili podnikatelé - fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku (více než 102,9 tis. subjektů) a samostatně hospodařící rolníci a zemědělství podnikatelé (8,4 tis. subjektů).

Předpokladem pro rozvoj hospodářství kraje jsou rovněž možnosti bydlení. Podle výsledků sčítání k 1. březnu 2001 bylo v kraji téměř 148 tis. domů, z toho 111,5 tis. domů trvale obydlených. Zjištěno bylo 279,9 tis. bytů, z toho 231,3 tis. bytů trvale obydlených. Z celkového počtu trvale obydlených bytů bylo 40 % ve vlastním domě, 25,3 % nájemních, 14,9 % družstevních a 8,6 % v osobním vlastnictví. V první polovině 90. let došlo k útlumu bytové výstavby, ve 2. polovině se situace mírně zlepšila. V roce 2006 bylo dokončeno 1 909 nových bytů, kromě toho bylo 1 742 bytů zmodernizováno.

V kraji je zaznamenávána stále se zvyšující intenzita dopravy, zejména silniční. V železniční dopravě sice přes jeho území nevedou hlavní železniční koridory, přesto je zde několik důležitých uzlů. Mezi zajímavosti jižních Čech patří zbytky koněspřežní železnice (první na evropské pevnině), spojující město České Budějovice s hornorakouským Lincem. Nalezneme zde rovněž nejvýše položenou železniční stanicí v ČR (Kubova Huť) a také úzkokolejné dráhy směřované z Jindřichova Hradce do Obrataně a do Nové Bystřice. Silniční síť zajišťuje dostatečnou základní dopravní dostupnost sídel, území kraje však v současné době není napojeno na republikovou dálniční síť. Poštovní služby poskytuje kolem 230 pošt, to znamená, že poštu v místě má třetina obcí.

Síť školských zařízení tvoří 295 mateřských škol, 261 základních škol, 24 gymnázií, 63 středních odborných škol, 41 středních odborných učilišť, 16 vyšších odborných škol. Vysokoškolské vzdělání je možno získat na některé ze 7 fakult veřejných vysokých škol. Jihočeská univerzita má 6 fakult, které sídlí v Českých Budějovicích – zemědělskou, pedagogickou, biologickou, zdravotně sociální, teologickou a filozofickou. V Jindřichově Hradci pak sídlí Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické Praha. Kromě toho je možno studovat na 2 soukromých vysokých školách, a to Vysoké škole evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích nebo na Filmové akademii M. Ondříčka v Písku. Na vysokých školách v kraji studuje v prezenčním studiu více než 8 200 studentů.

Zdravotnická péče je koncentrována především v 10 nemocnicích s 3 641 lůžky, dále v 7 odborných léčebných ústavech, 4 léčebnách pro dlouhodobě nemocné. Ambulantní péči pak zajišťuje (včetně detašovaných pracovišť) více než 400 ordinací praktického lékaře pro dospělé, cca 230 ordinací dětského lékaře a téměř 380 ordinací stomatologa. Zařízení sociální péče disponují 4 256 místy.

Kulturní zařízení se soustřeďují převážně ve městech, hlavně ve městech okresních. Mezi nejznámější kulturní zařízení patří Jihočeské divadlo, Alšova jihočeská galerie, přírodní divadlo s otáčivým hledištěm v Českém Krumlově a mnohé další. V kraji je k dispozici 14 divadel, 75 muzeí a památníků, 54 stálých kin, 120 galerií a výstavních sálů, 644 veřejných knihoven a řada dalších zařízení.

Tělovýchovné a sportovní vyžití je možné na 65 krytých a otevřených stadiónech, v 362 tělocvičnách, na více než 930 hřištích. K dispozici je zde rovněž 13 krytých plaveckých bazénů, 132 otevřených bazénů a koupališť, 17 zimních stadiónů (krytých i otevřených) a 405 ostatních sportovních zařízení.

Přírodního prostředí s vysokou lesnatostí, vodními plochami a velkým počtem kulturních památek (téměř 6 tis. objektů) je využíváno k návštěvám a rekreaci občany z celé ČR a v hojně míře i zahraničními turisty. V letním období láká zejména oblast Lipna, Orlíku, jihočeských rybníků, ale také Šumavy, v zimě pak lyžařské areály Zadov - Churáňov a Lipno - Kramolín. V roce 2001 (poslední cenzus ubytovacích zařízení) bylo k dispozici v kraji 64,3 tis. lůžek (z toho téměř polovina je sezónních) a kolem 20 tis. míst na volné ploše (k táboření). Ve struktuře ubytovacích zařízení bylo 218 hotelů s 12,3 tisíci lůžek, 403 penzionů s 9,4 tis. lůžky, 107 kempů (8,3 tis. lůžek), 406 ostatních hromadných ubytovacích zařízení (26,8 tis. lůžek) a 1 671 individuálních ubytovatelů (10,1 tis. lůžek). Specifikem kraje je rovněž existence více než 25 tis. zařízení pro individuální rekreaci (chaty, rekreační chalupy).

Na území kraje se nalézají několik hraničních přechodů silničních (Strážný, Zadní Zvonková, Přední Výtoň, Studánky, Dolní Dvořiště, Nové Hrady, České Velenice, Halámky, Nová Bystřice, Slavonice), 2 přechody železniční (Horní Dvořiště, České Velenice) a dále přechody, které jsou otevřeny pro pěší, cyklisty, případně lyžaře (Bučina, České Žleby, Stožec, Nové Údolí - Třístoličnick, Plechý, České Velenice (lávka), Chlum u Třeboně). Kromě toho se v průběhu turistické sezóny, popřípadě k významným příležitostem, otevírají dočasné přechody pro pěší.

V roce 2006 se v kraji v 1 011 statisticky sledovaných hromadných ubytovacích zařízeních ubytovalo více než 1 101 tis. návštěvníků, z toho cca 333 tis. ze zahraničí, převážně ze SRN, Nizozemska a Rakouska. Průměrná doba pobytu jednoho zahraničního návštěvníka dosahovala 3,5 dne. Dále řada zahraničních turistů přijíždí na jednodenní návštěvy, které není zatím možno statisticky sledovat. Navštěvují především centra blízka hranici.

V průběhu celého roku jsou pořádány na Výstavišti v Českých Budějovicích různé typy výstavnických akcí. Nejvýznamnějšími z nich jsou mezinárodní zemědělská výstava „Země živitelka“ a výstava „HOBBY“. Tyto výstavy navštíví v průběhu roku cca 300 tis. návštěvníků.

V posledních letech se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Šumava/ Bayerischer Wald/Mühlviertel, který zahrnuje území o celkové rozloze 16 tis. km² s 1,3 mil. obyvateli. Sdružuje 111 hornorakouských, 107 bavorských obcí a 93 českých obcí (z toho 57 obcí je z Jihočeského kraje). Přínosy lze spatřovat ve vytváření a realizaci společných projektů, především v oblasti dopravy, služeb a cestovního ruchu a vzájemné výměně zkušeností. V květnu 2002 byla podepsána zakládací listina dalšího euroregionu s názvem „Silva Nortica“, který zahrnuje území okresů Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek a Tábor. V Dolním Rakousku se jedná o okresy Zwettl, Krems, Gmünd, Waidhofen an der Thaya a Horn. Euroregion představuje území o rozloze 10 639 km² s téměř 0,7 mil. obyvatel. Cílem přeshraniční spolupráce je společná reprezentace regionu, výměna informací, rozvoj cestovního ruchu, a podobně. Na jihočeské straně je do něho zapojeno 42 obcí s více než 265 tis. obyvateli.¹⁹

Jihočeský kraj překvapí svou krásou každého návštěvníka. Kdo přijede za historickými památkami, pochopí, jak bohaté musely být šlechtické rody a jak vynikající umělci a řemeslníci zde žili. Zanechali zde totiž budoucím generacím nespočet kulturně historických památek jako důkaz bohaté a rozmanité historie. Můžete obdivovat starobylá města, plná života a kultury, gotické kostely, renesanční zámky, kláštery, památky lidového stavitelství, zajímavé technické stavby včetně důmyslných rybníčních systémů.

Jihočeský kraj má díky tomu, že se zde nenacházejí velké průmyslové podniky, vysokou krajinnou hodnotu. Jejím důkazem je množství vyhlášených chráněných území. Je to kraj nesčetných rybníků, borových lesů i rozsáhlých rašelinišť. To je obraz typické jihočeské krajiny. Jižní Čechy jsou však i drsná horská krajina Šumavy, Novohradských hor a Blanského lesa. Na severu je region ohraničen malebným Píseckem v povodí řek Vltavy a Otavy a Tábořskem, které je známé zejména díky svému husitskému období. Současné hranice mezi jižními Čechami, Rakouskem a Německem rozdělují krajinu, jejíž historie byla mnohdy svázána s jedním šlechtickým

¹⁹ Český statistický úřad [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 16. září 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/tab/-950046B94D>>.

rodem a se stejnými mocenskými zájmy. Poloha kraje předurčuje i jeho kulturní bohatství. Nalezneme zde kulturní vlivy germánského a anglosaského severu i vytříbeného umění italských renesančních mistrů.

4.2 Kulturní dědictví – Jihočeský kraj

Jihočeský kraj má ze všech krajů nejvíce památek, jeho památkový fond tvoří jak nemovité památky, tak i movité památky. Větší pozornost v této práci bude věnována nemovitým kulturním památkám. Nemovité památkové komplexy tvoří zejména městské památkové zóny a rezervace, vesnické památkové zóny a rezervace, krajinné památkové zóny a ochranná pásma. Pracovníci Odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Jihočeského kraje v Českých Budějovicích poskytli pro účel této práce přehled rozdělení památek podle jednotlivých kategorií to je na nemovité kulturní památky, městské a vesnické památkové rezervace a zóny, archeologické památkové rezervace, krajinné památkové zóny a ochranná pásma v Jihočeském kraji. Pro větší názornost nyní uvedu celý památkový fond Jihočeského kraje rozdělený podle jednotlivých kategorií a okresů.

Nemovité národní kulturní památky (v závorce je uveden okres) – Jihočeský kraj má v současné době celkem 30 nemovitých národních kulturních památek, mezi něž patří:

areál rodiště Jana Žižky, Trocnov, Zámek Hluboká se zámek Ohrada, Hrad Nové Hrady (České Budějovice), Bývalá koněspřežní železnice České Budějovice – Linec (česká část) (České Budějovice a Český Krumlov), Hrad a zámek Český Krumlov, Kostel sv. Víta - Český Krumlov, Poutní areál s kostelem Nanebevzetí Panny Marie - Kájov, Cisterciácký klášter Vyšší Brod, Hrad Rožmberk nad Vltavou, Bývalý cisterciácký klášter ve Zlaté Koruně (Český Krumlov), Zámek Jindřichův Hradec, Areál kláštera Augustiniánů - Třeboň, Zámek Třeboň se Schwarzenberskou hrobkou v Domaníně, Zámek Dačice, Zámek Červená Lhota, Rožmberská rybníční soustava (Jindřichův Hradec), Kamenný most v Písku, Hrad Zvíkov - Zvíkovské Podhradí, Klášter premonstrátů v Milevsku, Zámek Orlík (Písek), Husův rodný dům - Husinec, Zámek Kratochvíle (Prachatice), Hrad a zámek Strakonice, Vodní mlýn v Hoslovicích (Strakonice), Hrad Kotnov s pivovarem - Tábor, Stará radnice v Táboře, Kozí Hrádek, zřícenina - Sezimovo Ústí, Silniční most - Stádlec (Tábor).

Mezi další památkové komplexy patří zejména městské a vesnické památkové zóny a rezervace.

Městské památkové rezervace:

České Budějovice, Český Krumlov (UNESCO), Jindřichův Hradec, Třeboň, Slavonice, Prachatice, Tábor

Vesnické památkové rezervace (v závorce uveden okres):

Holašovice (UNESCO), Malé Chrást'any, Mazelov, Plástovice, Záboří (České Budějovice), Dobrá, Stachy, Vodice, Volary (město) (Prachatice), Nahořany (Strakonice), Klečaty, Komárov, Mažice, Vlastiboř, Zálší, Záluží u Vlastiboře (Tábor).

Městské památkové zóny (v závorce uveden okres):

Nové Hrady, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou (České Budějovice), Český Krumlov - Plešivec, Chvalšiny, Kaplice, Rožmberk nad Vltavou, Benešov nad Černou, Hořice na Šumavě, Vyšší Brod (Český Krumlov), Dačice, Nová Bystřice (Jindřichův Hradec), Mirovice, Písek (Písek), Husinec, Netolice, Vimperk, Vlachovo Březí (Prachatice), Bavorov, Blatná, Sedlice, Vodňany, Volyně (Strakonice), Bechyně, Soběslav (Tábor).

Vesnické památkové zóny (v závorce uveden okres):

Břehov, Kojákovice, Bavorovice, Bošilec, Božejov, Dobčice, Dynín, Lipanovice, Munice, Opatovice, Rožnov, Vitín, Zbudov (České Budějovice), Čertyně, Krnín, Mirkovice, Pernek, Rojšín, Zlatá Koruna (Český Krumlov), Nová Ves – obec Číměř, Hrutkov, Malíkov nad Nežárkou, Ponědrážka, Pístina, Plačovice, Příbraz, Lutová, Žíteč (Jindřichův Hradec), Budičovice, Krašovice, Květov, Putim, Smrkovice, Tukleky, Varvažov, Zahrádka, Žebrákov (Písek), Chalupy, Lažiště, Libotyně, Mahouč, Třešňový Újezdec, Vitějovice, Zvěřetice (Prachatice), Jiřetice, Kloub, Koječín, Křtětice, Kváskovice (vimperské), Zechovice (Strakonice), Bechyňská Smoleč, Debrník, Nedvědice, Ounuz, Svinky (Tábor).

Mezi další vzácné oblasti patří na území Jihočeského kraje archeologické památkové rezervace, krajinné památkové zóny a ochranná pásma, sem patří:

Archeologická památková rezervace:

Třisov (okres Český Krumlov)

Krajinné památkové zóny (v závorce uveden okres):

Novohradsko, Římovsko (České Budějovice), Orlicko (Písek), Libějovicko – Lomecko (Strakonice), Čimelicko-Rakovicko (Písek).

Ochranná pásma:

městských památkových rezervací:

Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Slavonice, Třeboň, Prachatice, Tábor

vesnických památkových rezervací:

Holašovice

vesnických památkových zón:

Lutová, Nová Ves, Pístina, Plačovice, Ponědrážka, Žíteč, Příbraz

hradů a zámků:

Borovany, Rožmberk, Dačice, Červená Lhota, Jindřichův Hradec, Landštejn, Orlík, Zvíkov, Kratochvíle, Strakonice

kostelů:

Svéráz (ČK), Milevsko (klášter – PI), Volary (sv. Kateřiny - PT), Paštiky (ST)

ostatní:

Bývalé koněspřežní železnice České Budějovice – Linec (ČB, ČK), hradebního systému Českých Budějovic, laténského hradiště Věmec – Lčovice (PT), domu č.p. 159 ve Volarech (PT).

V únoru roku 2010 ministři schválili dalších 38 národních kulturních památek na seznamu budou zařazeny od 1. července 2010. Nejvyšší památkové ochraně se bude těšit 33 nemovitých a 5 movitých kulturních památek. V Jihočeském kraji se jedná o tyto nově vyhlášené památky:

nemovité památky:

- **Zámek Vimperk** (okres Prachatice)
- **Zemědělská usedlost v Krníně č.p. 1** (okres Č. Krumlov)
- **Zemský hřebčinec v Písku** (okres Písek)

movitá památka:

- **Závišův kříž z kláštera ve Vyšším Brodě** (okres Český Krumlov)

Každá z výše jmenovaných památek by si jistě zasloužila pozornost a podrobnější popis. Rozsah této práce to bohužel neumožňuje a tak pozornost bude věnována pouze významově nejdůležitějším památkám, kam patří **největší jihočeská městská památková rezervace České Budějovice, dále pak památkové rezervace chráněné organizací UNESCO, v jižních Čechách jsou to dvě památkové rezervace vesnická památkové rezervace Holašovice a městská památková rezervace Český Krumlov. Z nejvýznamnějších národních kulturních památek pak jmenujme a podrobněji popíšeme koněspřežní železnici z Českých Budějovic do rakouského**

Linze, která kdysi byla významnou dopravní spojnici mezi oběma kraji a přispěla významným dílem ke sblížení obou krajů a jejich kultur.

4.2.1 Kulturní dědictví – městská památková rezervace České Budějovice

Městská památková rezervace České Budějovice byla vyhlášena v roce 1980. Předmětem ochrany je historické jádro města. Dominantou centra města je náměstí Přemysla Otakara II. ve tvaru obrovského čtverce o straně 133 m. Náměstí je lemováno podloubím, gotickými, renesančními a barokními měšťanskými domy s častými atikami v jejich průčelích. Uprostřed náměstí se nachází Samsonova barokní kašna. Byla postavena v letech 1720-27 na místě, kde původně stával pranýř. Kašna s vodní nádrží o průměru 17 metrů patří k největším svého druhu u nás. Je zdobena několika sochami z dílny budějovického mistra Josefa Dietricha. Čtyři atlanti nesou lasturu se sochou Samsona a lva, odtud také název kašny. V roce 1999 prošla kašna celkovou rekonstrukcí, při níž byly originální plastiky nahrazeny kopiemi. Původní plastiky jsou k vidění v přízemí radnice. Při rekonstrukci bylo také nainstalováno barvené osvětlení kašny. Další dominantou a symbolem města je 72 m vysoká Černá věž. Její stavba byla dokončena v roce 1577, kdy byl do věžní makovice vložen pamětní spis se záznamy o stavbě, další dokumenty byly přidávány při pozdějších opravách. Na stavbě se postupně podíleli tři stavitelé italského původu. Tato goticko-renesanční městská zvonice o výšce 72,29 metrů má devět nestejně vysokých pater. Ve zvonovém patře byly umístěny zvony Bumerin, Oktáva, Marie a v roce 1995 přibyl i nový zvon Budvar. Z ochozu Černé věže je nádherný výhled na město i okolí. Můžeme odtud vidět zámek Hluboká, Týn nad Vltavou, Novohradské hory, vrchol Kletě a dokonce i velkou část Šumavy. Na Piaristickém náměstí se nachází bývalý dominikánský klášter s kostelem Obětování Panny Marie z roku 1265. Tento bývalý klášterní kostel je jednou z nejcennějších památek Českých Budějovic. Trojlodní bazilika byla založena již v roce 1265 a její výstavba trvala několik desítek let. Kostel nejprve sloužil dominikánům, které v klášteře koncem 18. století nahradili piaristé a ještě později redemptoristé. Interiér kostela je převážně gotický s částečnými barokními úpravami. Do dnešních dob se zachovaly pozdně gotické části hradeb z první poloviny 14. století a hradební ochozy z 15. století. Budování městského opevnění začalo již při zakládání města, za vlády Přemysla Otakara II. V období od 14. do 16. století bylo několikrát upravováno a v 17. století byly vybudovány barokní hradby. Opevnění bylo velmi mohutné, vstup do města

střežilo několik bran: Linecká, Vídeňská (Svinenská), Pražská, Rybářská. Tyto brány však byly zbourány v druhé polovině 19. století. Do dnešní doby se na západním konci bývalého středověkého města zachoval souvislý úsek hradeb s tzv. Otakarovou baštou (Otakarkou) a hradební věží zvanou Železná panna. Součástí hradeb je i Solná branka a samostatně stojící Rabnštejnská věž v severozápadní části města.²⁰

4.2.2 Kulturní dědictví – MPR (UNESCO) Český Krumlov

První zmínka o městě Český Krumlov je zachována v písemnosti z roku 1253. Město vzniklo ve dvou stavebních etapách. Jeho první část vznikla pod Krumlovským hradem. Druhá část města byla typickým příkladem osídlení založeného na zelené louce ve tvaru půdorysu s kvadratickým náměstím v centru. Tato část města byla poprvé zmíněna roku 1274. Město zaznamenalo největší rozkvět za vlády rodu Rožmberků. Petr I. z Rožmberka založil kostel sv. Víta a špitál s kostelem sv. Jošta na Latránu. Šestnácté století bylo poslední dobou vlády Rožmberků. Ti se nejvíce podíleli na dnešní podobě města a okolí. Vilém z Rožmberka byl iniciátorem přestaveb městských domů i zámku do renesanční podoby. Roku 1601 byl Petr Vok z Rožmberka, poslední člen rodu, v důsledku svého zadlužení donucen postoupit Český Krumlov císaři Rudolfovi II. Habsburskému. Rod Habsburků výrazně ovlivnil vzhled města i zámku velkorysou stavební činností a bohatým kulturně společenským děním. Roku 1719 nastupují dědicové Habsburků, Schwarzenbergové. Za vlády Jozefa Adama ze Schwarzenbergu se Český Krumlov opět zařadil úrovní svého stavebního dění, kulturního a společenského života na úroveň předních šlechtických sídel ve střední Evropě. V 19. století Český Krumlov ztratil svůj charakter šlechtické rezidence. Město si uchovalo svůj renesančně barokní charakter. Český Krumlov byl vyhlášen městskou památkovou rezervací v roce 1963. Nachází se zde dvě národní kulturní památky - státní hrad ze 13. století a zámek, jeden z největších zámeckých komplexů ve Střední Evropě s unikátním barokním divadlem z 18. století a Maškarním sálem. Český Krumlov je také známý svým unikátním přírodním divadlem v zámecké zahradě, které

²⁰ *Městská památková rezervace České Budějovice. E-Česko.cz. Památky.* [online]. 2010, poslední revize 29. 3. 2010 [cit. 29. března 2010]. Dostupné na WWW: < <http://www.e-cesko.cz/pamatky/pamatka-8510-mestska-pamatkova-rezervace---ceske-budejovice/?set=cz-74161>>.

má otáčivé hlediště. Město je zařazeno do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.²¹

4.2.3 Kulturní dědictví – VPR (UNESCO) Holašovice

První zmínka o Holašovicích, pochází z roku 1263. Základní historickou část představuje náves a kolem stojící statky. Kolem návsi, jak dosvědčují staré urbáře, stálo 17 statků, od kterých se v 19. století oddělily menší usedlosti. V současné době je jejich počet dvacet dva. Skoro všechny budovy byly stavěny z kamene a jako pojiva se používala hlína. Přestavba štítů a vjezdů do statků se uskutečnila v první polovině 19. století ve stylu takzvaného lidového baroka. Druhá polovina 19. století je pro Holašovice obdobím, ve kterém se výrazně proměnila tvář vesnice. Právě v této době proniká do Holašovic selské baroko, stavební sloh, který změnil vnější vzhled jednotlivých hospodářských staveb do současné podoby. Příchod selského baroka do Holašovic je možné časově zařadit do let 1840 až 1880. Nejkrásnějším místem Holašovic je bezesporu náves. Náves je naprosto unikátní ukázkou tohoto stavebního stylu.

Sem se sbíhají silnice a cesty ze všech směrů, sem jsou také obrácena okna z téměř všech holešovických stavení. Má úctyhodné rozměry 210 x 70 metrů a kromě kaple na ní stojí obecní kovárna a vedle ní dům, ve kterém bydlel kovář. Existence obou těchto stavení je doložena již na počátku 18. století a jejich podoba se do dnešní doby příliš nezměnila. Holašovice jsou jedním z nejlépe zachovaných a nejpůsobivějších dokladů jihočeské architektury druhé poloviny 19. století.

Také proto byly již v roce 1960 některé holašovické budovy zapsány do státního seznamu kulturních památek a vztahovaly se na ně zákony o památkové péči. V roce 1995 byly Holašovice prohlášeny památkovou rezervací. Přijetí Holašovic do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, které se uskutečnilo v roce 1998, jen stvrdilo význam této malé jihočeské vesnice pro celé kulturně vyspělé lidstvo.²²

²¹ *Oficiální informační systém regionu Český Krumlov* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 6. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_himeck.xml#>.

²² *Lidová architektura – ochrana památek a přírody* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 5. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.lidova-architektura.cz/C-ochrana/unesco/unesco-holasovice.htm>>.

4.2.4 Kulturní dědictví – národní kulturní památka koněspřežní železnice

Česká republika se může pyšnit nejedním prvenstvím, mezi nimi i nejstarším železničním nádražím v Českých Budějovicích. Na našem území byla totiž postavena první železnice na Evropské pevnině. Je pravda, že její trať zabíhala i do dnešního Rakouska, ale to na tom prvenství nic nemění. Konešpřežná železnice České Budějovice – Linec byla vytvořena v letech 1825 – 1832. V hrubých rysech vznikl návrh od Františka Josefa Gerstnera již na samém začátku 19. století. Realizace byla nakonec svěřena jemu synovi Františku Antonínovi. V roce 1828 začala konešpřežka fungovat na úseku České Budějovice – Kerschbau. Na výstavbu nebyl dostatek peněz, ale společnost začala přepravovat hlavně sůl z Rakouska, čím se získaly finance na další výstavbu. Od počátku byli přepravováni i cestující. Za čtyři roky byla trať zprovozněna po celé délce. V letech 1834 až 1836 byla dokonce prodloužena až do Gmundenu. Trať měřila 130 km a jízda z Budějovic do Lince trvala i s polední hodinovou přestávkou 14 hodin. Na tehdejší dobu to byla velmi rychlá a pohodlná cesta. Osobní přeprava se uskutečňovala pouze od dubna do října. Cena jízdenky byla 2 zlaté ve druhé třídě a 3 zlaté v první třídě.

Na trati jezdilo v 70. letech 18. století 1100 nákladních vagonů a několik desítek osobních vozů. Z nich se zachoval pouze „Hanibal“, který je uložen ve vídeňském muzeu železnic. 18. srpna 1868 byla slavnostně zahájena přestavba tratě na parní provoz. Poslední vlak tažený koňmi vyjel v prosince 1873. Po 40 letech koňského pohonu byla zahájena 20. prosince 1873 přeprava na lokomotivní dráze České Budějovice – Linec.

Do dnešní doby se dochovaly kamenné mosty a náspy, některé staniční budovy (např. v českobudějovické Mánesově ulici) a strážní domky (za Kamenným Újezdem). V dnešní době jsou chráněny a jsou zařazeny mezi národní kulturní památky. V současné stanici Rybník je umístěna pamětní deska k uctění F. A. Gerstnera.²³

4.3 Horní Rakousko – obecně

Horní Rakousko je svou rozlohou: 11 979 km² a počtem obyvatel: 1 400 000 (což činí 17 % obyvatelstva Rakouska, tj. hustota osídlení 116 obyvatel na km²) čtvrtou

²³ *Informační systém jižní Čechy a Šumava*. Konešpřežka. [online]. 2010, poslední revize 29. 3. 2010 [cit. 29. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=ost/sprezka.htm>>.

největší rakouskou spolkovou zemí. Je to hornaté území, kde téměř polovinu rozlohy tvoří lesy, jezera, vodní toky a pohoří. Horní Rakousko má dokonalou silniční síť s místním efektivním systémem dopravy a služeb a je proto hlavní tepnou spojující sever Evropy s jihem a západ s východem. Jeho sousedé jsou: ČR – kraj Jihočeský, SRN – Bavorsko, spolkové země Dolní Rakousy, Salcbursko, Štýrsko.

Kraj je členěn do 18 nižších samosprávných útvarů, přičemž 3 z nich: Linz – město, Steyr – město a Wels – město figurují jako statutární města. Horní Rakousko má celkově 445 obcí, z toho obcí 282 a 135 menších sídel.

Celé území lze podle velmi specifických podmínek členit do několika zcela odlišných přírodních lokalit. Sever země (tzv. Mühlviertel) připomíná svými nízkými lesy porostlými horami Šumavu. Toto pásmo od zbytku území jasně odděluje Dunaj, kolem něhož se rozprostírá široká rovina. V pahorkaté části jihozápadně od Dunaje leží hlavní město spolkové země, Linz. Jižně od Dunaje je typická horská část hojně protkaná krásnými jezery – zde se nachází hornorakouská část Solné komory (Salzkammergut).

Nejdůležitějšími faktory, které z regionu činí turisticky vysoce atraktivní lokalitu, jsou rozmanité druhy krajiny, bezpočet památek a vynikající vybavení turistických objektů. Vyhledávanými turistickými regiony jsou jižní – jezerní a alpské oblasti. V posledních letech však významný růst zaznamenala také návštěvnost údolí řeky Dunaj a severních částí regionu.

Vedle vyhledávaných historických a kulturních center, měst Linz, Steyr a Wels, se mnoho turistických atrakcí nachází prakticky v celém regionu. Jde například o kláštery Saint Florian, Kremsmünster, Schlierbach, Reichersberg, Engelszell a Schlägl, dále pak velmi kvalitní lázeňské komplexy mezinárodní proslulosti Bad Ischl, Bad Schallerbach, Bad Hall a Geinberg, množství atraktivních pěších a cyklistických stezek, rozsáhlé možnosti rybaření a koupání v Alpských jezerech Solné komory, anebo vyjížděky na koni či golfové kurzy.

Častým předmětem zájmu jsou zde i jeskyně. V oblasti masivu Dachsteinu se nacházejí dvě největší a nejznámější z nich, Mammuthöhle a Reisineishöhle.

Podíváme-li se na školský systém, tak vedle systému základních škol má hornorakouský kraj středoškolskou síť tvořenou gymnázii a středními odbornými školami. Možnosti vysokého vzdělávání jsou zastoupeny třemi univerzitami technického zaměření (Wels, Hagenberg, Steyr) a Univerzitou Johannese Keplera

v Linzi s fakultami sociálních a ekonomických studií, technických a přírodních věd a právníkou fakultou.

Proces celoživotního vzdělávání je primárně zajišťován širokou škálou vzdělávacích a rekvalifikačních kurzů v rámci programů Hornorakouské obchodní komory a Ministerstva práce, které také spravuje Odborně-vzdělávací a rehabilitační centrum zaměřené na znovuzačlenění handicapovaných do pracovního procesu.

V posledních letech region vybudoval efektivní síť univerzit, podniků a technologických center pro zisk ze synergie na společných výzkumech a vývojích.

Infrastruktura - centrální pozice Horního Rakouska v evropském prostoru činí z regionu důležitou křižovátku spojující metropole na evropské dopravní ose jak ve směru sever-jih, tak i západ-východ.

Nejdůležitějším železničním uzlem je trasa Paříž - Mnichov - Linz - Vídeň s napojením na Bratislavu, Budapešť, Bělehrad a Bukurešť. Neméně významné je i mezinárodní spojení Brusel - Kolín nad Rýnem - Frankfurt nad Mohanem - Pasov - Linz - Vídeň s návazností na východ a na jih. Díky plánované modernizaci železničního koridoru Praha - České Budějovice - Linz bude v budoucnu trasa Linz - Graz hrát mimořádně důležitou roli.

Dálnice A1 spojující Horní Rakousy s hlavním městem Vídní a západní Evropou je také důležitým tranzitním uzlem zajišťujícím spojení s východem. Dálnice A7 (E55) spojuje Horní Rakousy s ČR. Dálnice A8, která spojuje region se západní Evropou, navíc zajišťuje výborné spojení mezi jeho centrálními oblastmi a mezinárodním letištěm v Mnichově. Dálnice A9 spojuje region s jižními spolkovými státy a je navíc mezinárodní přepravní trasou do Itálie, Slovinska, Chorvatska a dalších jihoevropských států.

Podstatnou roli pro spojení se západní Evropou a přístavy v oblasti Severního moře hraje dokončení vodní trasy Rýn-Mohan-Dunaj. Horní Rakousko může nabídnout poměrně značné přístavní plochy v Linzi a Ennsu.

Hlavní město spolkové země Linz disponuje moderně vybaveným letištěm, které zajišťuje denní lety do důležitých evropských měst, skrze hlavní letiště ve Vídni, Frankfurtu a Zurychu zde existuje propojení na mezinárodní leteckou síť.

Průmysl - Horní Rakousko je nejvíce průmyslový region Rakouska. Na průmyslové výrobě země se podílí 24 %. Zřejmě nejdůležitějším odvětvím průmyslu je výroba automobilových komponentů ve Steyru. Oblast kolem provinční metropole Linze je hlavním centrem produkce železa, oceli a chemického průmyslu. Významná

je výroba potravin, plastů, papíru, nábytku a životní technologie. Oblasti tzv. Solné komory - Hallstatt, Bad Ischl a Ebensee – jsou zaměřeny na těžbu a zpracování soli.

Zemědělství je soustředěno především v oblasti kopcovitého severu, tato oblast je ale zároveň také rakouským druhým nejdůležitějším zdrojem oleje a zemního plynu.

V souladu s celostátní politikou klade i Horní Rakousko značný důraz na ochranu životního prostředí. Toto se odráží ve využívání technologií a energií, šetrných k životnímu prostředí. 30 % celkové spotřeby energie je pokryto obnovitelnými energetickými zdroji.

Historie - pozůstatky Hallštatské kultury, nazvané po stejnojmenné hornorakouské lokalitě, se datují do 8. století př. n. l. Ve 4. století př. n. l. se na úrodných Alpských úpatích usadili Keltové. Příchod Římanů spojený se zabráním tehdejšího keltského království se datuje do období těsně po začátku našeho letopočtu. Konec 8. století n. l. (r. 788) znamenal připojení značné části dnešního Horního Rakouska Karlem Velikým k Franské říši.

Roku 1282 postoupil císař Rudolf I. území Horních Rakous svému synovi Albrechtu I. Habsburskému. Italský humanista Enea Silvio de Piccolomini, pobývající svého času v Linzi jako císařský tajemník, byl roku 1458 zvolen papežem (Pius II.). V letech 1489 – 1493 byl Linz sídlem německého císaře Fridricha III., který udělil městu právo volit starostu a prohlásil je hlavním městem hornorakouské oblasti.

Roku 1783 byla císařem Josefem II. v Linzi zřízena místní samospráva a biskupství. Významnou raritou spojující Linz s Českými Budějovicemi je historicky první koněspřežná dráha vybudovaná roku 1832. V roce 1861 byly z nařízení Františka Josefa I. vyhlášeny volby prvního spolkového sněmu. Hlavou hornorakouské vlády byl zvolen Dominik Anton Lepschy – opat kláštera ve Schläglu.

Oficiální název Horní Rakousko přijala země roku 1919. Po 2. světové válce prošel region, stejně jako ostatní oblasti Rakouska rozsáhlou obnovou. Území Rakouska bylo nicméně rozděleno na čtyři okupační zóny, které zanikly až podpisem Státní smlouvy o obnovení nezávislého a demokratického Rakouska v květnu 1955. Roku 1966 byla v Linzi založena Univerzita Johanneše Keplera.

Rakousko se v roce 1995 stalo členem Evropské unie a Horní Rakousko bylo označeno jako jeden z euroregionů.²⁴

²⁴ *Eurokoridor SEVER - JIH* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 6. září 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.ecns.cz/ecns/cz/informace/regiony/horni_rakousko.asp?view=-print>.

4.4 Kulturní dědictví – Horní Rakousko

Země byla již v pravěku osídlena. Významnou měrou se zde zapsali Keltové. Po bitvě na Lešském poli u Augsburgu v roce 955 začala christianizace, charakterizována výstavbou kostelů a klášterů.

Rozkvět Horního Rakouska byl spjat s traunským hrabstvím, které náleželo Bavorsku. V roce 1180 došlo k zvětšení oblasti, protože dosavadní Horní Rakousko bylo spojeno se Štýrskem.

Významnou měrou se do místních dějin zapsali Přemyslovci. Král Přemysl Otakar II. jako vévoda rakouský rozšířil Horní Rakousko o Traungau a dal zemi dnešní velikost. Blízkost Českého království umožnila pronikání myšlenek husitského hnutí. Husité několikrát územím Horního Rakouska táhli a vyplenili některé kláštery.

Z historického hlediska se Horní Rakousko dělí na pět oblastí: na Mühlviertel, který se rozprostírá od Dunaje k území Českého masivu, dále na nejzápadnější Innviertel, který se rozkládá v podhůří Alp, Hausruckviertel a v neposlední řadě Traunviertel, na jehož území se nachází solná komora, jedna z nejkrásnějších přírodních oblastí v Rakousku. Údolí řeky Dunaj je považováno za samostatný region s četnými městy, pevnostmi a velkolepými kláštery, mezi nimiž dominuje St. Florian, perla rakouské barokní architektury.

S největším množstvím historických památek se můžeme setkat ve velkých městech, jako je Linz, Wels nebo Steyr. Tato města upoutají nejen svými památkami, ale i celkovou úpravou objektů a ulic. Své místo mají v Rakousku také hrady (například Alt Pernstein nebo hrad ve Freistadtu) a zámky. Klenotnicemi umění jsou hlavně kláštery. Mezi největší z celé země patří klášter Kremsmünster.^{25, 26}

4.4.1 Kulturní dědictví – Linz

Linz je třetí největší město Rakouska. Je střediskem nejen školství, vědy, průmyslu, ale především kultury. Jméno Linz se poprvé objevuje v roce 788. Název pochází z názvu původního římského tábora zvaného Lentia. Největší rozkvět zaznamenal Linz za vlády císaře Fridricha III., kdy bylo město nejen silně opevněno,

²⁵ SOPUCH, J., SOPUCHOVÁ, H. *Rakousko: velký průvodce do zahraničí*. Praha: Olympia, 1993. s. 21.

²⁶ SVOBODOVÁ, L. *Rakousko: společník cestovatele*. Praha: Euromedia Group, k. s. - Ikar, 2004. s. 187.

ale stalo se i hlavním městem. Město se rozprostírá po obou březích Dunaje, historické jádro se nachází na pravém (jižním) břehu, v ohybu řeky. Hlavní náměstí (Hauptplatz) je považováno za jedno z nejkrásnějších v Rakousku. Zasloužilo si to řadou gotických a barokních měšťanských domů v historickém centru. Náměstí je 220 metrů dlouhé a 60 metrů široké. Uprostřed náměstí stojí barokní sloup Nejsvětější Trojice z roku 1723. Jeho stavbu financovala radnice a všichni občané jako výraz díku za ušetření města před třemi smrtelnými katastrofami - válkou, požárem a morem. Stará radnice (Altes Rathaus pochází z let 1513 - 1514 a stále si zachovala osmibokou věž s orlojem. V 17. století získala radnice novou fasádu nesenou sloupy. Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie (Stadtpfarrkirche vznikl ve 13. století jako trojlodní bazilika s gotickým chórem. V roce 1648 byl kostel barokně přestavěn. V této době obdržel chrám nový interiér a další kaple. V chóru se nachází náhrobek císaře Fridricha III. V kostele se nachází schránka, uložená za mramorovou deskou v kostelní zdi, která obsahuje jeho srdce. Na východním konci jižní lodi kostela je kaple sv. Jana Nepomuckého. Sv. Jan Nepomucký patřil v habsburské říši k nejuctívanějším světcům. V mnoha rakouských městech můžeme spatřit jeho sochu, při čemž Stadtpfarrkirche má dokonce dvě. Zámek (Schloss v 15. století si císař Fridrich III. na základech staršího objektu postavil sídlo na Římské hoře. Současnou podobu získal zámek v letech 1600 – 1607, za časů vlády Rudolfa II. Od této doby tvoří jeho silueta jeden ze symbolů Linze. Od roku 1996 působí v bývalé císařské rezidenci pobočka Zemského muzea Horního Rakouska.

4.4.2 Kulturní dědictví – Steyr

Představuje město, kterému se dodnes podařilo udržet své historické jádro téměř nedotčené. Centrum města tvoří Městské náměstí (Stadtplatz) s četnými historickými pamětihodnostmi (například Brummerlhaus z roku 1497, rokoková radnice se štíhlou věží). V nejstarší části města se tyčí zámek. První zmínky o něm pocházejí z 10. století. Dnes se vyznačuje barokní fasádou a převážně rokokovým interiérem.^{27, 28}

²⁷ SOPUCH, J., SOPUCHOVÁ, H. *Rakousko: velký průvodce do zahraničí*. Praha: Olympia, 1993. s. 25.

²⁸ SVOBODOVÁ, L. *Rakousko: společník cestovatele*. Praha: Euromedia Group, k. s. - Ikar, 2004. s. 189.

4.4.3 Kulturní dědictví – Wels

Historické kořeny města sahají do doby Římanů, což dokládají i četné vykopávky (například věhlasná Welská Venuše, bronzová soška z 2. století po Kristu). Ve městě se dochovalo velké množství památek. Na hlavní náměstí (Stadtplatz), s řadou domů s pěknými průčelími, se vchází bránou zvanou Ledererturm. Jedním z nich je rokokový Kremsmünstererhof s arkádovým nádvořím. Vedle něj se tyčí Vodní věž z 16. století a dvojdom tvořící pozdně barokní radnici. Za pozornost stojí také farní kostel sv. Jana Evangelisty (Stadtpfarrkirche), s původním románským portálem a vitrážemi ze 14. století. Bývalý hrad, nyní zámek je sídlem regionálního muzea. První zmínky o něm pochází z roku 776.

4.4.4 Kulturní dědictví – Sankt Florian

Florian místodržitel římské provincie přistoupil na křesťanskou víru a v roce 304 byl mučen a svržen do řeky Enns. Jeho tělo bylo vyloveno a v 11. století byl na místě jeho hrobu vybudován augustiniány velkolepý klášter. Současný vzhled kláštera je dílem barokních architektů – Carla Carloneho a Jakoba Prandtauera. Sankt Florian je působivý komplex budov, včetně obytných prostor pro mnichy, přijímacích místností a kaplí Panny Marie. Za dominantní prvek rozlehlého nádvoří je považována tzv. Orlí studna (Adlerbrunnen) z roku 1603. Ve východním křídle kláštera se nachází velká knihovna s rozsáhlou sbírkou, která obsahuje více než 140 000 svazků, prvotisků a rukopisů. Vedle knihovny se nachází Mramorový sál s obrovskými sloupy. Hlavní schodiště v západním křídle vede k císařovým komnatám, kde nocovali významní hosté.

4.4.5 Kulturní dědictví – Kremsmünster

Benediktinský klášter nad řekou Kremží pochází z 8. století. Svůj současný vzhled získal převážně v 17. století. Dva z jeho nejzajímavějších prvků je nádrž na chov kaprů ze 17. století, obklopená arkádovou chodbou a Sternwarte, pozorovatelná 50 metrů nad zemí, kde jsou umístěny sbírky paleontologie, fyziky, antropologie, astronomie a zoologie. Klášterní kostel (Stiftskirche) se honosí sochami andělů a bohatou štukovou výzdobou. Klášterní muzeum, které se zde nachází, obsahuje práce rakouských a holandských barokních a renesančních mistrů, dřevořezby a zlatnické

práce. Největší pýchu Kremsmünsteru představuje kalich z pozlacené mědi a Codex millenarius, iluminovaný evangeliář z 8. století.^{29, 30}

5 ANALÝZA SYSTÉMŮ PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ V JIHOČESKÉM KRAJI A V HORNÍM RAKOUSKU

5.1 Analýza systému péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji

Po úvodním představení nejdůležitějších památek a seznámení se s charakteristickými rysy kraje zaměříme se podrobněji na úlohu péče o toto kulturní dědictví.

Jednu z nejvýznamnějších částí kulturního bohatství národa tvoří jeho památkový fond, jehož přínos plyne z jeho hodnot historických, uměleckých, estetických, památkových i užitkových. Nezanedbatelný je také význam kulturního dědictví z hlediska ekonomického, zejména ve spojení s cestovním ruchem. Nejdůležitějším důvodem zachování a ochrany kulturního dědictví je však nesporně jeho skryté, avšak všudypřítomné působení na člověka, na jeho nálady, emoce i intelekt.

Vztah obyvatel Jihočeského kraje ke kulturním památkám je velmi pozitivní, a péče o kulturní památky je u nás, podobně jako ve většině evropských států, předmětem skutečně celospolečenského zájmu. S lítostí však na tomto místě musíme konstatovat, že někdy je tento pozitivní náhled značně oslabován tou skutečností, že ony hodnotné kulturní statky se nacházejí také na našem pozemku, což ale není v žádném případě důvod k obavám. Přesto, že statut kulturní památky či jiná památková ochrana jistým způsobem omezuje vlastnické právo, je zde množství náhrad, stanovených různými právními předpisy (včetně daňových), které toto omezení vyvažují, nehledě na to, že dnešní společnost se naučila oceňovat celospolečenské zásluhy vlastníků, správců nebo uživatelů kulturních památek, ať už se jedná o drobnou vesnickou architekturu, kostely, hrady a zámky či obrazy a sochy, nebo třeba parní lokomotivy.³¹

²⁹ SOPUCH, J., SOPUCHOVÁ, H. *Rakousko: velký průvodce do zahraničí*. Praha: Olympia, 1993. s. 29.

³⁰ SVOBODOVÁ, L. *Rakousko: společník cestovatele*. Praha: Euromedia Group, k. s. - Ikar, 2004. s. 209.

³¹ *Ministerstvo kultury* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 15. září 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/default.htm>>.

5.1.1 Historie a tradice péče o kulturní dědictví

Na sklonku 18. století, současně s rozvojem průmyslu a velkoměst, velmi často doprovázeným demolicemi starých staveb, se začal v Evropě utvářet vážnější veřejný zájem na cílené ochraně hmotného kulturního dědictví. Již tehdy si lidé dokázali uvědomit jedinečnost památek, dokládajících tvořivou práci a způsob myšlení předchozích generací, a nutnost jejich zachování jako nenahraditelného zdroje poznání národních dějin.

Na území tehdejší habsburské monarchie, a tedy i v českých zemích vznikly nejstarší obecně závazné předpisy na ochranu památek v době vlády císařovny Marie Terezie (1740-1780). Pravidelný výkon památkové péče byl posléze zajišťován prostřednictvím specializovaného odborného orgánu – **Ústřední komise pro zjišťování a zachování stavebních památek**, založené v roce 1850.

V Československu v době po jeho vzniku v roce 1918 byl dřívější systém rakousko-uherské památkové péče dále rozvíjen. Byly založeny první samostatné **státní památkové úřady**. Byly zdokonalovány způsoby soupisů a dokumentace památek. Odborný zájem se začal soustřeďovat i na zjišťování a ochranu archeologických nalezišť.

Středoevropské tradice se uplatňují v naší památkové péči i nadále. Avšak stále významnější úlohu má dnes širší mezinárodní spolupráce. Česká republika přistoupila v roce 1991 k **Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví**. Od roku 2000 je pro nás závazná **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy** a rovněž **Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy**.

Umělecké a historické, ale i technické, archeologické, přírodní a další památky po staletí obohacují dochované životní prostředí historických sídel a krajiny a přispívají k obecné vzdělanosti a všestrannému rozvoji národa. Úroveň péče o ně vyjadřuje v současném světě mimo jiné i vyspělost společenského systému a demokracie v dané zemi. Kulturní památky a památkově chráněná území (památkové rezervace a památkové zóny) jsou v České republice jedním z nejvýznamnějších cílů domácího a zejména cizineckého cestovního ruchu. Jsou naše „moře“ a **mohou napomáhat, obdobně jako je tomu v sousedním Rakousku, podstatným způsobem k prosperitě národního hospodářství. Péči o kulturní památky bychom neměli chápat jenom jako povinnost, ale především jako morální zodpovědnost. Co se podaří zachovat**

z dosud poměrně bohatého kulturního dědictví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku pro příští generace, záleží na každém z nás.³²

5.1.2 Právní rámec ochrany kulturních památek

Abychom mohli porovnat systém památkové péče v Horním Rakousku a v Jihočeském kraji, je nutné si shrnout aktuální právní stav a přijímání památkové péče naší veřejností.

Péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji vychází z památkové legislativy, která má celostátní působnost. Základním právním předpisem je **zákon č. 20/1987 Sb.**, o státní památkové péči. Systém péče o kulturní dědictví funguje v České republice i v Jihočeském kraji na tzv. **principu „dvojkolejnosti“**. Vysvětleme, jak tento systém funguje. **Hlavním garantem odborné, poradenské a evidenční části výkonu památkové péče je Národní památkový ústav - NPÚ**, příspěvková organizace zřizovaná Ministerstvem kultury, jehož úkolem je také péče o základní skupinu nejvýznamnějších památek státu (Státní hrady a zámky - SHZ). Prohlášených kulturních nemovitých památek je přes 40 000. Ze strany Ministerstva kultury není přílišná vůle seznam dále významně rozšiřovat. O tyto památky se v Jihočeském kraji stará celkem přibližně **74 pracovníků NPÚ**, což oproti **9 zemským konzervátorům v Horním Rakousku** je celkem velký početní rozdíl. **NPÚ má tedy úlohu odbornou, doporučující, poradní**. V žádném případě nemá rozhodovací pravomoce. **Skutečným výkonným orgánem jsou obce s rozšířenou působností**. V Jihočeském kraji je to celkem **17 obcí s rozšířenou působností**, které **mají své památkáře** (minimálně alespoň jednoho) a kromě jiného také **krajský úřad Jihočeského kraje**, který zastává funkci **odvolacího orgánu**. **Volená samospráva** na úrovni místní i regionální **zajišťuje politiku památkové péče v daném správním obvodu**. **Přenesený výkon státní správy je zajišťován prostřednictvím úřadů obcí s rozšířenou působností a krajů** (odbory památkové péče obcí s rozšířenou působností, stavební úřady, odbory ochrany přírody). Stát a územní samospráva se podílí na spolufinancování obnovy a využití památek systémem příspěvků, dotací a daňových úlev vlastníkům či uživatelům

³² *Národní památkový ústav* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 15. září 2009]. Dostupné na WWW: < <http://www.npu.cz/pp/vlastn/> >.

z rozpočtů příslušného stupně. Pokud se týká území Jihočeského kraje, uvádím počet kulturních památek v přehledné tabulce.

Tabulka č. 1: Počet kulturních památek na území Jihočeského kraje (stav v roce 1998 a v roce 2008) ³³

Okres	nemovité památky		movité památky	
	v roce 1998	v roce 2008	v roce 1998	v roce 2008
České Budějovice	1169	1265	597	706
Český Krumlov	734	931	617	707
Jindřivův Hradec	882	913	603	631
Písek	581	508	369	380
Prachatice	581	617	483	497
Strakonice	549	597	474	482
Tábor	709	753	491	545
Pelhřimov	496	neuvedeno	580	neuvedeno

5.1.3 Analýza systému péče o kulturní dědictví

V této části bude provedena analýza systému péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji, bude zde vydefinováno z jakých programů a grantů je možno čerpat zejména finanční podporu pro údržbu a obnovu památkově chráněných objektů a bude zde popsáno jak je systém péče o kulturní dědictví realizován v praxi. A v neposlední řadě jak je tento systém podporován i nepřímo, například formou různých daňových úlev určených majitelům památkově chráněných objektů.

Centrálně jsou zajištěny mechanismy úlev a zvýhodnění podporující památkovou péči v daňových zákonech (daň z příjmů, daň z nemovitostí, daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí). **Centrálně jsou Ministerstvem kultury financovány dotační programy:**

a) **Havarijní program** – z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky pro zabezpečení nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb;

³³ KREJČŮ, A. *Památky jižních Čech 1: Půlstoletí památkové péče v jižních Čechách*. České Budějovice: Národní památkový ústav územní odborové pracoviště v Českých Budějovicích, 2008. s. 41.

b) **Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón** – je nástrojem k obnově kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech našich historických měst, prohlášených za památkové rezervace nebo památkové zóny. Finanční příspěvky však mohou být z něho poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí společně s vlastníkem na obnově kulturní památky;

c) **Program záchrany architektonického dědictví** – tímto programem je podporována obnova kulturních památek tvořících nejcennější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely a podobně. Zamýšlené práce přitom musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky. K žádosti o zařazení do tohoto programu se přikládá zvláštní druh dokumentace, tzv. projekt záchrany kulturní památky;

d) **Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny** – zaměřuje se na podporu obnovy a zachování kulturních památek, zejména památek lidové architektury, jako jsou například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky a boží muka, které se nacházejí v uvedených památkově chráněných územích;

e) **Program restaurování movitých kulturních památek** – z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na náklady spojené s obnovou (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely.

Za centrální lze považovat nesystémovou (byť někdy dobře míněnou) podporu památek přímo z rozpočtu ČR. Některé programy Evropské Unie (EU) lze považovat za centrální (integrováný operační program). Použití finanční podpory z tohoto programu je vázáno na projekty, které mají nadregionální, republikový či mezinárodní dopad.

Většina programů EU je regionálních (ROP), spravovaných na úrovni krajů. Výběr témat a objem finančních prostředků jim přiřazených se v jednotlivých krajích liší podle preferencí regionálních rozvojových plánů, které reflektují potřeby, strategii a možnosti jednotlivých krajů. Pracovníci odboru kultury a památkové péče krajského

úřadu Jihočeského kraje v Českých Budějovicích poskytli pro účel této práce přehledný seznam grantových programů vypsaných pro rok 2009.

Grantové programy Jihočeského kraje v oblasti památkové péče:

A. PŘEDPROJEKTOVÁ PŘÍPRAVA OBNOVY PAMÁTEK 2009 - 1 mil. Kč

Účel programu: podpora kvalitní před-projektové přípravy obnovy kulturních památek, kterou se rozumí provedení průzkumů v rozsahu potřebném pro posouzení stavu památky a posouzení její kulturně historické hodnoty, a to jako celku i v jednotlivých částech. Program byl vypisován a dotace byly poskytovány na rok 2009 (s termínem ukončení průzkumných prací do 31. října 2009).

B. ZVÝŠENÉ NÁKLADY OBNOVY PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÝCH STAVEB 2009 – 4 mil. Kč

Účel programu: podpora zachování a obnovy památkově chráněných staveb za použití tradičních materiálů, technologií a řemeslných postupů. Program byl vypisován a dotace byly poskytovány na rok 2009 (s termínem ukončení obnovy stavby do 31. října 2009).

C. NEMOVITÉ KULTURNÍ PAMÁTKY 2009 – 16 mil. Kč

Účel programu: podpora zachování a obnovy nemovitých kulturních památek s důrazem na jejich vhodné a přiměřené využívání a na veřejnou prezentaci kulturního dědictví. Program byl vypisován a dotace byly poskytovány na rok 2009 (s termínem ukončení obnovy památky do 31. října 2009).

D. MOVITÉ KULTURNÍ DĚDICTVÍ 2009 - 2 mil. Kč

Účel programu: podpora zachování a kvalitní restaurátorské obnovy předmětů movitého kulturního dědictví s důrazem na zachování kulturně historické podstaty předmětů, jejich vhodného umístění a využití. Program byl vypisován a dotace byly poskytovány na rok 2009 (s termínem ukončení obnovy předmětu do 31. října 2009).

E. OBNOVA DROBNÉ SAKRÁLNÍ ARCHITEKTURY V KRAJINĚ 2009 – 1 mil. Kč

Účel programu: podpora zachování a obnovy drobné sakrální architektury za využití tradičních materiálů a technologií s důrazem na zachování památkové podstaty a tradičního vzhledu objektů. Program byl vypisován a dotace byly poskytovány na rok 2009 (s termínem ukončení obnovy objektu do 31. října 2009).

F. PODPORA MUZEÍ ZŘIZOVANÝCH OBCEMI 2009 - 1 MIL. Kč

Účel programu: podpora kvalitní restaurátorské obnovy sbírkových předmětů muzeí zřizovaných obcemi na území Jihočeského kraje. Program byl vypisován a dotace byly poskytovány na rok 2009 (s termínem ukončení akce do 15. dubna 2010).

Stát se snaží podporovat péči o kulturní dědictví také nepřímo různými daňovými úlevami. Např. v oblasti **nepřímé finanční pomoci státu** vlastníkům kulturních památek jsou některými daňovými předpisy stanovena osvobození od daní a další daňová zvýhodnění. **Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti**, upravuje osvobození od daně pro stavby, jež jsou kulturními památkami a na nichž jejich vlastníci provádějí stavební úpravy. Osvobození trvá **po dobu osmi** let počínaje rokem, jenž následuje po vydání příslušného stavebního povolení. Od daně z nemovitosti jsou dále osvobozeny budovy, jež jsou kulturními památkami a jsou na základě smlouvy uzavřené mezi Ministerstvem kultury a vlastníkem **zpřístupněny veřejnosti pro výchovně-vzdělávací účely**. **Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické**, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, stanovuje osvobození od daně darovací při nabytí vlastnického práva k nemovitostem, jež jsou kulturními památkami, pokud k němu dochází **mezi příbuznými v řadě přímé** (například z rodičů na děti) nebo mezi manžely. **Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů**, zvýhodňuje odpisy na nemovitých kulturních památkách v **případě jejich technického zhodnocení**.³⁴

Opakem prohlášení věci za kulturní památku je **zrušení prohlášení věci za kulturní památku**. Ministerstvo kultury může určité věci také odebrat statut kulturní památky, **a to na základě § 8 zákona o státní památkové péči v rámci řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku. Toto řízení je sice správním řízením, avšak nepodléhá procesnímu režimu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád**. Řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku může být zahájeno především na základě žádosti. Tuto žádost je oprávněn podat vlastník kulturní památky a také právnická osoba (organizace), která sice vlastníkem kulturní památky není, ale na zrušení jejího prohlášení za kulturní památku prokáže právní zájem. Ministerstvo kultury však také může zahájit řízení z vlastního podnětu. V řízení o prohlášení si Ministerstvo kultury opatřuje zejména vyjádření krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a Národního památkového ústavu (jde-li o archeologický nález, pak

³⁴ *Národní památkový ústav* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 15. září 2009]. Dostupné na WWW: < <http://www.npu.cz/pp/vlastn/>>.

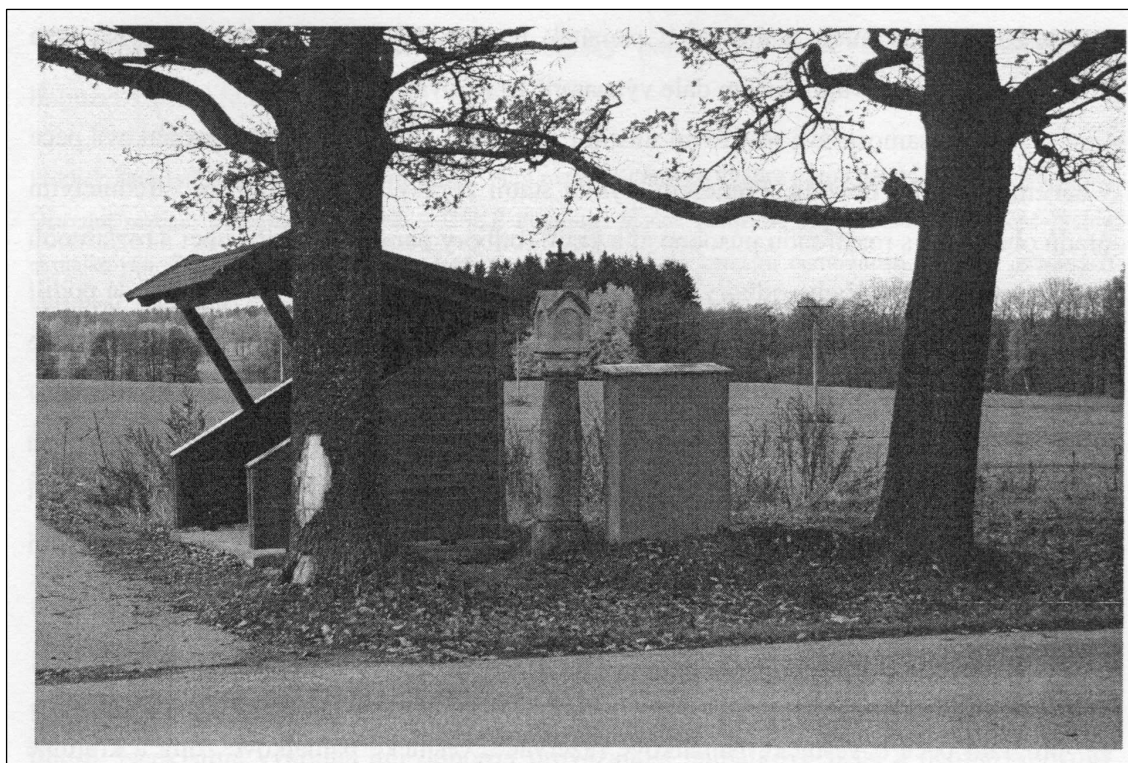
i vyjádření Akademie věd České republiky). Vlastníkovi věci dává Ministerstvo kultury možnost se v řízení vyjadřovat, navrhopvat důkazy a seznamovat se se shromážděnými podklady. Prohlášení věci za kulturní památku může být zrušeno pouze z mimořádně závažných důvodů. V řízení Ministerstvo kultury zjišťuje, zda jsou tyto mimořádně závažné důvody v konkrétním případě splněny. Mimořádně závažným důvodem, pro který může být zrušení prohlášení určité věci za kulturní památku zrušeno, je například situace, kdy není možné kulturní památku zachovat vůbec pro její rozsáhlé poškození přírodními živly (například při povodni) anebo je sice možné ji zachovat, ale pro její zachování musí být provedeny takové zásahy, které znamenají ztrátu její památkové hodnoty. Havarijní stav kulturní památky způsobený tím, že její vlastník zanedbal své povinnosti o kulturní památku pečovat a udržovat ji v dobrém stavu, nelze považovat za „mimořádně závažný důvod“ pro zrušení jejího prohlášení. Ministerstvo kultury může podmínit zrušení prohlášení tím, že budou předem splněny určité **podmínky**, například pořízení dokumentace nebo zaměření kulturní památky

Je vhodné poznamenat, že **všechny** subjekty práva, tedy všechny fyzické a právnické osoby, a to i když nejsou vlastníky kulturních památek, mají podle **§ 9 odst. 3 zákona o státní památkové péči povinnost** počínat si vždy tak, aby nezpůsobovaly nepříznivé změny stavu kulturních památek a neohrožovaly jejich zachování a vhodné společenské uplatnění. **Tato povinnost je obecná - platí pro všechny.**

Jestliže kterákoli fyzická nebo právnická osoba (bez ohledu na to, zda je či není vlastníkem kulturní památky) provádí nějakou **činnost**, která způsobuje nebo by i jen mohla způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky anebo která ohrožuje její zachování nebo vhodné společenské uplatnění (například autodopravce projíždí se svým nákladním automobilem kolem kapličky, kterou poškozují otřesy), může obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo – jde-li o národní kulturní památku – krajský úřad takovou činnost správním rozhodnutím podle § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči zakázat nebo určit podmínky pro další výkon takové činnosti.³⁵

³⁵ *Ministerstvo kultury* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 15. září 2009]. Dostupné na WWW: < <http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/default.htm> >.

Obrázek č. 1: “Příklad necitlivosti k minulosti. Není nutné, aby boží muka na obrázku byla památkově chráněná. Na křižovatce dvou bezvýznamných silnic s volným místem ve všech zbývajících třech rozích by automaticky nemělo dojít k umístění nijak nezdůvodnitelného patvaru stanice autobusu a regulačního pilíře plynového vedení tak, aby hezká kamenická práce našich předků pod rozložitými stromy utrpěla a smutně se ztrácela před nevhodným pozadím.“³⁶

I přes široký rámec podpor jsou památky ohroženy kvůli **nejasné legislativě**, střetu zájmů ochrany památek a velkých developerů, malým sankcím při nedodržení podmínek památkové ochrany, nízkému objemu finančních prostředků, jak pro odborný výkon památkové péče, tak pro náhradu vícenákladů všem subjektům, které o památky pečují, snaží se je smysluplně využívat a snaží se zamezit jejich další devastaci. **Neexistuje dotační titul vztažený k údržbě památek**, která je základním prvkem jejich ochrany a zachování.

Metodicky jsou témata odborné složky památkové péče dobře rozpracovaná, bohužel v praxi je stav neutěšený.

³⁶ PEK, T. *Financování provozu, údržba a obnova památek. Díl I. Prostředí a souvislosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007. s. 39.

Příklad č. 1: „Stavebně historické průzkumy - SHP mají rozdílnou úroveň kvality a jsou někdy těžce dohledatelné. Ústřední seznam kulturních památek - ÚSKP obsahuje značné množství chyb a není dostatečně rychle aktualizován. Stejný nepořádek panuje i při zapsání ochrany do **katastru nemovitostí**. Úroveň **odborných vyjádření Národního památkového ústavu - NPÚ** k zamýšlenému zásahu na kulturní památce osciluje od velmi kvalitních ke zcela diletantským, závazná stanoviska odborů památkové péče obcí s rozšířenou působností se někdy spíše **řídí vůlí zastupitelstva**, než stanoviskem NPÚ v jeho odborném vyjádření. Podobně těžce se eliminují investorské a developerské **tlaky na správní úřady** především u rozsáhlých a finančně náročných akcí,“ jak uvádí Tomáš PEK.³⁷

5.1.4 Shrnutí

Památková péče není respektována a akceptována veřejností. **Neexistuje koncepční ucelený celostátní program vzdělávání** v oborech s památkovou péčí související, ač je památková péče součástí výuky na mnoha vysokých školách, podle jejich zaměření, chybí koncepce památkové a architektonické či umělecké výchovy na nižších stupních vzdělávání všech oborů. **Neexistuje výkonná ani odborná provázanost památkové péče a ochrany přírody** (krajiny) byť spolu nedělitelně souvisejí. Podpora veřejnoprávních médií je malá, často v intencích bulvárních výkřiků a **medializace jen témat senzačních**. Veřejnoprávní media nevychovávat, jak by se z jejich statutu dalo odvozovat, ale bohužel mají tendenci se svým obsahovým programem blížit spíše médiím soukromým. **Literatura** týkající se památkové ochrany a kulturního dědictví je rozšířená, propracovaná, pro všechny kategorie příjemců odborných i laických. **Kladný vliv jednotlivců a neziskových nestátních organizací na zvyšování povědomí občanů o nutnosti památkové péče a jejich přímá podpora formou péče o jednotlivé památky je značná, státem však podceňovaná, stejně jako ekonomický přínos kultury a kulturního dědictví pro celou společnost.**

Celkově lze označit prostředí ochrany památek jak v Jihočeském kraji, tak i v celé České republice jako silně demotivující pro své aktivní aktéry.

³⁷ PEK, T. *Financování provozu, údržba a obnova památek. Díl I. Prostředí a souvislosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007. s. 41-43.

5.2 Analýza systému péče o kulturní dědictví v Horním Rakousku

V následujících řádcích bude analyzován systém péče o kulturní dědictví v Horním Rakousku. I bez znalosti dále rozvedené problematiky se dá říci, že výsledky a tedy úspěchy či neúspěchy památkové péče jednotlivých států odpovídají stavu kulturnosti národa, způsobu života jeho občanů a jejich hodnotovému modelu. Propracovanost a kvalita celého systému památkové péče (legislativa, památková dokumentace, výzkum, financování, oborová osvěta a propagace) pouze korigují přirozený stav. To hlavní, co má nejvíce pozitivní vliv na péči o kulturní dědictví, je dlouhodobý vliv výchovy, vzdělávání a pozitivní propagace v nejširším záběru (médiá, školství, ochrana přírody, krajiny a památek propagovaná neziskovými nestátními organizacemi či aktivními jedinci). Jednoduše řečeno citlivý přístup k péči o kulturní dědictví závisí na každém z nás.³⁸

5.2.1 Historie a tradice péče o kulturní dědictví

„Souvislý vývoj státní organizace památkové péče v Rakouské monarchii začíná rokem 1850, kdy byla ve Vídni založena **Zentralkommision für Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale** (Centrální komise pro výzkum a údržbu stavebních památek), po r. 1873 přejmenovaná na **Zentralkommision für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale** (...uměleckých a historických památek). Tak vznikla odborná instituce, která **působila až do roku 1918 i v českých zemích**. Původní cíl komise, podpora organizace dobrovolných „konzervátorů“ při vyhledávání, poznávání a zachraňování stavebních, tedy nemovitých, později i movitých památkových objektů, byl zdůvodněn především následky josefínských reforem církevní správy. Na formulování teoretických základů památkové ochrany v Rakousku – s důrazem na dokumentaci a výzkum památek – se významně podíleli právníci a historikové pocházející z Čech Joseph Helfert, Carl Czoernig, Josef Alexander Helfert, Josef Neuwirth, Hans Tietze a Max Dvořák. Návrh Zákonné organizace památkové ochrany z roku 1903 od Aloise Riegela ani paralelní návrhy na Denkmalschutz od Karla Holey, Heimatschutz od Karla Giannoniho a Památkové péče v rámci městské správy od Josefa Neuwirtha z roku 1911 nebyly realizovány.

³⁸ PEK, T. *Financování provozu, údržba a obnova památek. Díl I. Prostředí a souvislosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007. s. 39.

5.2.2 Právní rámec ochrany kulturních památek

V samostatné Rakouské republice byl vydán roku 1923 **zákon pro ochranu památek** (Denkmalschutzgesetz) a byla prosazena zjednodušená dokumentační koncepce Georga Dehia. Zákon z roku 1923 rozeznával především památky „ex lege“ (tj. objekty ve vlastnictví státu, zemí, měst, církví a nadací, na kterých je veřejný zájem samozřejmý) a vedle toho jednotlivé objekty zvlášť prohlášené za památky z důvodů „historických, uměleckých a jiných kulturních“, pokud je jejich zachování, resp. **udržování** (Erhaltung) zdůvodněno „veřejným zájmem“. V § 1 je vysvětleno, že „Udržování“ znamená ochranu před zničením, změněním nebo „přenesením do ciziny“ („Erhaltung“ bedeutet Bewahrung vor Zerstörung, Veränderung usw.). „Význam památky“ se zjišťuje ve smyslu § 1 buď na „vlastní památce, nebo také na jejích souvislostech nebo poloze vzhledem k jiným předmětům“. Pozoruhodná judikatura pak rozlišila veřejný zájem na skupinách movitých památek (sbírkách) a prozatímní nezájem na skupinách nemovitých objektů; teprve novela z roku 1978 formálně rozšířila pojem památek o „Ensembles“, tj. skupiny nemovitých objektů. Poslední novela v roce 2000 (s prováděcím nařízením Ministerstva školství a vědy z roku 2002) dovolila zapisovat jako památky i historické, architektonicky utvářené zahrady. Odpovědnost za zjištění a prohlášení veřejného zájmu na ochraně památky má **Bundesdenkmalamt** (Spolkový památkový úřad). Ten má tuto strukturu: Prezident DI Dr. Georg Wilhelm Rizzi, generální konzervátorka Dr. Eva-Maria Höhle. Centrální oddělení: Inventarizace a výzkum památek, Seznamy památek, Tisk a veřejná činnost, Právní záležitosti, Computerové zpracovávání dat, Architektura a stavební technika, Technické památky, Vývoz, Muzea – knihovny – zajištění, Archeologické památky, Zahradní architektura, Hudební památky, Restaurátorské dílny pro umělecké památky, Restaurátorské dílny pro stavební památky.

5.2.3 Analýza systému péče o kulturní dědictví

Výkonný aparát se dělí podle spolkových zemí na devět zemských konzervatorií pro Vídeň, Dolní Rakousko, Horní Rakousko, Salcburk, Štýrsko, Tyrolsko, Korutany, Burgenland a Vorarlbersko.

Spolkový památkový úřad vydává **závazná správní rozhodnutí** (Bescheide) nezávisle na rozhodnutí stavebních úřadů a jiných správních orgánů. Odvolání vyřizuje

ministerstvo pro školství, umění a kulturu. Aktuální problémy jsou patrné při složitém procesu prohlašování „Ensembles“, tj. „skupin nemovitých objektů“, např. malých městských celků, kde musí být všechny jednotlivé objekty zvlášť uvedené a zdůvodněné, event. prosazené i ve více odvolacích řízeních. **Problematické je opomenutí zákonné definice okolí památek, přestože poloha a konfigurace památek jsou podstatným aspektem jejich významu** (viz cit. § 1). Velké zatížení představuje úkol přehodnocení kategorie památek „ex lege“, tj. zrušení formálního zájmu a vydání správních rozhodnutí pro všechny významné památky.

Podle „kompetenčních“ paragrafů rakouského ústavního zákona mají být historické části starých měst a urbanisticky významné stavby zásadně chráněny **zemskými zákony** (Landesgesetzgebung). Systém ochrany měst a míst je podle zemských zákonů zajišťován prostřednictvím „**ochranných zón**“ (Schutzzonen). Prvním samostatným zákonem na ochranu „starého města“ byl Salcburský Altstadterhaltungsgesetz, vydaný v roce 1967. Následovaly **zákony pro ochranu obrazu míst** pro Salcbursko (1974), Tyrolsko (1976), Štýrský Hradec (1974), Štýrsko (1977) a Horní Rakousko (1989). Ve Vídni (1972) a v Dolním Rakousku (1976) byly předpisy o **ochranných zónách** integrovány do stavebních řádů. Zodpovědnost za stavební režim v ochranné zóně mělo v Salcburku zvláštní oddělení stavebního úřadu, v dalších zemích pak původně kulturní, později plánovací oddělení (odborní) zemských vlád a hlavních měst (ve Štýrském Hradci a Innsbrucku). Ve Vídni zodpovídal za ochranu obrazu města a stavební změny v ochranných zónách do roku 1987 Kulturamt (Stadtbildpflege a Altstadterhaltungsfonds), poté zvláštní referát pro ochranné zóny v oddělení Architektur und Stadtgestaltung.

Vídeňský stavební zákon již v roce 1929 nařizoval ochranu jednotlivých „významných objektů“, jakož i „**místního obrazu města**“ před „narušením“ (Störung und Beeinträchtigung). Na základě tzv. staroměstského zákona (Altstadterhaltungsgesetz), inkudovaného jako zvláštní novela do stavebního řádu, bylo v roce 1972 umožněno vyhlášení ochranných zón, předepsána povinná údržba, resp. zachování („Erhaltung“) historických objektů v ochranných zónách, **ochrana „vnějšího vzhledu“ historických objektů** a stavebních celků a „zohlednění“ (Berücksichtigung) charakteru okolních objektů při projektování stavebních změn nebo novostaveb v ochranných zónách. Paralelně byl zemským zákonem založen **Fond pro udržování starého města** (Altstadterhaltungsfonds), přispívající na opravy objektů v ochranných zónách. Na základě výsledku odborných, veřejných i omezeně politických diskuzí

o projektu novostavby tzv. Haasova domu na Štěpánském náměstí byla citovaná novela opět novelizována v roce 1987 a k uvedené povinnosti „zohlednění“ historického okolí byla připojena alternativní možnost, nově navrhovaný objekt **„moderním způsobem zařadit do obrazu města“** (auf zeitgemässe Weise in das Stadtbild einzuordnen).

Centrum Vídně (od r. 2001, Schönbrunn již 1998), Salcburk, Štýrský Hradec a další jsou mimoto chráněny i jako **světové kulturní dědictví**, a proto jsou též pod **dohledem ICOMOS. K aktuálním problematickým změnám obrazu města a historického fondu architektury ve vídeňských ochranných zónách byla v říjnu 2007 uspořádána odborná konference**, navazující na předešlý workshop o nové architektuře ve starých částech měst. Diskutovány byly především možnosti **„zastavovacího plánu“** (Flächenwidmungs- und Bebauungsplan). Na formulování odborných závěrů se podílel přednášející návrhy na kontrolu výšek stanovených v zastavovacím plánu vizualizací, přepracování inventarizace ochranných zón na „katalogy“ (s popisy a fotografiemi), které by se měly stát zákonnou přílohou zastavovacího plánu, **analýza a definování „urbanistických figur“**, které jsou podstatné pro celkový obraz města, a jejich vyznačení v příštím plánu rozvoje města, tj. STEP, založit svobodné zóny umění (především v nehumánních prostorech mostů, dálnice, železnice ad.) jako dynamický pandán ochranných zón a s ohledem na inflaci radikálně zvýšit příspěvky Fondu pro udržování starého města (Altstadterhaltungsfonds),“ jak uvádí ve svém článku Miloš KRUML³⁹, pracovník vídeňského magistrátu v oddělení Architektur und Stadtgestaltung.

5.2.4 Shrnutí

Centrální **spolková zákonná úprava památkové péče** v Rakousku odpovídá stavu v České republice. Problémy v ČR i Rakousku jsou obdobné - **systém je podfinancovaný, nemůže pružně a adekvátně reagovat na tlak silných investorů spojený s devastací bezprostředního prostředí památky**, popřípadě zabránit nevhodným adaptacím památkových objektů. Je možné, že obecné problémy jsou dány podobnou mentalitou a historickým prolínáním tohoto středoevropského prostoru, ačkoliv si to zatím nemáme vůli přiznat na žádné straně hranice.

³⁹ KRUML, M. Ochrana památek a obrazu měst v Rakousku. *Ateliér*, listopad 2006, roč. 19, č. 23, s. 16.

6 KOMPARACE SYSTÉMŮ PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ V JIHOČESKÉM KRAJI A V HORNÍM RAKOUSKU

6.1 Historie a traduce péče o kulturní dědictví

Do roku 1918 se zcela logicky památková péče v Horním Rakousku neodlišovala od situace v zemích České koruny. Na území tehdejší habsburské monarchie, a tedy i v českých zemích vznikly nejstarší obecně závazné předpisy na ochranu památek v době vlády císařovny Marie Terezie (1740-1780). Pravidelný výkon památkové péče byl posléze zajišťován prostřednictvím specializovaného odborného orgánu – **Ústřední komise pro zjišťování a zachování stavebních památek**, založené v roce 1850.

6.2 Právní rámec ochrany kulturních památek

Rakouský Památkový zákon zmiňuje **Haagskou konvenci pro ochranu památek v případě ozbrojených konfliktů**. Široce se zákon věnuje **úpravě mechanismů vývozu movitých památek**. Je zřízen památkový fond, dále se předpokládá náhrada vícenákladů - podle dostupných zdrojů, a to jen tehdy, pokud je vše nahlášeno a schváleno předem. Chráněné parky a zahrady jsou v zákoně explicitně vyjmenovány. **Kvalitní je odborná publikační činnost**. Systém péče o kulturní dědictví funguje v České republice i v Jihočeském kraji podle zákona č. 20/1987 Sb., na tzv. principu „dvojkolejnosti“.

6.3 Komparace systémů péče o kulturní dědictví

Ačkoli statistický úřad v Rakousku sleduje jiné ukazatele než statistický úřad v České republice. Podařilo se shromáždit číselný údaj týkající se finančních výdajů na stavební údržbu v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku v roce 2006. Tyto údaje naleznete v následujících dvou tabulkách.

**Tabulka č. 2: Hospodaření NPÚ územní odborné pracoviště v Č. Budějovicích
v letech 2003-2007 ⁴⁰**

Rok	příspěvek	účelové	vlastní	celkové	stavební	počet návštěvníků SHZ
	MK	prostředky	výnosy	náklady	údržba	
(v mil. Kč)						
2003	53,39	18,69	79,84	147,81	67,84	961.000
2004	54,46	14,32	84,99	148,94	56,03	1.018.000
2005	59,41	20,74	94,05	179,90	74,38	1.019.000
2006	62,61	15,05	93,55	166,03	62,08	1.020.000
2007	66,33	12,58	101,79	174,84	59,24	1.122.000

**Tabulka č. 3: Výdaje na kulturu v Rakouských spolkových zemích v roce 2006
podle Zemských kulturních správ ⁴¹**

Obor	Rakousko	Burgen-	Kärnten	Nieder-	Horní	Salzburg	Steir-	Tirol	Vorarl-	Wien
	celkem	land		österreich	Rakousko		mark		berg	
(výdaje v miliónech EUR)										
Celkem	691,33	17,32	24,66	106,25	145,85	60,90	60,29	65,22	21,24	189,60
Musea	97,86	0,80	5,09	8,95	14,46	19,92	13,55	6,36	6,09	22,64
Staveb. údržba	35,13	1,01	0,44	5,45	3,16	9,30	0,07	1,40	5,04	9,25
Literatura	3,32	0,05	0,17	0,41	0,33	0,32	0,35	0,20	0,59	0,92
Knihovny	9,10	0,11	0,04	0,29	1,88	0,18	0,49	4,60	0,12	1,38
Hudba	58,94	0,69	2,84	13,18	10,25	6,83	2,44	1,07	2,67	18,98
Divadla	155,96	0,06	9,50	15,91	28,11	6,23	19,57	2,86	1,11	72,61
Architektura	21,13	0,21	1,28	5,24	1,13	0,58	2,34	0,60	1,16	8,60
Film	11,21	0,02	0,05	2,49	0,68	0,53	0,85	0,14	0,25	6,20
Kultura	25,04	1,71	0,18	8,03	4,68	1,24	4,83	1,39	1,44	1,53
Vzdělání	167,81	11,39	1,79	40,03	61,93	6,48	0,09	44,53	1,43	0,15
Vzděl.dospělých	3,47	0,18	0,17	1,16	-	1,18	0,31	-	0,46	-
Kultur. výměna	1,72	0,05	0,05	0,07	0,04	-	0,47	-	0,13	0,90
Koncerty	67,97	0,87	0,15	3,04	17,59	7,78	10,42	1,92	0,49	25,73
Různé	32,67	0,17	2,93	2,01	1,62	0,35	4,49	0,14	0,25	20,71

Údaj z tabulky č. 2 výdaje na „stavební údržbu“ za rok 2006 v Jihočeském kraji bude porovnán se situací v Horním Rakousku, ta je zachycena v tabulce č. 3, která byla

⁴⁰ KREJČŮ, A. *Památky jižních Čech 1: Půlstoletí památkové péče v jižních Čechách*. České Budějovice: Národní památkový ústav územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2008. 39 s. ISBN 978-80-85033-14-4.

⁴¹ STATISTIK AUSTRIA. *Kulturstatistik 2006 - Tabellenwerk*. Wien: Statistik Austria, 2008. 200 s.

získána od Statistického úřadu v Linzi. Údaje, které jsou předmětem komparace, autor v obou tabulkách označil.

Komentář k „Tabulce 2 a 3“: v Jihočeském kraji, dle „Tabulky 2“, činily výdaje na stavební údržbu památek 62,08 mil. Kč. V Horním Rakousku, dle „Tabulky 3“ to bylo 3,16 mil. EUR, což činí v přepočtu přibližně 89,55 mil. Kč (**při průměrném ročním kurzu za rok 2006: 28,34 CZK/EUR**). **Takže i z hlediska financování můžeme říci, že situace je „téměř“ obdobná. U našich jižních sousedů na tom byli v uvedeném roce o 27,47 mil. Kč lépe než v jižních Čechách.**

V současnosti v Rakousku existuje centrální památková politika. Je zřízen **Spolkový památkový úřad. Je dvoustupňový se zemskými konzervátory. Ostatní složky památkové péče jsou zemské a regionální - územní plánování, péče o obraz města, městská údržba, ochranné zónování.** Současný systém v zemi našeho jižního souseda je, podobně jako u nás, **dvoukolejný, podfinancovaný, s komerčními tlaky silných developerů.** Zajímavostí je **automatické zařazení veřejných objektů (to je nesoukromých) na seznam chráněných objektů.** Dochází k reidentifikaci památkově chráněných objektů, která se opožděje oproti plánu. Vlivného architekta a silného investora je téměř nemožné zastavit před jakýmkoliv zásahem. Zásahy na památkách musí být hlášeny dva měsíce předem, spolkový památkový úřad má šest týdnů na odpověď.

V současné době dochází také k celkem intenzivní vzájemné přeshraniční spolupráci v rámci Euroregionu Šumava a na základě této spolupráce mnohdy vznikají zajímavé projekty, které také souvisí se záchranou kulturního dědictví a péčí o ně. Jeden takový zdařilý projekt bude také v této práci představen.

6.4 Shrnutí

Centrální **spolková zákonná úprava památkové péče** v Rakousku odpovídá stavu v České republice. Problémy v ČR i Rakousku jsou obdobné - **systém je podfinancovaný, nemůže pružně a adekvátně reagovat na tlak silných investorů spojený s devastací bezprostředního prostředí památky**, popřípadě zabránit nevhodným adaptacím památkových objektů. Je možné, že obecné problémy jsou dány podobnou mentalitou a historickým prolínáním tohoto středoevropského prostoru.

6.5 Zdařilý společný projekt obnovy kulturního dědictví

V této kapitole bude pojednáno o velmi zdařilém projektu obnovy kulturního dědictví, které chátralo a možná by bylo odsouzeno ke zkáze. Naštěstí se tak nestalo a po letech jednání se mohlo začít s obnovou unikátní stavby Fotoateliéru Seidel, která se nachází v Českém Krumlově na adrese: Muzeum Fotoateliér Seidel, Linecká 272, CZ-381 01 Český Krumlov. Tento projekt je zajímavý hned z několika hledisek:

1. Součástí ateliéru byla unikátní sbírka negativů zachycujících život na Šumavě přibližně před více než 100 lety
2. Na projektu se podílely společně organizace ze tří stran hranice: Bavorska, Horního Rakouska a Jihočeského kraje
3. Celý ateliér obsahuje ucelenou sbírku všech fotografických přístrojů, které té době fotografové používali a nejen to, můžeme si udělat představu, jak žili, pracovali, protože se zde dochovala spousta drobných věcí, jako svědků těchto dávných časů, můžeme nahlédnout například do zakázkových a účetních knih atd.⁴²

Podívejme se nyní podrobněji na průběh celé rekonstrukce, na popis muzea, na financování této akce a na vznik Centra česko-německo-rakouského porozumění. Celkové náklady na rehabilitaci objektu Fotoateliér Seidel činily 55 miliónů Kč. Na obnovu a zachování domu, stejně jako na záchranu unikátního fotografického archivu, později i na provoz muzea a jeho financování žádá nynější vlastník, Českokrumlovský rozvojový fond, spol. s r.o. ve spolupráci s domácími i zahraničními partnery, o dotace z evropských fondů, Ministerstva kultury ČR apod.

Českokrumlovskému rozvojovému fondu a jeho dalším partnerům se podařilo získat celkem 11 250 000 Kč na projekt záchrany a rehabilitace Fotoateliéru Seidel v Českém Krumlově. Potřebnou finanční podporu projekt získal z fondů EU, konkrétně z programů INTERREG IIIA ČR – Bavorsko (1 500 tis. Kč) a INTERREG IIIA ČR – Rakousko (2 žádosti: 5 250 tis. Kč a 4 500 tis. Kč).

Českokrumlovský rozvojový fond tak mohl zahájit postupnou záchranu, obnovu a rehabilitaci unikátní památky - Fotoateliéru Seidel, vytvoření veřejně přístupné expozice a vznik Centra česko – rakousko – německého porozumění. Tato ojedinělá akce probíhala ve třech etapách:

⁴² *Museum Fotoatelier Seidel* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 20. září 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.seidel.cz/docs/cz/seidel_partneri_resitelsky_tym.xml >.

1. etapa záchrany a rehabilitace fotografického ateliéru (podpora z programu INTERREG IIIA ČR – Bavorsko) včetně díla byla ukončena v dubnu 2007 a zahrnovala tyto aktivity:

- fotodokumentace stávajícího stavu
- inventarizace movitého majetku
- tvorba depozitáře
- zpracování odborných posudků na záchranu fotografického díla
- příprava, zpracování a instalace putovní expozice fotografického díla Josefa a Františka Seidelových.

Celkové náklady 1. etapy projektu činí 2 000 000,- Kč, přičemž 400 tis. Kč bude vlastní podíl rozvojového fondu a na zbývající částku 100 tis. Kč byla podána žádost do státního rozpočtu ČR.⁴³

2. etapa představovala vytvoření veřejně přístupné expozice (podpora z programu INTERREG IIIA ČR – Rakousko) a byla hotova do konce r. 2007. Zahrnovala především:

- rekonstrukci objektu Seidelova domu a fotoateliéru
- rekonstrukci interiérů
- založení muzea historické fotografie
- instalaci expozic
- vybavení interiéru
- vytvoření badatelského a konzervátorského pracoviště.

Celkové náklady 2. etapy projektu činily 7 000 000,- Kč, přičemž vlastní podíl rozvojového fondu představoval 1 400 tis. Kč, o 350 tis. Kč byla podána žádost do státního rozpočtu ČR.

3. etapa počítala s ustanovením Centra česko - rakousko – německého porozumění (podpora z programu INTERREG IIIA ČR – Rakousko) a byla hotova do konce r. 2007. Kromě stavebních úprav představovala především:

- vybavení centra dokumentačním zařízením, speciálními odbornými technickými přístroji
- tvorbu databanky společné česko-německo-rakouské historie
- partnerské akce a výstavy.

⁴³ *Museum Fotoatelier Seidel* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 20. září 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.seidel.cz/docs/cz/seidel_fundraising.xml >.

Celkové náklady 3. etapy projektu činily 6 000 000,-- Kč, přičemž vlastní podíl rozvojového fondu představoval 1 200 tis. Kč, o 300 tis. Kč byla podána žádost do státního rozpočtu ČR.⁴⁴

Rehabilitace objektu mohla být v roce 2005 započata díky finančním dotacím ze zdrojů **Ministerstva kultury ČR**. V rámci programu Regenerace městské památkové zóny byla přidělena dotace ve výši 230 tis. Kč, která byla použita na zajištění opravy prosklené střechy fotografického ateliéru. Oprava střechy si vyžádala celkové náklady ve výši 490 tis. Kč, přičemž dotaci ze zdrojů MK ČR doplnily finanční prostředky Města Český Krumlov ve výši 49 tis. Kč a 211 tis. Kč ze zdrojů Českokrumlovského rozvojového fondu.

Další prostředky byly získány z příspěvků Jihočeského kraje, a to na výrobu propagačních materiálů ve výši 190 tis. Kč, dále jsme získali příspěvek na restaurování fotografických pozadí ve výši 190 tis. Kč a 100 tis. Kč na restaurování negativů.

Nyní se čeká na vyjádření k podané žádosti na kompletní digitalizaci díla fotografií Seidů o grant z Evropské Unie, programu přeshraniční spolupráce, Cíl III.

V rámci postupné digitalizace naplánované do roku 2012, dojde ke kompletnímu naskenování celého souboru fotografických prací. Naskenované snímky budou postupně umísťovány do fotobanky na webových stránkách a budou tak k dispozici i široké veřejnosti.

Nesmíme zapomenout na badatelskou činnost, která je pro muzeum stěžejní záležitostí. Ač již bylo nemálo odhaleno, mnohé zůstává zahaleno tajemstvím a každé další odhalení přináší další otázky. Muzeum se dále bude věnovat i sbírkové činnosti, ale též restaurování poškozených fotografických materiálů apod.

Muzeum Fotoateliér Seidel si též klade za cíl podílet se na prohlubování porozumění a smíření mezi národy Čechů, Rakušanů a Němců. I proto navazuje muzeum spolupráci s různými muzei, spolky a organizacemi z šumavského regionu po obou stranách hranice a plánuje společné akce a výstavy. A právě proto bylo v rámci muzea otevřeno též Centrum česko-německo-rakouského porozumění.

⁴⁴ *Museum Fotoatelier Seidel* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 20. září 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.seidel.cz/docs/cz/seidel_fundraising.xml>.

Muzejní práce nemůže být nikdy konečná. Dosud nalezené střípky tvoří jen částečný obraz zapomenuté historie a k jejímu důkladnému pochopení je třeba snažit se hledat další fragmenty poztrácené v toku dějin.⁴⁵

7 ANALÝZA ÚLOHY PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ VE VZÁJEMNÉM PŮSOBNÍ EVROPSKÉ REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY

Tato část bakalářské práce pojednává o vztahu globalizace k památkové péči. Účinek globalizace na památkovou péči dneška se projevuje velice prakticky. Bohužel tyto procesy jsou státní památkovou péčí opomíjeny. Ukazuje to na jistou konzervativnost památkové péče, která je ale poměrně pochopitelná. Přesto by se měla památková péče rozhlédnout kolem sebe a snažit se přizpůsobit. Památková péče nemůže být nositelkou věčných pravd a bez ohledu na společenské okolnosti stále prosazovat to, co za věčnou pravdu považuje. Střet s globalizací představuje pro památkovou péči střet se skutečně mocnou silou, která pro památkovou ideu znamená zřejmé ohrožení.

V tomto smyslu bude tedy hodnoceno vznikání globálního kulturního dědictví a vznikání toho, co bychom mohli pojmenovat „**alternativní památkovou péčí**“ (ta vzniká spoluprací s regionální a strukturální politikou). Alternativní památková péče se snaží o nápravu těch nejkřiklavějších nesrovnalostí, které jsou důsledkem globalizace. Stává se jakým si můstkem k budoucí podobě památkové péče.⁴⁶

7.1 Vznik „alternativní památkové péče“

Jak bylo výše řečeno „alternativní památková péče“ je dnešní podoba památkové péče, je to památková péče, která vznikla spoluprací s regionální a strukturální politikou a je mezičlánkem na cestě k budoucí podobě nové moderní památkové péče. Podívejme se v krátkosti na tento vývoj.

Evropská úmluva o krajině, kterou prosadilo Shromáždění místních a regionálních samospráv, krom jiného celkem jedinečně vyjadřuje tzv. **regionalizaci politického prostoru**. Ta vyjadřuje, přímo i nepřímo krizi klasického národního státu,

⁴⁵ *Museum Fotoatelier Seidel* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 20. září 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.seidel.cz/docs/cz/seidel_soucasnost.xml >.

⁴⁶ HÁJEK, T. *Zánik a vznik památkových péčí. Filozofie památkové péče*. Praha: Nakladatelství epocha, 2005. s. 168 - 169.

který se v některých případech utvářel již od středověku, v jiných případech zejména během 19. století. S **oslabením významu a prestiže národního státu** souvisí i **oslabení** aktivit a skutečností, na národním státu závislých, **zejména státního vlastnictví** a tudíž i **státní památkové péče**. Státní památková péče se tak také nevyhnutelně ocitá v krizi. **Globalizace radikálně změnila společenské vztahy**. Vznikl zde problém: vztahy mezi státem, kulturou a historickým vědomím občana, na kterém byla během 19. století založena praxe dnešní památkové péče, už neexistuje, protože už není občanství. **Změněná pravidla hry mezi úřady a občany vedou k jiné památkové péči**, k jiným památkám, k jiné volbě a ocenění, podle čeho má umísťovat pod ochranu, z druhé strany k jiným vnějším souvislostem památek.

A v čem spočívá krize státního vlastnictví? Ve střední Evropě z historických důvodů převládají státní garance celospolečenského zájmu a vůbec státní vlastnictví, což se týká například památkového fondu. **Předchozí vývoj ale vytvořil past**, ve které se památková péče nachází. **Ani demokratický stát v nejlepší ekonomické kondici nemá dost prostředků k tomu, aby dokázal spravovat v náležitém stavu tak velký majetek ve státním vlastnictví, jaký se nahromadil**. Rozpad památek ve státním vlastnictví svědčí o změněné povaze doby.

Do památkové péče vstupuje s nemalými finančními prostředky evropská regionální a strukturální politika. Např. pomocí předvstupního programu SAPARD byla financována obnova městských domů, starých rolnických a zemědělských zařízení. Podobné možnosti skýtají dnes operační programy. **Památková péče přistupuje na systémovou spolupráci s regionální a strukturální politikou**, nového politického útvaru, Evropské unie. Napojuje se na ni a podílí se na jejím rozsáhlém společenském angažmá.

Zmíněné argumenty ukazují na to, že památková péče mění svůj charakter, dokonce v původní podobě může přestat být „výhradním hráčem“ při ochraně kulturního dědictví. Stále více vstupuje do vztahů s termíny „obnova venkova“, „krajina“, „kulturní krajina“, „evropská regionální a strukturální politika“.⁴⁷

Vzniká tedy tzv. **alternativní památková péče**, pro ni je příznačné zejména oživení neboli **revitalizace památkového fondu**. Snaží se, aby co nejvíce kulturních památek bylo využito i v dnešní době. Odmítá tzv. „muzeální“ umrtvení objektů.

⁴⁷ HÁJEK, T. *Zánik a vznik památkových péčí. Filozofie památkové péče*. Praha: Nakladatelství epocha, 2005. s. 170 - 172.

Tato idea je samozřejmě spjata s rozvojem turismu. Mezinárodní turismus je stále více uznáván jako pozitivní síla, která podporuje zachování přírodního a kulturního dědictví. Reprezentuje základní ekonomický pokus pro mnohé země a četné regiony a může být důležitým faktorem rozvoje, když je řízen s úspěchem. Alternativní památková péče se ptá jaký smysl má péče o kulturní dědictví? Odpověď je: „Památky musejí žít!“

Památková péče postrádá jasnou představu jak dál, respektive **chronicky podfinancovaná státní památková péče čerpá peníze z evropských strukturálních fondů**, „sice natahuje ruku, ale oči se jí dívají jiným směrem.“ Mluva památkové péče s evropskou regionální a strukturální politikou je úsečnou, zkratkovitou řečí peněz.

Komunikační kanál mezi památkovou péčí a evropskou regionální a strukturální politikou, kde by se projednávaly společné metodiky k dosahování společných cílů, **je sotva pootevřen**. Regionální politika podporuje obnovu památek důvodů, že chce např. zabránit migraci z venkovského regionu nebo, že rozsah památky má přeshraniční charakter (jako tomu bylo v případě Fotoateliéru Seidel). Z uvedeného jasně vyplývá, že **„prostá obnova památek není aktem strukturální povahy“**, se kterým přichází evropská regionální a strukturální politika. **Památková péče se vyznačuje pozoruhodným nedostatkem iniciativnosti**, nepřichází regionální a strukturální politice zkrátka ničím vstříc. **Důsledkem je např. nepřítomnost takových pojmů jako „oživení památek“, „regenerace památek“**, v oficiální právní a metodické výbavě státních památkových péčí. Kde není základní půda pro kompromis, tam se nedaří ani dílčím kompromisům, jako například organizačnímu vyčlenění památkářů, kteří by se věnovali jen financování památkové péče ze strukturálních fondů. **Klasická památková péče není pro síly globalizace důstojným partnerem.**

Regionální a strukturální politika (jako důsledek globalizace) nutí památkovou péči, aby odpovídala na nové skutečnosti globalizace skutečnou přeměnou. Památkovou péči obaluje tvrdá, ale křehká skořápka odporu vůči změně, která je však nutná.⁴⁸

⁴⁸ HÁJEK, T. *Zánik a vznik památkových péčí. Filozofie památkové péče*. Praha: Nakladatelství epocha, 2005. s. 175.

ZÁVĚR

Základní problém, který byl v práci řešen, bylo analyzovat problematiku památkové péče v Jihočeském kraji a její **přizpůsobení se současné globalizaci**. Kromě tohoto základního problému práce sledovala ještě další dvě linie: **vysvětlit úlohu péče o kulturní dědictví a provést analýzu a komparaci systému péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku**.

Úvodní část stanovila cíle a metodiku bakalářské práce, dále vysvětlila pojmy z pohledu filozofické antropologie a sociologie. Analyzovala tyto pojmy, vymezila je a setřídila. Byl vysvětlen pojem kulturní památka, památkový fond, památková rezervace, památková zóna a ochranné pásmo. Ve střední části, ve čtvrté kapitole byla představena charakteristika obou krajů včetně jejich nejdůležitějšího kulturního dědictví. **V páté kapitole byl analyzován systém péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku**, který byl v následující kapitole porovnán za obě sousední země. Jako jeden z velmi zdařilých projektů, které byly v poslední době uskutečněny, a na kterém se podílely organizace i jednotlivci z těchto zemí, je zde představena obnova Fotoateliéru Seidel v Českém Krumlově. **Sedmá část analyzuje úlohu současné památkové péče při obnově kulturního dědictví ve vzájemném působení evropské regionální a strukturální politiky**, v době, kdy se svět kolem nás mění neuvěřitelně rychle, kdy globalizace radikálně mění společenské vztahy a vzniká zde problém: vztahy mezi státem, kulturou a historickým vědomím občana, na kterém byla během 19. století založena a budována dnešní praxe památkové péče. Ta dá se říci, už neexistuje, protože už není občanství. Změněná pravidla hry mezi úřady a občany vedou k jiné památkové péči, k jiným památkám, k jiné volbě a ocenění a v podstatě i novým návrhům, jak dosavadní památky využít ke komerčním účelům. Otázkou tedy zůstává, zda současná památková péče bude schopná se přizpůsobit těmto novým podnětům a též, jak bude schopná komunikovat a vyjednávat s institucemi a úředníky evropské regionální a strukturální politiky.

Výstupem pro pozitivní hodnocení dobré památkové péče by měla být zvýšená návštěvnost v rámci turistického ruchu. Hlavní úloha památkové péče by měla být nejen v péči o dědictví a uchování tohoto dědictví pro další generace, ale zároveň úspěšná prezentace tohoto dědictví v rámci mezinárodního i tuzemského turistického ruchu.

Velkým problémem je „dvojkolejnost“ památkové péče v České republice.

Tento systém funguje tak, že NPÚ není přímým účastníkem řízení a má pouze doporučující a poradní úlohu, nemá přímou odpovědnost. NPÚ si tak může napsat, co chce, někdy jdou jejich rozhodnutí i proti zachování památky. Naproti tomu úředníci v obcích s rozšířenou působností se pak s těmito výroky musí potýkat, musí je převést do úřední řeči, aby příslušný grant mohl být na památku čerpán. Památky nelze zakonzervovat, staly by se skanzenem a začaly umírat. (Například budova, která kdysi sloužila jako pivovar, se obnoví, ale už se tam nebude vařit pivo, protože moderní technologie by se tam nevešly. Musí se najít nová smysluplná náplň na využití tohoto objektu.) A zde právě dochází k velkým diskuzím mezi památkáři a úředníky. V tu chvíli, kdyby měl NPÚ odpovědnost, kdyby musel u soudů a žalob obhajovat svá rozhodnutí jako například proč toto udělal takto, nebo proč omezuje vlastnická práva, či co ho opravňuje k těmto důvodům? V tu chvíli by polovina rozhodnutí NPÚ nebyla tak razantních, jako je tomu dnes. Dnes je situace taková, že na NPÚ nikdo nemůže, píše svá odborná vyjádření, protože v památkovém zákoně je napsáno, že je to obligatorní list, se kterým úřady musí počítat. **Bohužel někdy jde rozhodnutí NPÚ i proti zájmu památky.** NPÚ někdy říká, ať památkově chráněná budova raději spadne, než obnova za nabízených podmínek.

Žijeme nyní v neklidné době, v době světové hospodářské krize. Je pochopitelné, že při stagnaci ekonomiky, bude i méně finančních prostředků na obnovu památek, to je skutečnost, která bude působit dlouhodobě a kterou jeden, každý z nás asi těžko může nějakým způsobem ovlivnit. To hlavní, co ovlivnit můžeme a co má nejvíce pozitivní vliv na péči o kulturní dědictví, je dlouhodobý vliv výchovy, vzdělávání a pozitivní propagace v nejširším záběru: média, školství, ochrana přírody, krajiny a památek propagovaná neziskovými nestátními organizacemi či aktivními jedinci. **Jednoduše řečeno citlivý přístup k péči o kulturní dědictví závisí nejen na odborných institucích, ale také na každém z nás jednotlivě.**

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. DOLISTA, J. *Filozofická antropologie*. České Budějovice: VŠERS, 2007. 125 s. ISBN 978-80-86708-3.
2. HÁJEK, T. *Zánik a vznik památkových péčí. Filozofie památkové péče*. Praha: Nakladatelství epocha, 2005. 197 s. ISBN 80-86328-71-6.
3. HUDEC, R. *Pečujeme o památky a krásy domova*. Praha: V. Kotrba pro Kulturní radu při Národní radě české, ústředí pro školskou a kulturní práci Národního souručenství, 1941. 158 s.
4. KREJČŮ, A. *Památky jižních Čech 1: Půlstoletí památkové péče v jižních Čechách*. České Budějovice: Národní památkový ústav územní odborové pracoviště v Českých Budějovicích, 2008. 175 s. ISBN 978-80-85033-14-4.
5. KRUML, M. Ochrana památek a obrazu měst v Rakousku. *Ateliér*, listopad 2006, roč. 19, č. 23, 16 s. ISSN 1210-5236.
6. PECKA, E., *Základy sociologie: Kultura*. České Budějovice: VŠERS, 2005. 107 s. ISBN-80-86708-07-1.
7. PEK, T. *Financování provozu, údržba a obnova památek. Díl I. Prostředí a souvislosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007. 116 s. ISBN 978-80-245-1309-6.
8. PETRUSEK, M., ALAN, J., DUFFKOVÁ J., HAVLÍK, R., KABELE, J. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. 118 s. ISBN 80-04-26588-X
9. SOPOUCH, J., SOPOUCHOVÁ, H. *Rakousko: velký průvodce do zahraničí*. Praha: Olympia, 1993. 235 s. ISBN 80-7033-234-4.
10. STATISTIK AUSTRIA. *Kulturstatistik 2006 - Tabellenwerk*. Wien: Statistik Austria, 2008. 228 s.
11. SVOBODOVÁ, L. *Rakousko: společník cestovatele*. Praha: Euromedia Group, k. s. Ikar, 2004. 187 s. ISBN 80-249-0327-X.
12. Zákon č. 20/1987 Sb. z 30. března 1987 o státní památkové péči, stav k 2. 8. 2009. 30 s.

Elektronické zdroje

1. *Český statistický úřad* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 16. září 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/tab/-950046B94D>>.
2. *Eurokoridor SEVER - JIH* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 6. září 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.ecns.cz/ecns/cz/informace/regiony/horni_rakousko.asp?view-=print>.
3. *Informační systém jižní Čechy a Šumava. Koněšpřežka*. [online]. 2010, poslední revize 29. 3. 2010 [cit. 29. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=ost/sprezka.htm>>.
4. *Lidová architektura – ochrana památek a přírody* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 5. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.lidova-architektura.cz/C-ochrana/unesco/unesco-holasovice.htm>>.
5. *Městská památková rezervace České Budějovice. E-Česko.cz. Památky*. [online]. 2010, poslední revize 29. 3. 2010 [cit. 29. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-cesko.cz/pamatky/pamatka-8510-mestska-pamatkova-rezervace---ceske-budejovice/?set=cz-74161>>.
6. *Ministerstvo kultury* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 15. září 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/default.htm>>.
7. *Museum Fotoatelier Seidel* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 20. září 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.seidel.cz/docs/cz/seidel_partneri_resitelsky_tym.xml>.
8. *Národní památkový ústav* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 15. září 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.npu.cz/pp/vlastn/>>.
9. *Oficiální informační systém regionu Český Krumlov* [online]. 2009, poslední revize 28. 11. 2009 [cit. 6. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_himeck.xml#>.

SEZNAM PŘÍLOH

- I. Památkový zákon: 20/1987 Sb., zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči.
(Ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb.) 19 s.

- II. STATISTIK AUSTRIA. Kulturstatistik 2006 - Tabellenwerk.
Wien: *Statistik Austria*, 2008. (Výběr z díla: úvodní přehled a tabulková část týkající se Baukulturelles Erbe – stavebního kulturního dědictví.) 13 s.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Počet kulturních památek na území Jihočeského kraje (stav v roce 1998 a v roce 2008).....	47
Tabulka č. 2: Hospodaření NPÚ územní odborné pracoviště v Č. Budějovicích v letech 2003 – 2007.....	59
Tabulka č. 3: Výdaje na kulturu v Rakouských spolkových zemích v roce 2006 podle Zemských kulturních správ.....	59

SEZNAM PŘÍKLADŮ

Příklad č. 1: Stavebně historické průzkumy.....	53
---	----

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Příklad necitlivosti k minulosti.....	52
---	----

SEZNAM ZKRATEK

APR	archeologická památková rezervace
CZK	Kč
ČB	okres České Budějovice
ČK	okres Český Krumlov
ČR	česká republika
EU	evropská unie
EUR	euro
FO	fyzická osoba
CHKO	chráněná krajinná oblast
INTERREG	program na podporu euroregionů
IOP	integrováný operační program EU
JH	okres Jindřichův Hradec
KN	katastr nemovitostí
KP	kulturní památka
KPZ	krajinná památková zóna
MF	ministerstvo financí
MK	ministerstvo kultury
MMR	ministerstvo pro místní rozvoj
NNO	nezisková nevládní organizace
MPR	městská památková rezervace
MPSV	ministerstvo práce a sociálních věcí
MPZ	městská památková zóna
MŽP	ministerstvo životního prostředí
NKP	národní kulturní památka
NPP	národní přírodní památka
NPÚ	národní památkový ústav
OP	ochranné pásmo
ORF	rakouský rozhlas a televize
ORP	obec s rozšířenou působností
OSN	organizace spojených národů
PI	okres Písek
PO	právnícká osoba

PR	památková rezervace
PT	okres Prachatice
PZ	památková zóna
ROP	regionální operační program
SHP	stavebně historický průzkum
SHZ	státní hrad a zámek
SRN	spolková republika německo
ST	okres Strakonice
SÚPP	státní ústav památkové péče
TÁ	okres Tábor
UNESCO	united nations education science and culture organisation (mezinárodní organizace pro vzdělání, vědu a kulturu)
ÚSKP	ústřední seznam kulturních památek
VPR	vesnická památková rezervace
VŠE	vysoká škola ekonomická
VŠERS	vysoká škola evropských a regionálních studií
VZP	vesnická památková zóna

PŘÍLOHY

I. Památkový zákon: 20/1987 Sb., zákon České národní rady
ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči.

(Ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb.)

19 s.

20/1987 Sb.

**ZÁKON
České národní rady**

ze dne 30. března 1987,

o státní památkové péči (ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb.)

Změna: 242/1992 Sb.
Změna: 361/1999 Sb.
Změna: 122/2000 Sb.
Změna: 132/2000 Sb.
Změna: 146/2001 Sb.
Změna: 320/2002 Sb.
Změna: 18/2004 Sb., 186/2004 Sb.
Změna: 1/2005 Sb.
Změna: 3/2005 Sb.
Změna: 240/2005 Sb.
Změna: 203/2006 Sb.
Změna: 186/2006 Sb.
Změna: 158/2007 Sb.
Změna: 124/2008 Sb., 189/2008 Sb.
Změna: 307/2008 Sb.
Změna: 223/2009 Sb.
Změna: 227/2009 Sb.

Česká národní rada se usnesla na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ

Základní ustanovení

§ 1

Účel zákona

(1) Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Účelem zákona je vytvořit všestranné podmínky pro další prohlubování politickoorganizačnické a kulturně výchovné funkce státu při péči o kulturní památky, o jejich zachování, zpřístupňování a vhodné využívání, aby se podílely na rozvoji kultury, umění, vědy a vzdělávání, formování tradic a vlastenectví, na estetické výchově pracujících a tím přispívaly k dalšímu rozvoji společnosti.

(2) Péče státu o kulturní památky (dále jen "státní památková péče") zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče (§ 25 až 32) v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek. Ostatní orgány státní správy a organizace spolupracují v oboru své působnosti s orgány a odbornou organizací státní památkové péče a pomáhají jim při plnění jejich úkolů.

§ 2

Kulturní památky

(1) Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury České republiky (dále jen "ministerstvo kultury") nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory,

a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

(2) Soubory věcí podle odstavce 1 se prohlašují za kulturní památky, i když některé věci v nich nejsou kulturními památkami.

§ 3

Prohlašování věcí za kulturní památky

(1) Ministerstvo kultury si před prohlášením věci za kulturní památku vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud je již od těchto orgánů neobdrželo. Archeologický nálezný (§ 23) prohlašuje ministerstvo kultury za kulturní památku na návrh Akademie věd České republiky.

(2) Ministerstvo kultury vyrozumí písemně vlastníka věci o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, a umožní mu k návrhu nebo podnětu se vyjádřit.

(3) Vlastník věci je povinen od doručení vyrozumění podle odstavce 2 až do rozhodnutí ministerstva kultury chránit věc před poškozením, zničením nebo odcizením a oznámit ministerstvu kultury každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání.

(4) Ministerstvo kultury vyrozumí písemně o prohlášení věci za kulturní památku jejího vlastníka, krajský úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností a odbornou organizaci státní památkové péče (§ 32) a u archeologických nálezů též Akademii věd České republiky. Vyrozumí je i v tom případě, že neshledalo důvody pro prohlášení věci za kulturní památku. Jde-li o věc, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí, ministerstvo kultury vyrozumí o prohlášení této věci za kulturní památku též příslušný katastrální úřad k provedení záznamu do katastru nemovitostí.

(5) Vlastníci věcí, které pro svou mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu by mohly být v souladu se společenským zájmem prohlášeny za kulturní památky, jsou povinni oznámit ministerstvu kultury, krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností na jejich písemné vyzvání požadované údaje o těchto věcech a jejich zamýšlené změny, umožnit těmto orgánům nebo jimi pověřené odborné organizaci státní památkové péče prohlídku věcí, popřípadě pořízení jejich vědecké dokumentace.

(6) Podrobnosti o prohlašování věcí za kulturní památky a způsob oznamovací povinnosti podle odstavce 5 stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 4

Národní kulturní památky

(1) Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.

(2) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.

§ 5

Památkové rezervace

(1) Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů, může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.

(2) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích.

§ 6

Památkové zóny

(1) Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání krajským úřadem prohlásit za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.

(2) Podrobnosti o prohlašování památkových zón stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 6a

Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón

(1) Krajský úřad může po projednání s ministerstvem kultury, orgánem územního plánování) a příslušnou obcí jako dotčenými orgány vydat opatření obecné povahy o ochraně památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich částí (dále jen „plán

ochrany"), ve kterém se stanoví způsob zabezpečení kulturních hodnot památkové rezervace a památkové zóny z hlediska státní památkové péče, a ve kterém lze určit, u jakých nemovitostí, nejsou-li kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci nebo památkové zóně, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně výsadby a kácení dřevin na veřejných prostranstvích (dále jen „úprava dřevin“), je vyloučena povinnost vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2.

(2) Plán ochrany lze vydat na dobu nejdéle 10 let. Pokud po vydání plánu ochrany nabude účinnosti pro památkovou rezervaci, památkovou zónu nebo jejich část regulační plán, pozbývají účinnosti ty podmínky plánu ochrany, které jsou v rozporu s tímto regulačním plánem.

(3) Plán ochrany lze změnit, pokud se změnila kulturní hodnoty daného území nebo způsob jejich zabezpečení z hlediska státní památkové péče. Pro vydání změny plánu ochrany se použije odstavec 1 obdobně.

(4) Odborná organizace státní památkové péče poskytuje krajskému úřadu bezplatně odborné podklady, údaje a informace, které slouží jako podklad pro vydání plánu ochrany.

(5) Po nabytí účinnosti plánu ochrany krajský úřad bez zbytečného odkladu posoudí, zda jsou dány důvody pro podání návrhu podle § 17 odst. 5.

(6) Náležitosti a obsah plánu ochrany stanoví ministerstvo kultury prováděcím právním předpisem.

§ 7

Evidence kulturních památek

(1) Kulturní památky se zapisují do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky (dále jen "ústřední seznam"). Ústřední seznam vede odborná organizace státní památkové péče.

(2) Krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností vedou seznamy kulturních památek svých územních obvodů. Zápisy do těchto seznamů provádějí podle výpisů z ústředního seznamu.

(3) Odborná organizace státní památkové péče vyrozumí o zápisu kulturní památky do ústředního seznamu, jakož i o zrušení prohlášení věci za kulturní památku (§ 8), vlastníka kulturní památky, krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností. Jde-li o nemovitou kulturní památku, vyrozumí kromě toho také stavební úřad. 1) U archeologického nálezů prohlášených za kulturní památku vyrozumí též Archeologický ústav Akademie věd České republiky.

(4) Vlastník kulturní památky je povinen oznámit odborné organizaci státní památkové péče každou změnu vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo její přemístění. Oznámení musí učinit vlastník kulturní památky nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy k takové změně došlo.

(5) Podrobnosti o evidenci kulturních památek stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 8

Zrušení prohlášení věci za kulturní památku

(1) Pokud nejde o národní kulturní památku, může ministerstvo kultury z mimořádně závažných důvodů prohlášení věci za kulturní památku zrušit na žádost vlastníka kulturní památky nebo organizace, která na zrušení prohlášení věci za kulturní památku (dále jen "zrušení prohlášení") prokáže právní zájem, nebo z vlastního podnětu.

(2) Ministerstvo kultury si před zrušením prohlášení vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popřípadě vyjádření Akademie věd České republiky, jde-li o archeologický nález prohlášený za kulturní památku, pokud o zrušení prohlášení Akademie věd České republiky sama nepožádala. V případě, že vlastník kulturní památky není žadatelem o zrušení prohlášení, musí mu být umožněno zúčastnit se ohledání věci a ke zrušení prohlášení se vyjádřit.

(3) Ministerstvo kultury může zrušení prohlášení vázat na předchozí splnění jím určených podmínek. Náklady vynaložené na splnění podmínek nese žadatel a v případě, kdy řízení o zrušení prohlášení zahajuje z vlastního podnětu ministerstvo kultury, nese náklady ten, v jehož zájmu ke zrušení prohlášení došlo.

(4) Ustanovení § 3 odst. 4 platí obdobně i pro zrušení prohlášení.

(5) Podrobnosti o zrušení prohlášení věci za kulturní památku stanoví obecně závazný právní předpis.

ČÁST DRUHÁ

Péče o kulturní památky

Ochrana a užívání kulturních památek

§ 9

(1) Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu. Je-li kulturní památka ve státním vlastnictví, je povinností organizace, která kulturní památku spravuje nebo ji užívá nebo ji má ve vlastnictví, a jejího nadřízeného orgánu vytvářet pro plnění uvedených povinností všechny potřebné předpoklady.

(2) Povinnost pečovat o zachování kulturní památky, udržovat kulturní památku v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením má také ten, kdo kulturní památku užívá nebo ji má u sebe; povinnost nést náklady spojené s touto péčí o kulturní památku má však jen tehdy, jestliže to vyplývá z právního vztahu mezi ním a vlastníkem kulturní památky.

(3) Organizace a občané, i když nejsou vlastníky kulturních památek, jsou povinni si počínat tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrožovali zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.

(4) Vlastník, který kulturní památku převádí na jiného, někomu přenechává k dočasnému užívání nebo předá k provedení její obnovy (§ 14), nebo k jinému účelu, je povinen toho, na koho věc převádí nebo komu ji přenechává nebo předá, uvědomit, že věc je kulturní památkou.

§ 10

(1) Neplní-li vlastník kulturní památky povinnosti uvedené v § 9, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče rozhodnutí o opatřeních, která je povinen vlastník kulturní památky učinit, a zároveň určí lhůtu, v níž je vlastník kulturní památky povinen tato opatření vykonat. Jde-li o národní kulturní památku, vydá toto rozhodnutí po vyjádření odborné organizace státní památkové péče krajský úřad v souladu s podmínkami, které pro zabezpečení ochrany národní kulturní památky stanovila vláda České republiky.

(2) Rozhodnutí o opatřeních, která je povinen vlastník kulturní památky učinit, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, též na žádost jejího vlastníka.

(3) Podrobnosti o povinnostech vlastníků kulturních památek při jejich ochraně a užívání stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 11

Povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob

(1) Orgány státní správy příslušné rozhodovat o způsobu využití budov, které jsou kulturními památkami, nebo o přidělení bytů, jiných obytných místností a místností nesloužících k bydlení v těchto budovách, vydávají svá rozhodnutí na základě závazného stanoviska 2a) příslušného orgánu státní památkové péče. Při rozhodování o způsobu a změnách využití kulturních památek jsou povinny zabezpečit jejich vhodné využití odpovídající jejich hodnotě a technickému stavu.

(2) Jestliže fyzická nebo právnická osoba svou činností působí nebo by mohli způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky nebo jejího prostředí anebo ohrožují zachování nebo společenské uplatnění kulturní památky, určí obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, podmínky pro další výkon takové činnosti nebo výkon činnosti zakáže.

(3) Správní úřady a orgány krajů a obcí vydávají svá rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů, jimiž mohou být dotčeny zájmy státní památkové péče na ochraně nebo zachování kulturních památek nebo památkových rezervací a památkových zón a na jejich vhodném využití, jen na základě závazného stanoviska 2a) obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, jen na základě závazného stanoviska krajského úřadu.

§ 12

Oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky

(1) Vlastník kulturní památky je povinen bez zbytečného odkladu každé ohrožení nebo poškození kulturní památky oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu, a vyžádat si jeho rozhodnutí o způsobu odstranění závady. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, vyrozumí též stavební úřad.

(2) Vlastník kulturní památky je povinen každou zamýšlenou změnu jejího užívání, a jde-li o nemovitou kulturní památku, i její zamýšlené vyklizení, předem ohlásit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu.

§ 13

Právo státu na přednostní koupi kulturních památek

(1) Vlastník kulturní památky je povinen v případě zamýšleného prodeje (úplatného převodu vlastnictví) kulturní památky, jde-li o movitou kulturní památku nebo jde-li o národní kulturní památku, ji přednostně nabídnout ministerstvu kultury ke koupi (úplatnému nabytí do státního vlastnictví), s výjimkou prodeje mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky.

(2) Ministerstvo kultury může na základě nabídky vlastníka kulturní památky z mimořádně závažných kulturně společenských důvodů uplatnit právo státu na přednostní koupi (úplatné nabytí do státního vlastnictví) kulturní památky buď přímo nebo prostřednictvím organizací zřizovaných ministerstvem kultury, a to za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů 4), a nelze-li cenu takto určit, za cenu obvyklou odpovídající povaze věci. Přitom si ministerstvo kultury vyžádá od vlastníka kulturní památky doklad, popřípadě prohlášení o vlastnictví movité kulturní památky.

(3) Ministerstvo kultury, jemuž nabídka došla, je povinno, jde-li o movitou kulturní památku ve lhůtě tří měsíců a jde-li o nemovitou kulturní památku ve lhůtě šesti měsíců od doručení nabídky oznámit vlastníku kulturní památky, že nabídku koupě (úplatného nabytí do státního vlastnictví) kulturní památky přijímá, jinak právo státu na přednostní koupi kulturní památky vůči vlastníku, který nabídku učinil, zaniká.

(4) Nesplní-li vlastník kulturní památky povinnost uvedenou v odstavci 1, je právní úkon, kterým převedl vlastnictví ke kulturní památce na jinou osobu neplatný, pokud se této neplatnosti dovolá ministerstvo kultury. Ministerstvo kultury může toto právo uplatnit do tří let ode dne provedení uvedeného právního úkonu.

(5) Ustanovením odstavce 1 nejsou dotčeny předpisy upravující bezplatný převod věci do státního vlastnictví. 6)

§ 14

Obnova kulturních památek

(1) Zamýšlí-li vlastník kulturní památky provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí (dále jen "obnova"), je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, závazné stanovisko krajského úřadu.

(2) Vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny (§ 17), je povinen k zamýšlené stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo údržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, není-li tato jeho povinnost podle tohoto zákona nebo na základě tohoto zákona vyloučena (§ 6a, § 17).

(3) V závazném stanovisku podle odstavců 1 a 2 se vyjádří, zda práce tam uvedené jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné, a stanoví se základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést. Základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, které je nezbytné zachovat při umožnění realizace zamýšleného záměru.

(4) V územním řízení, při vydání územního souhlasu a v řízení o povolení staveb, změn staveb, terénních úprav 1), umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby a údržovacích prací, prováděném v souvislosti s úpravou území, na němž uplatňuje svůj zájem státní památková péče 9), nebo v souvislosti s obnovou nemovité kulturní památky, popřípadě se stavbou, změnou stavby, terénními úpravami 1), umístěním nebo odstraněním zařízení, odstraněním stavby nebo údržovacími pracemi na nemovitosti podle odstavce 2, rozhoduje stavební úřad v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o nemovitou národní kulturní památku, se závazným stanoviskem krajského úřadu.

(5) Lze-li zamýšlenou obnovu nemovité kulturní památky podle odstavce 1, popřípadě stavbu, změnu stavby, terénní úpravy 1), umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovací práce na nemovitosti podle odstavce 2 provést na základě ohlášení, může stavební úřad dát souhlas pouze v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, nebo jde-li o nemovitou národní kulturní památku, krajského úřadu.

(6) Orgán státní památkové péče příslušný podle odstavců 1 a 2 vydá závazné stanovisko po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče, se kterou projedná na její žádost před ukončením řízení návrh tohoto závazného stanoviska. Písemné vyjádření předloží odborná organizace státní památkové péče příslušnému orgánu státní památkové péče nejpozději ve lhůtě 20 dnů ode dne doručení žádosti o jeho vypracování, nestanoví-li orgán státní památkové péče ve zvlášt složitých případech lhůtu delší, která nesmí být delší než 30 dnů. Pokud ve lhůtě 20 dnů nebo v prodloužené lhůtě příslušný orgán státní památkové péče písemné vyjádření neobdrží, vydá závazné stanovisko bez tohoto vyjádření.

(7) Přípravnou a projektovou dokumentaci obnovy nemovité kulturní památky nebo stavby, změny stavby, terénních úprav, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravy dřevin nebo udržovacích prací na nemovitosti podle odstavce 2 vlastník kulturní památky nebo projektant projedná v průběhu zpracování s odbornou organizací státní památkové péče z hlediska splnění podmínek závazného stanoviska podle odstavců 1 a 2. Při projednávání poskytuje odborná organizace státní památkové péče potřebné podklady, informace a odbornou pomoc. Ke každému dokončenému stupni dokumentace zpracuje odborná organizace státní památkové péče písemné vyjádření jako podklad pro závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o nemovitou národní kulturní památku, jako podklad pro závazné stanovisko krajského úřadu.

(8) Obnovu kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi (dále jen "restaurování"), mohou provádět fyzické osoby na základě povolení vydaného podle § 14a, přičemž restaurováním se rozumí souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektujících technickou a výtvarnou strukturu originálu.

(9) Vlastník kulturní památky je povinen odevzdat odborné organizaci státní památkové péče na její žádost 1 vyhotovení dokumentace.

(10) Podrobnosti o podmínkách pro dokumentaci obnovy a pro provádění obnovy kulturních památek stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 14a

Povolení k restaurování kulturní památky

(1) Restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, může provádět fyzická osoba, která je plně způsobilá k právním úkonům a bezúhonná, na základě povolení (dále jen "povolení k restaurování").

(2) Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný v souvislosti s restaurováním, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen. Za účelem doložení bezúhonnosti fyzické osoby si ministerstvo kultury vyžádá podle zvláštního právního předpisu 1) výpis z evidence Rejstříku trestů. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup. V případě, že fyzická osoba není státním občanem České republiky, doloží svou bezúhonnost výpisem z evidence Rejstříku trestů nebo obdobným dokladem vydaným příslušným orgánem státu původu této fyzické osoby; tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců.

(3) Povolení k restaurování uděluje ministerstvo kultury fyzické osobě po předchozím prokázání jejích odborných předpokladů.

(4) Odborné předpoklady se prokazují splněním

a) odborné kvalifikace, kterou se rozumí dosažená kvalifikace a odborná praxe pro restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění, jimiž je vysokoškolské vzdělání získané studiem v akreditovaném magisterském studijním programu 11a) v oblasti umění se zaměřením na restaurování nebo vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském programu v příslušném uměleckém oboru doplněné osvědčením o absolvování restaurátorského studia v rámci celoživotního vzdělávání, 11a) nebo vysokoškolské vzdělání získané studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu 11a) v oblasti umění se zaměřením na restaurování a 2 roky odborné praxe, a pro restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou uměleckořemeslnými pracemi, vyšší odborné nebo úplné střední odborné vzdělání v oboru restaurování nebo vyšší odborné nebo úplné střední odborné vzdělání v příslušném oboru a 5 let odborné praxe; pro specializace, pro něž středoškolské studium nebylo zřízeno, vyučení v příslušném oboru 11b) a 8 let praxe při restaurování věcí, které nejsou kulturními

památkami, a

b) odborných schopností, které jsou souhrnem znalostí a dovedností, zaručujících zachování hmotné podstaty kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi při respektování jejich autenticity; prokazují se předložením dokumentace, ze které vyplývá, že fyzická osoba žádající o udělení povolení k restaurování již úspěšně a samostatně restaurovala věci, které nejsou kulturními památkami.

(5) Povolení k restaurování je udělováno na základě písemné žádosti, která musí obsahovat vymezení požadované restaurátorské specializace podle přílohy č. 1 k tomuto zákonu. K žádosti se přikládají

a) vyplněný evidenční dotazník, jehož vzor je uveden v příloze č. 2 k tomuto zákonu,

b) ověřené kopie dokladů o dosažené kvalifikaci a odborné praxi podle odstavce 4 písm. a), nejde-li o fyzickou osobu, na kterou se vztahuje postup při uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti podle zákona o uznávání odborné kvalifikace (dále jen „uchazeč“) 11c),

c) dokumentace nejméně 3 restaurátorských prací na věcech, které nejsou kulturními památkami, z nichž nejméně 1 nesmí být starší 2 let, provedených v restaurátorské specializaci, v níž se žádá o udělení povolení k restaurování.

(6) Dokumentace podle odstavce 4 písm. b) musí obsahovat komplexní vyhodnocení příslušných průzkumů a výzkumů, fotodokumentaci stavu díla před započítím restaurátorské práce, v průběhu jednotlivých etap, a po ukončení práce, popis použitých technických a technologických postupů a materiálů, rozbor a vyhodnocení případných nových zjištění o díle a pokyny pro jeho další ochranný režim.

(7) V rozhodnutí o udělení povolení k restaurování ministerstvo kultury stanoví specializaci restaurátorské činnosti podle přílohy č. 1 k tomuto zákonu a další podmínky pro její výkon.

(8) Ministerstvo kultury vede Seznam osob s povolením k restaurování (dále jen "seznam osob"), do něhož se zapisuje

a) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, rodné číslo, bylo-li přiděleno, státní občanství, trvalý pobyt, popřípadě přechodný pobyt či bydliště, a identifikační číslo osoby; identifikační číslo osoby poskytl správce základního registru osob 11d),

b) specializace restaurátorské činnosti,

c) změny uvedených údajů,

d) zrušení povolení k restaurování nebo pozastavení výkonu práv spojených s povolením k restaurování.

Do seznamu osob může nahlížet každý, kdo osvědčí právní zájem. Ochrana osobních údajů, které se zapisují do seznamu osob, se řídí zvláštním právním předpisem. 11e)

(9) Držitel povolení k restaurování je povinen oznámit změnu údajů podle odstavce 8 písm. a) neprodleně ministerstvu kultury a zároveň je tuto skutečnost povinen doložit do 30 dnů od vzniku těchto změn.

(10) Ministerstvo kultury zruší povolení k restaurování, jestliže držitel povolení k restaurování

a) byl zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo mu byla způsobilost k právním úkonům omezena,

b) přestal splňovat podmínku bezúhonnosti,

c) hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodil při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi,

d) uvedl v žádosti podle odstavce 5 nepravdivé údaje,

e) požádal o zrušení povolení k restaurování.

(11) Ministerstvo kultury může rozhodnout o pozastavení restaurátorské činnosti prováděné na základě povolení k restaurování, jestliže proti jeho držiteli

a) bylo zahájeno trestní řízení, v jehož důsledku může přestat splňovat podmínku bezúhonnosti,

b) bylo zahájeno řízení o zbavení nebo omezení jeho způsobilosti k právním úkonům, a to až do nabytí právní moci rozhodnutí, kterým toto řízení končí.

(12) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na fyzické osoby, které vykonávají restaurátorskou činnost jako součást svého řádného studia v oboru restaurování na vysoké škole nebo na vyšší odborné škole zařazené v síti škol, předškolních zařízení a školských zařízení 11b) pod dohledem pedagoga, který je držitelem povolení k restaurování.

(13) Uchazeči ministerstvo kultury udělí za podmínek podle odstavců 1 a 3 povolení k restaurování, pokud je mu uznána odborná kvalifikace a bezúhonnost.

(14) V případě řízení o udělení povolení k restaurování uchazeči se vede společné řízení o udělení povolení k restaurování a o uznání odborné kvalifikace a bezúhonnosti 11f).

Uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek

§ 14b

(1) Při uznávání odborné kvalifikace a bezúhonnosti uchazeče postupuje Ministerstvo kultury podle zákona o uznávání odborné kvalifikace 11g).

(2) Na osobu, která ministerstvu kultury oznámila svůj záměr provést restaurování v rámci svobody poskytování služeb a přiložila doklady podle zákona o uznávání odborné kvalifikace a zároveň doložila náležitosti oznámení podle odstavce 3 (dále jen „osoba oprávněná k restaurování“) 11h) , se nevztahuje ustanovení § 14a odst. 1.

(3) Oznámení podle odstavce 2 obsahuje vedle náležitostí podle zákona o uznávání odborné kvalifikace 11h)

a) adresu pro doručování písemností,

b) předpokládanou dobu restaurování na území České republiky,

c) restaurátorskou specializaci, kterou hodlá osoba oprávněná k restaurování na území České republiky vykonávat.

(4) Ministerstvo kultury vede evidenci osob oprávněných k restaurování, do níž se zapisuje

a) jméno a příjmení osoby oprávněné k restaurování,

b) adresa pro doručování písemností,

c) restaurátorská specializace,

d) doba platnosti oprávnění k restaurování na území České republiky,

e) předpokládaná doba restaurování na území České republiky osobou oprávněnou k restaurování,

f) zákaz restaurování podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3.

Ochrana osobních údajů, které se zapisují do evidence, se řídí zvláštním právním předpisem. 11e)

§ 14c

(1) Pokud je uchazeči uloženo podle zákona o uznávání odborné kvalifikace kompenzační opatření 11i) , ministerstvo kultury v rozhodnutí současně stanoví

a) pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou rozdílové zkoušky rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče, které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, a školu, na které uchazeč složí rozdílovou zkoušku podle restaurátorské specializace, ve které hodlá v České republice působit, a

b) pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období délku a odborné zaměření adaptačního období, včetně oblastí, jejichž znalost je nezbytná pro restaurování v restaurátorské specializaci, ve které uchazeč hodlá působit v České republice, a které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, obsahu dokumentace restaurátorských prací v rozsahu nejvýše 3 prací provedených během adaptačního období a způsobu jejího vyhodnocení a způsobu vyhodnocení adaptačního období.

(2) Školu podle odstavce 1 písm. a) určí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na žádost ministerstva kultury ve lhůtě 1 měsíce ode dne doručení této žádosti. Ministerstvo kultury v žádosti stanoví rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče. Podrobnosti obsahu a formy rozdílové zkoušky stanoví určená škola.

(3) V případě volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období uchazeč absoluuje adaptační období odbornou praxí v oboru restaurování vykonanou
a) v muzeu nebo galerii zřizovaných Ministerstvem kultury nebo krajem, v odborné organizaci státní památkové péče nebo Národní knihovně České republiky, pokud je v nich vytvořeno restaurátorské pracoviště, ve kterém je nejméně 1 zaměstnanec držitelem povolení k restaurování pro restaurátorskou specializaci, ve které uchazeč hodlá působit v České republice, nebo

b) pod dohledem fyzické osoby, která je držitelem povolení k restaurování pro restaurátorskou specializaci, ve které uchazeč hodlá působit v České republice, a která je současně pedagogem v oboru restaurování ve stejné specializaci na vysoké škole nebo vyšší odborné škole zařazené v síti škol a školských zařízení. 11b)

(4) Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro výkon činnosti restaurování, jsou stanoveny v příloze č. 3 k tomuto zákonu.

§ 15

Opatření k zajištění péče o kulturní památky

(1) Jestliže vlastník kulturní památky v určené lhůtě neprovede opatření podle § 10 odst. 1, může obecní úřad obce s rozšířenou působností a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad rozhodnout, že se nezbytná opatření pro zabezpečení kulturní památky provedou na náklad jejího vlastníka.

(2) Vyžaduje-li to důležitý společenský zájem, může krajský úřad z vlastního podnětu nebo na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo na návrh ministerstva kultury, jde-li o movitou kulturní památku nebo movitou národní kulturní památku, uložit jejímu vlastníku povinnost určitým způsobem s ní nakládat, popřípadě mu uložit, aby ji bezplatně svěřil na nezbytně dlouhou dobu do úschovy odborné organizaci, kterou zároveň určí.

(3) Zanedbává-li vlastník nemovité kulturní památky, která není státním majetkem, trvale své povinnosti a ohrožuje tím její zachování nebo užívá-li kulturní památku v rozporu s jejím kulturně politickým významem, památkovou hodnotou nebo technickým stavem, může se ve společenském zájmu, nedojde-li k dohodě s vlastníkem o jejím prodeji státu, výjimečně kulturní památka na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností rozhodnutím vyvlastňovacího úřadu vyvlastnit. V případě vyvlastnění nemovité národní kulturní památky zahajuje řízení o vyvlastnění vyvlastňovací úřad na návrh krajského úřadu. Jinak platí pro vyvlastnění obecné předpisy. 12)

(4) Je-li kulturní památka bezprostředně ohrožena, provede obec s předchozím souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností nutná opatření k její ochraně. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, dá obec, podnět stavebnímu úřadu k nařízení udržovacích prací nebo nezbytných úprav nebo k nařízení neodkladných zabezpečovacích prací podle zvláštních předpisů a vyrozumí o tom obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, i krajský úřad. Je-li kulturní památka ve státním vlastnictví, vyrozumí o tom též nadřízený orgán organizace, která kulturní památku spravuje nebo je jejím vlastníkem.

§ 16

Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky

(1) Vlastníku kulturní památky může obec nebo kraj na jeho žádost poskytnout ze svých rozpočtových prostředků, jde-li o zvláště odůvodněný případ, příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění. Příspěvek může poskytnout i tehdy, nemůže-li vlastník kulturní památky uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky.

(2) V případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky může na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek ministerstvo kultury buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu, nebo prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

(3) Podrobnosti o poskytování příspěvku na zachování a obnovu kulturní památky stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 17

Ochranné pásmo

(1) Vyžaduje-li to ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče územní rozhodnutí o ochranném pásmu 1) a určí, u kterých nemovitostí v

ochranném pásmu, nejsou-li kulturní památkou, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně úpravy dřevin, je vyloučena povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2; tato povinnost je vyloučena vždy, jde-li o stavbu, změnu stavby, udržovací práce, umístění nebo odstranění zařízení, jejichž provedením se nezasahuje žádným způsobem do vnějšího vzhledu této nemovitosti. Obecní úřad obce s rozšířenou působností může v ochranném pásmu omezit nebo zakázat určitou činnost nebo učinit jiná vhodná opatření na základě závazného stanoviska dotčeného orgánu.

(2) Je-li nezbytné k vytvoření ochranného pásma získat některé pozemky nebo stavby, popřípadě provést jejich odstranění a nedojde-li k dohodě s vlastníkem, lze pozemky a stavby vyvlastnit. 12) Lze také nařídit nezbytné úpravy stavby, jiného zařízení nebo pozemku.

(3) Jde-li o ochranu nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich prostředí, vymezí obdobně obecní úřad obce s rozšířenou působností ochranné pásmo na návrh krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Povinnost vyžádat si závazné stanovisko podle § 14 odst. 2 je vyloučena, jde-li o stavbu, změnu stavby, udržovací práce, umístění nebo odstranění zařízení, jejichž provedením se nezasahuje žádným způsobem do vnějšího vzhledu nemovitosti v tomto ochranném pásmu, která není kulturní památkou.

(4) Vznikne-li vlastníku nebo uživateli pozemku, který není ve státním majetku, majetkové újma v důsledku opatření podle odstavců 1, 2 a 3, přísluší mu přiměřená náhrada, kterou poskytuje obec s rozšířenou působností.

(5) O změně ochranného pásma nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh krajského úřadu, který tento návrh předem dohodne s ministerstvem kultury.

(6) Obecní úřad obce s rozšířenou působností může po vyjádření odborné organizace státní památkové péče pravomocně rozhodnutím vydané podle odstavce 1 nebo 3 změnit, pokud se změnil účel, pro který bylo ochranné pásmo vymezeno, a může je i zrušit, pokud zanikl předmět ochrany.

(7) Podrobnosti o vymezení ochranného pásma stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 18

Přemístění kulturní památky

(1) Národní kulturní památku a nemovitou kulturní památku, popřípadě jejich součást (příslušenství) lze přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

(2) Movitou kulturní památku lze z veřejně přístupného místa trvale přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

(3) Krajský úřad, který dal souhlas k přemístění kulturní památky podle odstavců 1 a 2, uvedomí o tom odbornou organizaci státní památkové péče.

§ 19

Užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro účely výstavní

(1) Vlastník kulturní památky je povinen umožnit osobám pověřeným orgány státní památkové péče vědecký výzkum kulturní památky, popřípadě pořízení její dokumentace. Jde-li o důležitý společenský zájem, je vlastník movité kulturní památky povinen kulturní památku přenechat především odborné organizaci k dočasnému užívání pro účely vědeckého výzkumu nebo pro účely výstavní na náklad toho, jemuž se kulturní památka přenechá k užívání.

(2) O podmínkách přenechání kulturní památky nebo národní kulturní památky k dočasnému užívání rozhodne krajský úřad po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

§ 20

Kulturní památky ve vztahu k zahraničí

(1) Kulturní památku lze v zahraničí vystavovat, do zahraničí zapůjčit nebo do zahraničí vyvézt pro jiné účely jen s předchozím souhlasem ministerstva kultury.

(2) Věc, která vykazuje znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1, lze trvale převést ze zahraničí do České republiky jen s předchozím souhlasem příslušného orgánu státu, z něhož má být dovezena, je-li zaručena vzájemnost. 16)

(3) Ustanovením odstavců 1 a 2 nejsou dotčeny předpisy upravující hospodářské styky se zahraničím. 17)

(4) Podrobnosti o udílení souhlasu s vývozem kulturních památek do zahraničí stanoví obecně závazný právní předpis.

ČÁST TŘETÍ

Archeologické výzkumy a nálezy

§ 21

Oprávnění k archeologickým výzkumům

(1) Archeologické výzkumy je oprávněn provádět Archeologický ústav Akademie věd České republiky (dále jen "Archeologický ústav"), který se také vyjadřuje k ochraně archeologického dědictví 17a) v řízeních podle zvláštních právních předpisů. 17b)

(2) Ministerstvo kultury může na žádost v odůvodněných případech po dohodě s Akademií věd České republiky povolit provádění archeologických výzkumů vysokým školám, pokud je provádějí při plnění svých vědeckých nebo pedagogických úkolů, muzeím nebo jiným organizacím, popřípadě fyzické osobě, které mají pro odborné provádění archeologických výzkumů potřebné předpoklady (dále jen "oprávněná organizace"). Oprávněná organizace uzavírá s Akademií věd České republiky dohodu o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů.

(3) Potřebnými předpoklady podle odstavce 2 se rozumí odborná kvalifikace fyzické osoby žádající o udělení povolení, nebo odborná kvalifikace fyzické osoby, která je v pracovním nebo jiném obdobném poměru k osobě žádající o udělení povolení, jejichž prostřednictvím bude zajištěna odbornost provádění archeologických výzkumů, a vybavení laboratorním zařízením a prostory nezbytně nutnými pro vědecké poznání a dokumentaci archeologických nálezů a dočasné uložení movitých archeologických nálezů. Odborná kvalifikace se prokazuje splněním dosažené kvalifikace, jíž je vysokoškolské vzdělání získané studiem v akreditovaném magisterském studijním programu 11a) v oblasti společenských věd se zaměřením na archeologii, a 2 roky odborné praxe.

(4) Oprávněná organizace je povinna oznámit Archeologickému ústavu zahájení archeologických výzkumů a podat mu o jejich výsledcích zprávu. Jde-li o archeologické výzkumy na území prohlášeném za kulturní památku, národní kulturní památku, památkovou rezervaci nebo památkovou zónu. Archeologický ústav a oprávněná organizace oznámí zahájení archeologických výzkumů odborné organizaci státní památkové péče, které podají též zprávu o jejich výsledcích.

(5) Ministerstvo kultury po dohodě s Akademií věd České republiky může odejmout povolení k provádění archeologických výzkumů oprávněné organizaci, která porušila podmínky, za kterých jí bylo povolení uděleno.

(6) Uchazeči Ministerstvo kultury udělí za podmínek podle odstavce 2 povolení k provádění archeologických výzkumů, pokud mu je uznána odborná kvalifikace.

(7) V případě řízení o udělení povolení k provádění archeologických výzkumů uchazeči se vede společné řízení o udělení povolení k provádění archeologických výzkumů a o uznání odborné kvalifikace. 11f)

Uznávání odborné kvalifikace uchazeče pro provádění archeologických výzkumů

§ 21a

(1) Při uznávání odborné kvalifikace uchazeče postupuje Ministerstvo kultury podle zvláštního právního předpisu. 11e)

(2) Na osobu, která ministerstvu kultury oznámila svůj záměr provést archeologický výzkum v rámci svobody poskytování služeb a přiložila doklady podle zákona o uznávání odborné kvalifikace a zároveň doložila náležitosti oznámení podle odstavce 3 (dále jen „osoba oprávněná k výzkumům“) 11h), se nevztahuje ustanovení § 21 odst. 2.

(3) Oznámení podle odstavce 2 obsahuje vedle náležitostí podle zákona o uznávání odborné kvalifikace 11h)

- a) adresu pro doručování písemností,
- b) předpokládanou dobu provádění archeologických výzkumů na území České republiky,
- c) místo, kde se mají archeologické výzkumy provést,
- d) důvody pro provedení archeologických výzkumů,

e) popis odborných postupů, které mají být při archeologických výzkumech použity,

f) smlouvu uzavřenou s muzeem o uložení movitých archeologických nálezů učiněných při provádění archeologických výzkumů.

(4) Ministerstvo kultury vede evidenci uchazečů, kterým bylo uděleno povolení k provádění archeologických výzkumů, a osob oprávněných k výzkumům, do níž se zapisuje

a) jméno a příjmení uchazeče, kterému bylo uděleno povolení k provádění archeologických výzkumů,

b) jméno a příjmení osoby oprávněné k výzkumům,

c) adresa pro doručování písemností,

d) doba platnosti oprávnění k provádění archeologických výzkumů na území České republiky,

e) předpokládaná doba provádění archeologických výzkumů na území České republiky osobou oprávněnou k výzkumům,

f) zákaz provádění archeologických výzkumů podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

Ochrana osobních údajů, které se zapisují do evidence, se řídí zvláštním právním předpisem. 11e)

§ 21b

(1) Pokud je uchazeči uloženo podle zákona o uznávání odborné kvalifikace kompenzační opatření 11i) , ministerstvo kultury v rozhodnutí současně stanoví

a) pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou rozdílové zkoušky rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče, které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, a školu, na které uchazeč složí uloženou rozdílovou zkoušku, a

b) pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období délku adaptačního období, oblasti, jejichž znalost je nezbytná pro provádění archeologických výzkumů a které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, povinnost předložit závěrečnou zprávu o průběhu adaptačního období a způsob vyhodnocení adaptačního období.

(2) Školu podle odstavce 1 písm. a) určí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na žádost ministerstva kultury ve lhůtě 1 měsíce ode dne doručení této žádosti. Ministerstvo kultury v žádosti stanoví rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče. Podrobnosti obsahu a formy rozdílové zkoušky stanoví určená škola.

(3) V případě volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období uchazeč absolvuje adaptační období pod dohledem odborně způsobilé fyzické osoby odbornou praxí v oboru provádění archeologických výzkumů vykonanou u Archeologického ústavu nebo oprávněné organizace.

(4) Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro provádění archeologických výzkumů, jsou stanoveny v příloze č. 4 k tomuto zákonu.

§ 21c

Povinnosti stanovené oprávněným organizacím v § 21 odst. 4, § 22, § 23 odst. 3 a § 24 platí pro osobu oprávněnou k výzkumům obdobně.

§ 22

Provádění archeologických výzkumů

(1) Archeologický ústav a oprávněné organizace jsou povinny před zahájením archeologických výzkumů uzavřít dohodu s vlastníkem (správcem, uživatelem) nemovitosti, na které se mají archeologické výzkumy provádět, o podmínkách archeologických výzkumů na nemovitosti. Nedojde-li k dohodě, rozhodne krajský úřad o povinnostech vlastníka (správce, uživatele) nemovitosti strpět provedení archeologických výzkumů a o podmínkách, za nichž archeologické výzkumy mohou být provedeny.

(2) Má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy, jsou stavebníci již od doby přípravy stavby povinni tento záměr oznámit Archeologickému ústavu a umožnit jemu nebo oprávněné organizaci provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum. Je-li stavebníkem právnická osoba nebo fyzická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu, hradí náklady záchranného

archeologického výzkumu tento stavebník; jinak hradí náklady organizace provádějící archeologický výzkum. Obdobně se postupuje, má-li se na takovém území provádět jiná činnost, kterou by mohlo být ohroženo provádění archeologických výzkumů.

§ 23

Archeologické nálezy

(1) Archeologickým nálezem je věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí.

(2) O archeologickém nálezem, který nebyl učiněn při provádění archeologických výzkumů, musí být učiněno oznámení Archeologickému ústavu nebo nejbližšímu muzeu buď přímo nebo prostřednictvím obce, v jejímž územním obvodu k archeologickému nálezem došlo. Oznámení o archeologickém nálezem je povinen učinit nálezce nebo osoba odpovědná za provádění prací, při nichž došlo k archeologickému nálezem, a to nejpozději druhého dne po archeologickém nálezem nebo potom, kdy se o archeologickém nálezem dověděl.

(3) Archeologický nález i naleziště musí být ponechány beze změny až do prohlídky Archeologickým ústavem nebo muzeem, nejméně však po dobu pěti pracovních dnů po učiněném oznámení. Archeologický ústav nebo oprávněná organizace učiní na nalezišti všechna opatření nezbytná pro okamžitou ochranu archeologického nálezem, zejména před jeho poškozením, zničením nebo odcizením.

(4) Jde-li o archeologický nález uvedený v odstavci 2, má nálezce právo na odměnu, kterou mu poskytne krajský úřad, a to do výše ceny materiálu; je-li archeologický nález zhotoven z drahých kovů nebo jiných cenných materiálů, v ostatních případech až do výše deseti procent kulturně historické hodnoty archeologického nálezem určené na základě odborného posudku. Nálezce má právo na náhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s archeologickým nálezem. O náhradě rozhodne a náhradu poskytne krajský úřad. Podrobnosti o podmínkách pro poskytování odměny a náhrady nálezci stanoví obecně závazný právní předpis.

(5) O archeologických nálezem, k nimž dojde v souvislosti s přípravou nebo prováděním stavby, platí zvláštní předpisy. 1)

§ 23a

Vlastnictví movitých archeologických nálezů

(1) Movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje, nejsou-li vlastnictvím státu nebo obce podle odstavce 2.

(2) Movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje, v jehož územním obvodu byly učiněny, nejde-li o movité archeologické nálezy učiněné při archeologických výzkumech prováděných příspěvkovou organizací nebo organizační složkou obce, které jsou vlastnictvím této obce, nebo o movité archeologické nálezy učiněné při archeologických výzkumech prováděných státní organizací nebo organizační složkou státu, které jsou vlastnictvím České republiky.

(3) Movité archeologické nálezy, které jsou vlastnictvím kraje, se ukládají v jím zřízeném muzeu. Movité archeologické nálezy, které jsou vlastnictvím obce, se ukládají v muzeu zřízeném touto obcí, případně v muzeu zřízeném jinou obcí nebo krajem. S movitými archeologickými nálezem, které jsou vlastnictvím České republiky, jsou příslušně hospodařit 18a) státní organizace nebo organizační složky státu, které při provádění archeologických výzkumů podle odstavce 2 nález učinily; tyto movité archeologické nálezy se ukládají zpravidla v muzeích zřízených ministerstvem kultury nebo v jiných státních organizacích nebo organizačních složkách státu, pokud jsou v nich trvale uchovávány sbírky muzejní povahy.

(4) Kraj a obec jsou povinny převést movitý archeologický nález do vlastnictví České republiky za cenu stanovenou v posudku znalcem, pokud je o to ministerstvo kultury písemně požádá ve lhůtě 3 let ode dne, kdy byl movitý archeologický nález učiněn. V tomto případě je ministerstvo kultury současně povinno uhradit kraji nebo obci nutné náklady, které jim vznikly v souvislosti s movitým archeologickým nálezem, s výjimkou odměny a náhrady poskytnutých nálezci podle § 23 odst. 4. Znalce určí a náklady spojené s vyhotovením posudku nese ministerstvo kultury.

§ 23b

Plány území s archeologickými nálezem

(1) Kraj může vydat v dohodě s ministerstvem kultury nařízením kraje plán území s archeologickými nálezem v kraji nebo ve vymezené části kraje, ve kterém se vyznačí území, na nichž se vyskytují nebo se mohou odůvodněně vyskytovat archeologické nálezy, a který slouží pro zabezpečení archeologického dědictví 17a) a jako podklad pro plnění oznamovací povinnosti stavebníka podle § 22 odst. 2.

(2) Plán území s archeologickými nálezy lze vydat na dobu nejdéle 20 let.

(3) Plán území s archeologickými nálezy lze změnit, pokud se významně změnily vědecké poznatky o archeologických nálezech a jejich výskytu v území. Pro vydání změny plánu území s archeologickými nálezy se použije odstavec 1 obdobně.

(4) Archeologický ústav a odborná organizace státní památkové péče poskytují kraji na požádání bezplatně potřebnou odbornou pomoc a odborné podklady, údaje a informace nezbytné pro vydání plánu území s archeologickými nálezy.

(5) Náležitosti a obsah plánu území s archeologickými nálezy stanoví ministerstvo kultury prováděcím právním předpisem.

§ 24

Náhrada za majetkovou újmu

(1) Při provádění archeologických výzkumů jsou Archeologický ústav a oprávněné organizace povinny dbát zájmů chráněných zvláštními předpisy, spolupracovat s orgány zabezpečujícími ochranu těchto zájmů a co nejvíce chránit práva a oprávněné zájmy vlastníků (správců, uživatelů) nemovitostí, popřípadě jiného majetku.

(2) Je-li vlastník (správce, uživatel) nemovitosti nebo jiného majetku prováděním archeologického výzkumu nebo opatřeními na ochranu archeologického nálezu podstatně omezen v běžném užívání nemovitosti nebo jiného majetku, má právo, aby mu Archeologický ústav nebo oprávněná organizace poskytly přiměřenou jednorázovou náhradu. Po ukončení prací jsou Archeologický ústav nebo oprávněná organizace povinny uvést nemovitost nebo jiný majetek do předešlého stavu. Není-li to možné nebo hospodářsky účelné, má vlastník (správce, uživatel) nemovitosti nebo jiného majetku právo na peněžitou náhradu.

(3) Právo na náhradu za majetkovou újmu podle odstavce 2 je třeba uplatnit u Archeologického ústavu nebo u oprávněné organizace do šesti měsíců od ukončení archeologického výzkumu nebo od ukončení opatření na ochranu archeologického nálezu, jinak právo zaniká. Nedojde-li k dohodě, rozhoduje o náhradě a její výši krajský úřad.

ČÁST ČTVRTÁ

Orgány a organizace státní památkové péče

§ 25

Organizační uspořádání státní památkové péče

(1) Státní památkovou péči vykonávají orgány státní památkové péče, jimiž jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

(2) Ministerstvu kultury je podřízena odborná organizace státní památkové péče.

(3) Orgány státní památkové péče ve spolupráci s ostatními orgány státní správy a za odborné pomoci organizací státní památkové péče, vědeckých, uměleckých a dalších odborných odborné organizace a ústavů dbají, aby se státní památková péče zabezpečovala plánovitě, komplexně a diferencovaně a v souladu s dlouhodobou koncepcí jejího rozvoje.

§ 26

Ministerstvo kultury

(1) Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice.

(2) Ministerstvo kultury

a) zpracovává prognózy, koncepce a návrhy dlouhodobých výhledů rozvoje státní památkové péče,

b) sestavuje, vyhlašuje a provádí programy komplexní péče o kulturní památky a vytváří pro ni všestranné podmínky, posuzuje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů obnovy kulturních památek,

c) uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje, a dále stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková rezervace, nebo nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví 18b), a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území,

d) je dotčeným orgánem k projednání návrhu opatření obecné povahy podle § 6a,

- e) usměrňuje kulturně výchovné využívání národních kulturních památek a kulturně výchovné využívání ostatních kulturních památek v souladu se zájmy státní kulturní politiky,
- f) koordinuje vědeckovýzkumnou činnost v oboru státní památkové péče,
- g) zřizuje jako svůj odborný poradní orgán vědeckou radu pro státní památkovou péči,
- h) spolupracuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a vysokými školami při výchově pracovníků v oboru státní památkové péče, podílí se na jejich dalším vzdělávání,
- i) zabezpečuje mezinárodní spolupráci v oboru státní památkové péče,
- j) vydává statut odborné organizace státní památkové péče, která je státní příspěvkovou organizací s celostátní působností,
- k) plní další úkoly stanovené mu tímto zákonem.

§ 27

Památková inspekce

(1) Ministerstvo kultury zřizuje památkovou inspekci jako svůj specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče. Hlavním posláním památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor nad dodržováním tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení.

(2) Památková inspekce plní zejména tyto úkoly:

- a) dozírá, jak je zabezpečována komplexní péče o kulturní památky,
- b) dozírá, jak jsou dodržována rozhodnutí orgánů státní památkové péče k zajištění péče o kulturní památky a jak vlastníci (správci, uživatelé) kulturních památek plní stanovené povinnosti,
- c) na základě poznatků získaných při výkonu dozoru provádí rozbor stavu státní památkové péče a navrhuje opatření k jejímu prohloubení.

(3) Památková inspekce při plnění svých úkolů spolupracuje s orgány státní památkové péče a ostatními správními úřady, kontrolními orgány, kraji, obcemi a odbornou organizací státní památkové péče a opírá se o jejich pomoc.

(4) Zjistí-li památková inspekce nedostatky v péči o kulturní památky, navrhne příslušnému orgánu státní památkové péče opatření k odstranění zjištěných nedostatků, popřípadě uložení pokuty, a dozírá, aby se uložená opatření řádně plnila.

(5) Podrobnosti o úkolech a oprávněních památkové inspekce stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 27a

(1) Celní úřady

- a) kontrolují, jak je dodržován předchozí souhlas Ministerstva kultury (§ 20 odst. 1) a zda kulturní památka vystavovaná, zapůjčená nebo pro jiné účely vyvezená do zahraničí byla ze zahraničí vrácena zpět a v dobrém stavu,
- b) kontrolují u věcí, které vykazují znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1 a mají být trvale převezeny ze zahraničí do České republiky, zda se jejich převoz provádí s předchozím souhlasem příslušného orgánu státu, z něhož mají být dovezeny, je-li zaručena vzájemnost, 16)
- c) se podílejí na dokumentaci, výzkumech a průzkumech zejména movitých kulturních památek.

(2) Celní úřady při plnění svých úkolů spolupracují s orgány státní památkové péče, jimž podle jejich příslušnosti podávají v případě zjištění nedostatků podněty pro přijetí opatření k nápravě nebo návrhy na zahájení řízení podle § 35 a 39. Dále spolupracují s odbornou organizací státní památkové péče a památkovou inspekcí.

§ 28

(1) Krajský úřad metodicky řídí výkon státní památkové péče v kraji.

(2) Krajský úřad

- a) plní úkoly orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky, pokud nepřísluší Ministerstvu kultury nebo vládě České republiky,

b) dozírá v rozsahu své působnosti na dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných pro jeho provedení,

c) uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka, nejde-li o působnost ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 písm. c), a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území,

d) je dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaných nálezů kulturně cenných předmětů, detailů stavby nebo archeologických nálezů, k nimž došlo při řízení nebo postupu podle zvláštního právního předpisu 1), nejde-li o nálezy učiněné při přípravě nebo provádění obnovy kulturní památky nebo při přípravě nebo provádění prací v území, na němž uplatňuje svůj zájem státní památková péče 9),

e) vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko 2a) a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů 19), jde-li o zabezpečení péče o národní kulturní památky,

f) vykonává dozor při obnově národních kulturních památek z hlediska státní památkové péče,

g) plní další úkoly stanovené tímto zákonem.

§ 28a

Kraj v samostatné působnosti

a) schvaluje koncepci podpory státní památkové péče v kraji v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice a po projednání s Ministerstvem kultury,

b) schvaluje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů a programů zachování a obnovy kulturních památek v kraji,

c) usměrňuje kulturně výchovné využití kulturních památek v kraji.

§ 29

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává a organizuje státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice.

(2) Obecní úřad obce s rozšířenou působností

a) podílí se na zpracování krajské koncepce podpory státní památkové péče a na zpracování střednědobých a prováděcích plánů a programů obnovy kulturních památek,

b) zabezpečuje předpoklady pro komplexní péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu (§ 17), a v souvislosti s tím vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko 2a) a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů 19),

c) uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je nemovitá kulturní památka nebo ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny, nejde-li o působnost ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 písm. c) nebo působnost krajského úřadu podle § 28 odst. 2 písm. c), a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území,

d) usměrňuje péči o kulturní památky zajišťovanou obcemi,

e) vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle tohoto zákona není příslušný jiný orgán státní památkové péče,

f) koordinuje jednotné označování nemovitých kulturních památek tabulkou opatřenou nápisem "Kulturní památka" a velkým státním znakem, popřípadě i značkami stanovenými mezinárodními smlouvami,

g) vykonává dozor při obnově kulturních památek a při stavbě, změně stavby, terénních úpravách, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovacích pracích na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu (§ 17) z hlediska státní památkové péče 1),

h) dozírá v rozsahu své působnosti na dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení,

i) plní další úkoly stanovené mu tímto zákonem.

(3) Obecní úřad obce s rozšířenou působností se při plnění svých úkolů opírá o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče.

(4) Podrobnosti o způsobech zabezpečování předpokladů pro komplexní péči o kulturní památky obecními úřady obcí s rozšířenou působností stanoví ministerstvo kultury vyhláškou.

§ 30

Obec

(1) Obec pečuje o kulturní památky v místě a kontroluje, jak vlastníci kulturních památek plní povinnosti uložené jim tímto zákonem. Obec vychází přitom z odborných vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

(2) Obec může podle místních podmínek po projednání s obecním úřadem obce s rozšířenou působností zřídit právnickou osobu nebo organizační složku pro obnovu kulturních památek.

§ 31

Komise státní památkové péče, konzervátor státní památkové péče, a zpravodajové státní památkové péče

(1) Rada kraje a rada obce s rozšířenou působností zřizují podle potřeby pro všestranné posuzování a koordinaci úkolů státní památkové péče komise státní památkové péče jako pracovní komise. 21)

(2) Obecní úřad obce s rozšířenou působností jmenuje po vyjádření odborné organizace státní památkové péče konzervátora státní památkové péče (dále jen "konzervátor") jako dobrovolného pracovníka. Konzervátor je členem komise státní památkové péče zřízené radou obce s rozšířenou působností.

(3) Úkolem konzervátora je soustavně sledovat stav kulturních památek, podávat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností zprávy o jejich stavu, o péči o ně a jejich využití, navrhopvat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností potřebná opatření a napomáhat propagaci kulturních památek a státní památkové péče.

(4) Na návrh konzervátora může obecní úřad obce s rozšířenou působností pověřit pro určitý vymezený územní obvod dobrovolné pracovníky funkcí zpravodaje státní památkové péče (dále jen "zpravodaj"); kteří spolupracují s konzervátorem při plnění jeho úkolů.

(5) Činnost konzervátora a zpravodaje řídí obecní úřad obce s rozšířenou působností. Odbornou pomoc mu přitom poskytuje odborná organizace státní památkové péče.

(6) Podrobnosti o úkolech konzervátorů a zpravodajů stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 32

Odborná organizace státní památkové péče

(1) Odborná organizace státní památkové péče je organizace pro výkon a koordinaci veškeré odborné činnosti v oboru státní památkové péče k zabezpečení jednoty kulturně politických záměrů a ideově metodických, ekonomických a technických hledisek, jakož i perspektivního rozvoje státní památkové péče.

(2) Odborná organizace státní památkové péče

a) zpracovává rozboru stavu a vývoje státní památkové péče, podklady pro prognózy, koncepce a dlouhodobé výhledy rozvoje státní památkové péče,

b) organizuje, koordinuje a plní vědeckovýzkumné úkoly státní památkové péče, rozpracovává teorii a metodologii státní památkové péče a metodiku společenského uplatnění kulturních památek,

c) plní úkoly odborně metodického, dokumentačního a informačního pracoviště pro úsek státní památkové péče a zabezpečuje průzkumy, výzkumy a dokumentaci kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón a je současně poskytovatelem údajů podle zvláštního právního předpisu 1),

d) vede ústřední seznam kulturních památek,

e) připravuje odborné podklady pro ministerstvo kultury, zejména pro prohlášení věcí za

kulturní památky,

f) zpracovává potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče, metodicky usměrňuje činnost konzervátorů a zpravodajů a poskytuje bezplatnou odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při zajišťování péče o kulturní památky,

g) zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky a nad jejich soustavným využíváním,

h) sleduje kulturně výchovné využití kulturních památek a jejich propagaci a zabezpečuje kulturně výchovné využití a zpřístupnění kulturních památek, s nimiž hospodaří,

i) zabezpečuje další vzdělávání pracovníků v oboru státní památkové péče,

j) plní další úkoly na úseku státní památkové péče, kterými ji pověří ministerstvo kultury.

(3) Odborná organizace státní památkové péče si pro zajištění činností pro výkon státní památkové péče vytváří se souhlasem ministerstva kultury a po projednání s krajem krajská, popřípadě i další územní odborná pracoviště (střediska).

§ 33

zrušen

§ 34

Oprávnění orgánů a odborné organizace státní památkové péče

(1) Orgán nebo odborná organizace státní památkové péče případně celní úřady vydají osobám pověřeným plněním úkolů státní památkové péče osvědčení, na základě kterého jsou oprávněny:

a) vstupovat do podniků, závodů, zařízení, objektů a na ostatní nemovitosti,

b) vykonávat v nich potřebné odborné práce na ochranu kulturních památek nebo pro vědecké účely, zejména dokumentační a konzervační, jakož i odborný dozor,

c) požadovat za tím účelem potřebné údaje a vysvětlení,

d) nahlížet do příslušných dokladů.

(2) Při činnosti uvedené v odstavci 1 se osoby pověřené plněním úkolů státní památkové péče mohou seznamovat se státním hospodářským a služebním tajemstvím, jen jsou-li k tomu určeny podle zvláštních předpisů. 22) Jsou přitom povinny dbát zájmů obrany státu a zachovávat státní, hospodářské a služební tajemství. Své úkoly jsou povinny plnit tak, aby organizace ve své činnosti nebo občan ve svých právech byli omezeni jen v nezbytném rozsahu.

(3) Pro vstup do objektů a zařízení ozbrojených sil a ozbrojených sborů platí zvláštní předpisy. 23)

ČÁST PÁTÁ

Opatření při porušení povinností

Pokuty právníkům osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání

§ 35

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností uloží pokutu až do výše 2 000 000 Kč právnické osobě, nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, jestliže při výkonu svého podnikání

a) nechrání věc před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyznění o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že ministerstvo kultury hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, až do rozhodnutí ministerstva kultury,

b) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 3 odst. 5, § 12 tohoto zákona,

c) nepečuje o zachování kulturní památky, neudrzuje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí,

d) porušuje podmínky určené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní

památky, nemovitě národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny,

e) provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

f) přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu nemovitou kulturní památku

g) provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, prostřednictvím fyzické osoby, která nemá povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, prostřednictvím fyzické osoby, které byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo prostřednictvím fyzické osoby, která není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo která postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

h) provádí stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo údržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovitě kulturní památky, nemovitě národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodrжуje podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17).

(2) Krajský úřad uloží pokutu až do výše 4 000 000 Kč právnické osobě, nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, jestliže při výkonu svého podnikání

a) nepečuje o zachování národní kulturní památky, neudrжуje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí,

b) provádí obnovu národní kulturní památky bez závazného stanoviska krajského úřadu nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

c) provádí restaurování, jde-li o národní kulturní památku, prostřednictvím fyzické osoby, která nemá povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, prostřednictvím fyzické osoby, které byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo prostřednictvím fyzické osoby, která není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo která postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

d) přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu národní kulturní památky nebo trvale přemístí movitou kulturní památku z veřejně přístupného místa,

e) zapůjčí do zahraničí nebo se pokusí do zahraničí vyvézt nebo vyveze kulturní památku bez předchozího souhlasu ministerstva kultury,

f) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 21 odst. 4 , § 22 odst. 2 tohoto zákona nebo § 23 odst. 2,

g) provádí v rozporu s § 21 odst. 2 archeologický výzkum, nebo provádí archeologický výzkum, přestože není osobou oprávněnou k výzkumům podle § 21a odst. 2, nebo postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

(3) Ministerstvo kultury zakáže restaurování právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě oprávněné k restaurování, pokud hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodila při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a to až na dobu 2 let.

(4) Ministerstvo kultury zakáže provádění archeologických výzkumů právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě oprávněné k provádění archeologických výzkumů, pokud provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují, a to až na dobu 2 let.

(5) Podání rozkladu proti rozhodnutí o zákazu restaurování podle odstavce 3 nebo o zákazu provádění archeologických výzkumů podle odstavce 4, vydanému ministerstvem kultury, nemá odkladný účinek.

§ 36

Při stanovení výše pokuty se přihlíží zejména k závažnosti a k době trvání protiprávního jednání, ke kulturně politickému významu kulturní památky a k rozsahu hrozící nebo způsobené škody.

§ 37

(1) Pokuta je splatná do třiceti dnů ode dne, kdy nabylo právní rozhodnutí, jímž

byla uložena.

(2) Pokutu lze uložit jen do jednoho roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán státní památkové péče, který je příslušný pokutu uložit, nejdéle však do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo.

(3) Pokutu vybírá a vymáhá orgán státní památkové péče, který ji uložil.

(4) Pokuta uložená a vybraná obecním úřadem obce s rozšířenou působností je příjmem obce s rozšířenou působností. Pokuta uložená a vybraná krajským úřadem je příjmem kraje.

§ 38

Uložením pokuty právnické osobě zůstává nedotčena odpovědnost právnické osoby, popřípadě jejich pracovníků, podle zvláštních předpisů.

Přestupky

§ 39

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit pokutu až do výše 2 000 000 Kč lze uložit fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

a) nechrání věc před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyznamenání o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že ministerstvo kultury hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu až do rozhodnutí ministerstva kultury,

b) nesplní oznamovací povinnost, stanovenou v § 3 odst. 5, § 12 tohoto zákona,

c) nepečuje o zachování kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu a nechrání ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, nebo kulturní památku užívá způsobem, který neodpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu,

d) poruší podmínky určené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny,

e) provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

f) provádí neoprávněné výkopy na území s archeologickými nálezy,

g) provádí stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní podmínkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodrжуje podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17),

h) provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, bez povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, nebo přestože jí byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo přestože není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo při zákazu uloženém podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

i) jako držitel povolení k restaurování neoznámil ministerstvu kultury neprodleně změnu údajů podle § 14a odst. 9,

j) porušuje jiné povinnosti stanovené tímto zákonem.

(2) Krajský úřad může uložit pokutu až do výše 4 000 000 Kč fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

a) nepečuje o zachování národní kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu a nechrání ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, nebo národní kulturní památku užívá způsobem, který neodpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu,

b) provádí obnovu národní kulturní památky bez závazného stanoviska krajského úřadu nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

c) přemístí nemovitou kulturní památku nebo národní kulturní památku, nebo trvale přemístí movitou kulturní památku z veřejně přístupného místa bez předchozího souhlasu krajského úřadu,

d) zapůjčí do zahraničí nebo se pokusí do zahraničí vyvézt nebo vyveze kulturní památku bez předchozího souhlasu ministerstva kultury,

e) provádí restaurování, jde-li o národní kulturní památku, bez povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, nebo přestože jí byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo přestože není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo při zákazu uloženém podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

f) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 21 odst. 4, § 22 odst. 2 nebo § 23 odst. 2 tohoto zákona,

g) provádí v rozporu s § 21 odst. 2 archeologický výzkum, nebo provádí archeologický výzkum, přestože není osobou oprávněnou k výzkumům podle § 21a odst. 2, nebo postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

(3) Ministerstvo kultury může zakázat restaurování fyzické osobě oprávněné k restaurování, pokud hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodila při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a to až na dobu 2 let.

(4) Ministerstvo kultury může zakázat provádění archeologických výzkumů fyzické osobě oprávněné k provádění archeologických výzkumů, pokud provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují, a to až na dobu 2 let.

(5) Podání rozkladu proti rozhodnutí o zákazu restaurování podle odstavce 3 nebo o zákazu provádění archeologických výzkumů podle odstavce 4, vydanému ministerstvem kultury, nemá odkladný účinek.

§ 40

Není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, platí o přestupcích a jejich projednávání obecné předpisy. 24)

§ 41

(1) Pokutu vybírá a vymáhá orgán státní památkové péče, který ji uložil.

(2) Pokuta uložená a vybraná obecním úřadem obce s rozšířenou působností je příjmem obce s rozšířenou působností. Pokuta uložená a vybraná krajským úřadem je příjmem kraje.

ČÁST ŠESTÁ

Ustanovení společná a závěrečná

Ustanovení společná

§ 42

(1) Kulturní památky zapsané do státních seznamů kulturních památek podle dřívějších právních předpisů se považují za kulturní památky podle tohoto zákona.

(2) Národní kulturní památky prohlášené za ně podle dřívějších právních předpisů se považují za národní kulturní památky podle tohoto zákona. Památkové rezervace prohlášené za ně podle dřívějších právních předpisů se považují za památkové rezervace podle tohoto zákona. Ochranná pásma zřízená podle dřívějších právních předpisů se považují za ochranná pásma podle tohoto zákona.

(3) Povolení k archeologickým výzkumům vydaná podle dřívějších právních předpisů se považují za povolení podle tohoto zákona.

(4) Movité kulturní památky a národní kulturní památky podle zákona Slovenské národní rady o státní památkové péči, jsou-li na území České republiky, se považují za kulturní památky a národní kulturní památky podle tohoto zákona.

(5) Za kulturní památky a za národní kulturní památky podle tohoto zákona se nepovažují archiválie uznané za kulturní památky nebo prohlášené za národní kulturní památky podle zvláštních předpisů. 25)

§ 42a

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

§ 43

- (1) Práva a povinnosti stanovené tímto zákonem vlastníku kulturní památky má,
- a) je-li kulturní památka státním majetkem, státní organizace, která má kulturní památku ve správě 26) nebo jiná organizace než státní, které byla kulturní památka odevzdána do trvalého užívání, 27)
 - b) je-li kulturní památka v družstevním nebo náhradním užívání na základě práva užívání k zajištění výroby, organizace, které takové užívací právo přísluší podle zvláštních předpisů, 28)
 - c) občan, jemuž bylo zřízeno k pozemku, který je kulturní památkou, právo osobního užívání pozemku podle zvláštních předpisů, 29)
 - d) ten, kdo s kulturní památkou nakládá jako se svou a je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu kulturní památka patří. 30)

(2) Práva a povinnosti vlastníka věci, která by mohla být podle § 3 prohlášena za kulturní památku, má též správce a uživatel takové věci, jakož i ten, kdo s ní nakládá jako se svou a je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc patří. 30)

§ 43a

(1) Ministerstvu kultury poskytuje Ministerstvo vnitra pro výkon státní správy na úseku památkové péče v rozsahu potřebném pro řízení o prohlášení věci za kulturní památku, zrušení prohlášení věci za kulturní památku, udělení povolení k restaurování, zrušení povolení k restaurování, pozastavení restaurátorské činnosti prováděné na základě povolení k restaurování a vedení seznamu osob ze základního registru obyvatel referenční údaje, kterými jsou

- a) příjmení,
- b) jméno, popřípadě jména,
- c) adresa místa pobytu,
- d) datum, místo a okres narození; u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil,
- e) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí subjektu údajů mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo; je-li vydáno rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého, den, který je v rozhodnutí uveden jako den smrti nebo den, který subjekt údajů prohlášený za mrtvého nepřežil, a datum nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,
- f) státní občanství, popřípadě více státních občanství.

(2) Ministerstvu kultury poskytuje Ministerstvo vnitra pro výkon státní správy na úseku památkové péče v rozsahu potřebném pro řízení o udělení povolení k restaurování, zrušení povolení k restaurování, pozastavení restaurátorské činnosti prováděné na základě povolení k restaurování a vedení seznamu osob z agendového informačního systému evidence obyvatel údaje, kterými jsou

- a) rodné příjmení,
- b) rodné číslo, bylo-li přiděleno,
- c) státní občanství, popřípadě více státních občanství,
- d) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům.

(3) Ministerstvu kultury poskytuje Policie České republiky pro výkon státní správy na úseku památkové péče v rozsahu potřebném pro řízení o udělení povolení k restaurování, zrušení povolení k restaurování, pozastavení restaurátorské činnosti prováděné na základě povolení k restaurování a vedení seznamu osob z informačního systému cizinců údaje, kterými jsou

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení,
- b) rodné číslo,
- c) státní občanství, popřípadě více státních občanství,
- d) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům.

(4) Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z informačního systému evidence obyvatel nebo agendového informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.

(5) Z poskytovaných údajů lze v konkrétním případě použít vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu.

§ 44

Pokud tento zákon nestanoví jinak, řídí se

a) uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazečů pro restaurování kulturních památek a pro provádění archeologických výzkumů a

b) podmínky pro restaurování kulturních památek osobou oprávněnou k restaurování a pro provádění archeologických výzkumů osobou oprávněnou k výzkumům zákonem o uznávání odborné kvalifikace (11g).

§ 44a

(1) Ve správních řízeních vedených podle tohoto zákona lze listinu prokazující vlastníctví věci nahradit čestným prohlášením, nejde-li o věc, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí.

(2) Ve správních řízeních vedených podle tohoto zákona týkajících se movité kulturní památky, která je příslušenstvím nemovité kulturní památky, je místní příslušnost orgánu státní památkové péče určena místem, kde se nachází nemovitá kulturní památka.

(3) Závazné stanovisko podle § 14 odst. 1 a 2, je-li vydáno orgánem státní památkové péče ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad podle zvláštního právního předpisu 1), je samostatným rozhodnutím ve správním řízení, jinak je úkonem učiněným dotčeným orgánem pro řízení vedené stavebním úřadem. Stanoviska uplatněná k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci nejsou správním rozhodnutím.

§ 45

(1) Ministerstvo kultury vydá obecně závazné právní předpisy k provedení § 3 odst. 6, § 6a odst. 6, § 7 odst. 5, § 8 odst. 5, § 10 odst. 3, § 20 odst. 4, § 23b odst. 5, § 29 odst. 4 a § 31 odst. 6.

(2) Ministerstvo kultury vydá obecně závazné právní předpisy

a) v dohodě s Ministerstvem pro místní rozvoj k provedení § 6 odst. 2, § 14 odst. 10 a § 17 odst. 7.

b) v dohodě s ministerstvem financí České republiky k provedení § 16 odst. 3 a § 23 odst. 4,

c) v dohodě s Ministerstvem financí k provedení § 27 odst. 5.

Ustanovení závěrečná

§ 46

Zrušují se

1. zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, ve znění zákona ČNR č. 146/1971 Sb.,

2. vyhláška č. 98/1959 Ú. 1., o okresních konzervátorech a zpravodajích státní památkové péče,

3. vyhláška č. 99/1959 Ú. 1., kterou se blíže určuje činnost a organizace krajských, okresních a místních komisí státní památkové péče,

4. vyhláška č. 116/1959 Ú. 1., o evidenci kulturních památek,

5. vyhláška č. 118/1959 Ú. 1., o památkových ochranných pásmech,

6. vyhláška č. 56/1960 Sb., o úhradě nákladů na udržování a obnovu kulturních památek,

7. § 11 písm. b) zákona č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, pokud se vztahuje na kulturní památky.

§ 47

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1988.

Kempný v.r.

Adamec v.r.

Příloha 1

TŘÍDNÍK SPECIALIZACÍ RESTAURÁTORSKÝCH PRACÍ

Třídění je provedeno v základních strukturách, které umožňují přesný popis restaurátorské specializace buď kumulováním jednotlivých odborností z rozličných řádů, jejich doplňování podle skutečné specializace nebo naopak vyčleňování pouze jednotlivé úzké specializace z nabídky uvedené v příslušném řádku.

1 - malířská umělecká díla

2 - sochařská umělecká díla

3 - uměleckořemeslná díla

Kód	Položka třídníku
1	Malířská umělecká díla na plátně, dřevěných a kovových deskách, na papíře a pergamenu, na skle a jiných nestavebních materiálech, nástěnné malby, figurální sgrafita a polychromie na sochařských dílech
2a	Polychromovaná sochařská umělecká díla z kamene, dřeva, kovu, keramiky, terakoty, štuky, sádry, umělého kamene a jiných výtvarných materiálů
2b	Nepolychromovaná sochařská umělecká díla z kamene, dřeva, kovu, keramiky, terakoty, štuky, sádry, umělého kamene a jiných výtvarných materiálů
3a	Polychromovaná nefigurální uměleckořemeslná díla z kamene, štuky, umělého kamene, sádry
3b	Nepolychromovaná nefigurální uměleckořemeslná díla z kamene, dřeva, štuky, umělého kamene, sádry
3c	Uměleckořemeslná díla z umělého mramoru
3d	Uměleckořemeslná nefigurální malířská díla
3e	Uměleckořemeslné povrchové úpravy na nefigurálních dílech
3f	Zbroj, zbraně, mechanické přístroje, stroje a další podobné předměty
3g	Uměleckořemeslná díla ze skla, keramiky a porcelánu, drahých kovů, z obecných kovů, z textilu, z papíru a pergamenu, z přírodních materiálů
3h	Hudební nástroje
3i	Ostatní uměleckořemeslná díla

Příloha 2

Evidenční dotazník žadatele o povolení k restaurování

Příjmení, jméno, titul:
Datum a místo narození: fotografie
Rodné číslo, bylo-li přiděleno, a státní občanství:
.....
Trvalý pobyt:
..... telefon:
Přechodný pobyt, bydliště:
..... telefon:
Adresa ateliéru:
..... telefon:

Vzdělání a kvalifikace pro obor restaurování

	Název a sídlo školy	Obor	Rok ukončení	Druh zkoušky
Odborné				
Úplné odborné				
Vyšší odborné				
Vysokoškolské				
Postgraduální				
Kursy, školení, stáže				

Délka odborné praxe srovnatelné s restaurováním:

.....
 Odborná spolupráce s institucemi i jednotlivými odborníky v oblasti restaurování:

Teoretická činnost (přednáška, publikace, restaurátorské výstavy) k problematice restaurování:

.....

Další informace, které považujete za důležité pro udělení povolení k restaurování je možné uvést na samostatném listě.

Prohlašuji, že údaje uvedené v tomto dotazníku a přiloženém Chronologickém přehledu provedených restaurátorských prací jsou pravdivé a že dokumentaci, předloženou k žádosti o povolení k restaurování, jsem osobně zpracoval na základě mnou samostatně provedených restaurátorských prací.

.....
 Datum

.....
 Podpis

Chronologický přehled provedených restaurátorských prací

Název díla	Provenience a umístění díla	Charakter. provedeného restaur. zásahu	Rok zahájení a dokončení restaurování	Údaje o případné spolupráci s jinými restaur. včetně uvedení jejich jména

Příloha 3

Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro výkon činnosti restaurování

a) dějiny a filosofie umění a uměleckého řemesla, včetně ikonografie, se zaměřením na české země a Evropu,

- b) dějiny architektury se zaměřením na české země a Evropu,
- c) heraldika se zaměřením na české země a Evropu,
- d) teorie a metody památkové péče ve vztahu k restaurování, výkon památkové péče podle platné právní úpravy,
- e) estetika a etika restaurování,
- f) metody prezentace děl výtvarných umění a uměleckořemeslných prací,
- g) muzejnictví, restaurování a konzervace sbírkových předmětů a předmětů kulturní hodnoty,
- h) fyzikální a chemické metody restaurátorského průzkumu díla, interpretace výsledků a komplexní vyhodnocení průzkumu pro stanovení vhodného technologického postupu při restaurování,
- i) chemické, biologické a fyzikální procesy, způsobující poškození děl výtvarných umění a uměleckořemeslných prací, odpovídající restaurátorské a konzervační metody,
- j) historické techniky a technologie restaurování,
- k) současné techniky a technologie restaurování,
- l) restaurátorské a konzervační materiály,
- m) chemie se zaměřením na restaurátorskou problematiku,
- n) mineralogie (petrografie) se zaměřením na restaurování,
- o) výtvarná příprava (figurální a nefigurální kresba a malba, modelování),
- p) provádění kopií děl výtvarných umění a uměleckořemeslných prací,
- q) metody dokumentace restaurování, odborná fotografie,
- r) využití výpočetní a jiné soudobé techniky v oboru restaurování,
- s) odborná praxe pod dohledem kvalifikované osoby při restaurování v příslušné specializaci,
- t) samostatně a komplexně provedené restaurování děl výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací v příslušné specializaci, včetně obhajoby před odbornou komisí,
- u) závěrečná vědecká nebo jiná odborná písemná práce v oboru restaurování,
- v) český jazyk, popřípadě jeden světový jazyk.

Příloha 4

Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro provádění archeologických výzkumů

- a) obecné dějiny, dějiny filosofie a dějiny kultur od pravěku přes starověk a středověk po moderní civilizace,
- b) dějiny umění a uměleckých řemesel,
- c) dějiny osídlení se zaměřením na české země a Evropu,
- d) egyptská, egejská, řecká, etruská a římská archeologie, archeologie Kypru a Předního Východu,
- e) starožitnosti ve vztahu k archeologii,
- f) biologická antropologie,
- g) mytologie a náboženství v dějinách hmotné kultury včetně ikonografie,
- h) topografie,
- i) epigrafika a numismatika,
- j) teorie a metody památkové péče ve vztahu k provádění archeologických výzkumů, výkon památkové péče podle platné právní úpravy,

- k) etika provádění archeologických výzkumů,
- l) metody prezentace archeologických nálezů,
- m) preventivní ochrana archeologických nálezů a muzejnictví,
- n) metody vědecké archeologie pravěké, prehistorické, středověké a novověké,
- o) teorie a odborná výkopová praxe archeologických výzkumů,
- p) nauka o materiálech a technologiích pro účely archeologie,
- q) metody dokumentace archeologických výzkumů, odborná fotografie,
- r) využití výpočetní a jiné soudobé techniky v oboru archeologie,
- s) samostatně a komplexně provedený archeologický výzkum, včetně obhajoby před odbornou komisí,
- t) závěrečná vědecká práce v oboru archeologie,
- u) český jazyk, jeden světový jazyk a základy latiny a řečtiny.

Vybraná ustanovení novel

§ 43 zákona č. 18/2004 Sb.

Přechodná ustanovení

(1) Nařízení o udělení povolení k restaurování nebo o odnětí povolení k restaurování podle § 14a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, zahájená přede dnem účinnosti tohoto zákona se vztahují dosavadní právní předpisy.

(2) Nařízení o udělení povolení k provádění archeologických výzkumů nebo o odnětí povolení k provádění archeologických výzkumů podle § 21 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, zahájená přede dnem účinnosti tohoto zákona se vztahují dosavadní právní předpisy.

Čl. XI zákona č. 1/2005 Sb.

Přechodná ustanovení

1. Movité archeologické nálezy, které jsou podle dosavadních právních předpisů vlastnictvím České republiky a byly učiněny na území kraje, nebo jsou uloženy v muzeu zřízeném krajem, nebo v jiné příspěvkové organizaci nebo organizační složce zřízené krajem, přecházejí do vlastnictví tohoto kraje dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. To se nevztahuje na movité archeologické nálezy učiněné při archeologických výzkumech prováděných státní organizací nebo organizační složkou státu, které dosud nebyly uloženy v muzeu zřízeném krajem, nebo v jiné příspěvkové organizaci nebo organizační složce zřízené krajem; s tímto majetkem České republiky je dnem nabytí účinnosti tohoto zákona příslušná hospodařit 1) tato státní organizace nebo organizační složka státu.

2. Movité archeologické nálezy, které jsou podle dosavadních právních předpisů vlastnictvím České republiky a byly učiněny při archeologických výzkumech prováděných příspěvkovou organizací nebo organizační složkou obce, nebo jsou uloženy v muzeu zřízeném obcí, nebo v jiné příspěvkové organizaci nebo organizační složce zřízené obcí, přecházejí do vlastnictví této obce dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

3. Jestliže byl movitý archeologický nálezn učiněn přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, počíná lhůta 3 let, ve které jsou kraje a obce povinny převést movitý archeologický nálezn do vlastnictví České republiky podle § 23a odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, běžet dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. II zákona č. 158/2007 Sb.

Přechodné ustanovení

Správní řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

Čl. XXIV zákona č. 189/2008 Sb.

Přechodná ustanovení

1. Řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku, která nebyla pravomocně skončena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

2. Na řízení o udělení povolení k provádění archeologických výzkumů podle § 21 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, a do tohoto dne pravomocně neskončená, se vztahují dosavadní právní předpisy.

Čl. II zákona č. 307/2008 Sb.

Přechodné ustanovení

Řízení, která nebyla pravomocně skončena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle dosavadních právních předpisů. Bylo-li rozhodnutí přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zrušeno a vráceno k novému projednání správnímu orgánu, postupuje se podle dosavadních právních předpisů.

Čl. IV zákona č. 223/2009 Sb.

Přechodné ustanovení

Řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a do tohoto dne neskončená se dokončí a práva a povinnosti s nimi související se posuzují podle dosavadních právních předpisů.

1) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

1) § 9 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

2) Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

2a) § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

4) Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů.

6) § 4 a 5 vyhlášky č. 90/1984 Sb., o správě národního majetku.

7) § 32 až 42 stavebního zákona.

8) § 54 až 70 stavebního zákona.

9) Památková rezervace, památková zóna, ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny.

10) § 57 stavebního zákona.

11) Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.

11a) § 44 až 46 a § 60 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění zákona č. 210/2000 Sb. a zákona č. 147/2001 Sb.

11b) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

11b) Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

11c) § 1 zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů.

11d) Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

11e) Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech.

11f) § 25 zákona č. 18/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

11g) Zákon č. 18/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

11h) § 36a a 36c zákona č. 18/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

11i) § 10 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění vyhlášky č. 538/2002 Sb.

11j) Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.

11i) § 10 a § 11 odst. 1 zákona č. 18/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

12) Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o

vyvlastnění).

13) § 86 a 87 a § 94 stavebního zákona.

14)

16) Úmluva UNESCO o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků z roku 1970 (vyhláška č. 15/1980 Sb.).

17) Zákon č. 142/1970 Sb., o devizovém hospodářství.

Celní zákon č. 44/1974 Sb.

Zákon č. 42/1980 Sb., o hospodářských stycích se zahraničím.

17a) Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidovaná) vyhlášená pod č. 99/2000 Sb. m. s.

17b) Například zákon č. 62/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

18a) § 9 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

19) Například zákon č. 183/2006 Sb.

21) § 65 zákona o národních výborech.

22) § 9, § 17 až 19 zákona č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství.

§ 3 nařízení vlády ČSSR č. 148/1971 Sb., o ochraně hospodářského a služebního tajemství.

23) Např. § 5 zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech.

§ 22 zákona č. 40/1961 Sb., o ochraně Československé socialistické republiky.

Zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti.

Zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

24) Zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění zdejších předpisů.

Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).

25) Zákon ČNR č. 97/1974 Sb., o archivnictví.

26) § 64 hospodářského zákoníku.

27) § 70 hospodářského zákoníku.

28) § 37 a násl. zákona č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví.

§ 1 a násl. zákona č. 123/1975 Sb., o užívání půdy a jiného zemědělského majetku k zajištění výroby.

§ 9 vládního nařízení č. 47/1955 Sb., o opatřeních v oboru hospodářsko-technických úprav pozemků.

§ 12 zákona č. 61/1977 Sb., o lesích.

29) § 198 a násl. občanského zákoníku.

30) § 13a občanského zákoníku.

II. STATISTIK AUSTRIA. Kulturstatistik 2006 - Tabellenwerk.

Wien: *Statistik Austria*, 2008.

(Výběr z díla: úvodní přehled a tabulková část týkající se
Baukulturelles Erbe – stavebního kulturního dědictví.)

13 s.

KULTURSTATISTIK

Tabellenwerk

Herausgegeben von STATISTIK AUSTRIA

Wien 2008

Auskünfte

Für schriftliche oder telefonische Anfragen steht Ihnen in der Statistik Austria der Allgemeine Auskunftsdienst unter der Adresse

Guglgasse 13
1110 Wien
Tel.: +43 (1) 711 28-7070
e-mail: info@statistik.gv.at
Fax: +43 (1) 715 68 28

zur Verfügung.

Herausgeber und Hersteller

STATISTIK AUSTRIA
Bundesanstalt Statistik Österreich
1110 Wien
Guglgasse 13

Für den Inhalt verantwortlich

Mag. Wolfgang Pauli
Tel.: +43 (1) 711 28-7268
e-mail: wolfgang.pauli@statistik.gv.at

Umschlagfoto

Căcilia Novak

Kommissionsverlag

Verlag Österreich GmbH
1070 Wien
Kandlgasse 21
Tel.: +43 (1) 610 77-315
e-mail: order@verlagoesterreich.at

ISBN 978-3-902587-59-6

Das Produkt und die darin enthaltenen Daten sind urheberrechtlich geschützt. Alle Rechte sind der Statistik Österreich vorbehalten. Die Vervielfältigung und Verbreitung der Daten sowie deren kommerzielle Nutzung ist ohne deren vorherige schriftliche Zustimmung nicht gestattet. Weiters ist untersagt, die Daten ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Statistik Österreich ins Internet zu stellen, und zwar auch bei unentgeltlicher Verbreitung. Eine zulässige Weiterverwendung ist jedenfalls nur mit korrekter Quellenangabe „STATISTIK AUSTRIA“ gestattet.

© STATISTIK AUSTRIA

Artikelnummer: 20-1660-06

Verkaufspreis: € 30,00

Wien 2008

Vorwort

Auf der Basis eines breiten, an internationale Vorgaben anknüpfenden Bezugsrahmens informiert die vorliegende Publikation über das vielfältige Angebot und die Partizipation an Kultur und gibt einen umfassenden Überblick über die öffentliche Kulturförderung und die Beschäftigung in kulturellen Berufen.

Der Bogen ist thematisch vom kulturellen Erbe über die Künste bis zu den Medien gespannt und schließt Querschnittsthematiken wie Aus- und Weiterbildung ein. Neben eigenen Erhebungen, die vielfach auf überarbeiteter konzeptiver Grundlage erfolgten, wurde eine Vielzahl sekundärer Quellen genutzt, die unter anderem erlauben, die ökonomische Bedeutung des Kultursektors herauszuarbeiten. Grundlegende Definitionen und die Quellenlage sind im Textteil dokumentiert.

Der Rahmen der Darstellung orientiert sich an der Systematik der Kulturförderung, die in den letzten Jahren erarbeitet wurde (LIKUS). Sie hält zugleich den Weg für eine vergleichende europäische Darstellung offen, wie sie auf EU-Ebene konzipiert wird.

Auf Wunsch des Auftraggebers, des Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur, dient das Internet als primäres Medium der Veröffentlichung. Sämtliche Publikationstabellen und Einleitungstexte zu den Kapiteln sind auf der Homepage der STATISTIK AUSTRIA zugänglich:

http://www.statistik.at/web_de/statistiken/bildung_und_kultur/kultur/index.html

Die Ergebnisse wurden dort seit Jahresbeginn 2008 veröffentlicht.

Univ.-Prof. Dr.h.c. Dr. Peter Hackl
Fachstatistischer Generaldirektor der STATISTIK AUSTRIA

Wien, im Juni 2008

Museen und Ausstellungen

Die Gesamtbesuchszahl des Jahres 2006 wurde mit 24,0 Mio. ermittelt. Auf Museen entfielen 11,6 Mio. Besuche, auf museumsverwandte Einrichtungen 10,8 Mio. Besuche, darunter 4,1 Mio. an historischen Stätten und 3,7 Mio. in Einrichtungen, die lebende Spezies beherbergen (zoologische und botanische Gärten usw.). Die Museumsbesuche verteilten sich zu 44% auf „Kunstmuseen, archäologische und historische Museen“, zu 42% auf „Andere Museen“ (allgemeine Museen, Regionalmuseen und kulturgeschichtliche Spezialmuseen) und zu 14% auf „Wissenschaftliche, technische und ethnologische Museen“. Die drei Landesausstellungen des Jahres 2006 (Kärnten, Oberösterreich, Steiermark) erzielten insgesamt 663.000 Besuche, die Ausstellungshäuser verzeichneten 941.000 Besuche.

Baukulturelles Erbe

Bei einer Gesamtzahl von rund 60.000 schützenswerten Denkmälern waren per Ende 2006 mit rechtskräftigem Bescheid insgesamt 16.336 Objekte unter Denkmalschutz gestellt, das sind um 455 mehr Gesamt- bzw. Teilunterschützstellungen als im Jahr 2005. Darunter befanden sich 11.978 Objekte des Profanbereichs und 2.318 archäologische Objekte. Die Bundessubventionen für Denkmalpflege betrugen 2006 12,4 Mio. €, gefördert wurden dabei insgesamt 998 Vorhaben.

Volkskultur

Verschiedene Bundesverbände aus dem Bereich der Volkskultur haben Daten über Mitglieder, Anzahl der Chöre usw. zur Verfügung gestellt: So hatten beispielsweise die rund 101.000 Musiker und Musikerinnen der 2.152 Mitgliedsvereine des Österreichischen Blasmusikverbandes im Jahr 2006 etwa 76.600 Auftritte. Der Bund Österreichischer Trachten- und Heimatverbände konnte im Jahr 2006 rund 94.000 ordentliche und fast 21.000 weitere Mitglieder in 1.892 Vereinen und 445 Jugendgruppen verzeichnen. Der Chorverband Österreich - ehemals Österreichischer Sängerbund - verzeichnete 2.754 Chöre mit insgesamt knapp 56.000 Sängern und Sängerinnen.

Archive

Für die 110 erfassten Archive ergaben sich insgesamt eine Archivfläche von 178.000 m² und eine Regallänge von 581 km. Von der Regallänge entfielen ungefähr 45% auf Archive des Bundes und 40% auf Landesarchive, 8,1% auf Stadtarchive und 4,7% auf Kirchenarchive.

Bibliotheken

Insgesamt verfügten die 88 erfassten wissenschaftlichen Bibliotheken und Spezialbibliotheken zu Jahresende 2006 über 36,5 Mio. Bücher und Sammelwerke.

Rund 101.000 Zeitschriften- und Zeitungstitel wurden in gedruckter Form laufend bezogen, weitere 128.000 Titel elektronisch.

Der Medienbestand der 2.312 öffentlichen Bibliotheken betrug 12,9 Mio. Einheiten. Entlehnt wurden 19,7 Mio. Medien von 1,1 Mio. eingeschriebenen Leserinnen und Lesern; das entspricht 17,5 Entlehnungen pro aktiver Nutzer und Nutzerin.

Theater und Musik

Im Spieljahr 2005/06 wurden insgesamt 5,906 Mio. Besuche bei den rund 13.900 Vorstellungen der erfassten Theater- und Konzertveranstalter verzeichnet.

Die Bundestheater, die großen Wiener Privattheater, die Vereinigten Bühnen Wien, das Theater der Jugend sowie die Länderbühnen und Stadttheater wurden 2005/06 von 3,636 Mio. Zuschauern und Zuschauerinnen besucht. Die anderen Theater- und Konzertbühnen und Theatergruppen lockten weitere 2,269 Millionen Besucher und Besucherinnen an.

Festspiele und Festivals

Im Festspieljahr 2006 wurden bei 2.347 Vorstellungen von österreichischen Festspielen und Festivals 1,506 Mio. Besuche registriert. Die höchste Zahl an Besuchern und Besucherinnen wiesen mit 239.000 die Salzburger Sommerfestspiele auf.

Kinos und Filme

Das Filmangebot des Jahres 2006 zog 17,27 Mio. Besucher und Besucherinnen in die 584 Kinosäle der 176 heimischen Kinos. Im Vergleich zum Vorjahr ergab sich damit ein Plus von 9,9% bei den Besuchen. Die Zahl der Kinos insgesamt stieg gegenüber 2005 leicht an (von 172 auf 176), die Zahl der Kinosäle ebenso (von 568 auf 576). Die Gesamtzahl der in den österreichischen Kinos erstaufgeführten Spielfilme war 2006 mit 323 die höchste seit 1990. Als Herkunftsland dominierten wieder die USA mit 135 Filmen (Anteil von 41,8%).

Hörfunk und Fernsehen

Ende 2006 gab es 3,212 Mio. Radio- und 3,131 Mio. Fernsehbevolligungen; das entsprach einer Empfangsdichte von 91,5 Radio- bzw. 89,2 TV-Lizenzen auf 100 Privathaushalte. Die Tagesreichweite des Radios in der Bevölkerung ab 14 Jahren betrug 5,774 Mio. Hörer und Hörerinnen (83,4%), die Tagesreichweite des Fernsehens 4,517 Mio. Seher und Seherinnen (67,2%).

Visuelle Kunst

Der Außenhandelsstatistik zufolge wurden im Jahr 2006 Gemälde, Zeichnungen und Collagen im Wert von 64 Mio. € sowie Werke bildhauerischen Schaffens

im Wert von 7 Mio. € in Österreich eingeführt. Ausgeführt wurden 2006 Gemälde, Zeichnungen und Collagen im Wert von 292 Mio. € und bildhauerische Werke im Wert von 12 Mio. €. Darin enthalten sind nach dem österreichischen Restitutionsgesetz aus Museumsbeständen zurückgegebenen Bilder.

Bücher und Presse

Im Jahr 2006 erschienen in Österreich 17 Tageszeitungen mit insgesamt 17 Regionalausgaben sowie ferner fünf Gratisblätter. Die Anzahl der Wochenzeitungen betrug 263 Titel. Unter Fachpresse und sonstige Printmedien wurden 2.735 Titel registriert.

Die Gesamtreichweite der Tageszeitungen betrug 5,033 Mio. Leser und Leserinnen bzw. 72,7% der Bevölkerung ab 14 Jahren.

Die Buchproduktion des Jahres 2006 zählte 7.631 Neuerscheinungen; davon entfielen 28,6% auf die Sachgruppe „Sozialwissenschaften“, gefolgt von „Literatur“ mit 22,3% und „Künste und Unterhaltung“ mit 12,9%.

Ausbildung und Weiterbildung

Im Wintersemester 2005/06 wurden an den sechs Universitäten der Künste 9.105 Studien belegt. Die am weitesten häufigsten besuchte Studienrichtungsgruppe war Musik mit 58,5%; es folgte Bildende und angewandte Kunst mit 33,4% deutlich vor Darstellender Kunst mit 4,9%. Diplomstudien der Musik wurden etwa zur Hälfte von ausländischen Hörern und Hörerinnen inskribiert.

Die Zahl der Musikschulstandorte betrug im Jahr 2004 österreichweit 1.426, davon 402 Hauptanstalten und 1.024 weitere Unterrichtsorte. An diesen waren rund 173.500 Schülerinnen und Schüler eingeschrieben. Das entspricht einer Dichte von 86,9 Musikschülern und -schülerinnen auf 1.000 Einwohner und Einwohnerinnen im Alter von 5 bis 24 Jahren.

Kulturfinanzierung

Die Kulturausgaben der Gebietskörperschaften zusammen beliefen sich im Jahr 2006 auf rund 2,11 Mrd. € bzw. 0,82% des BIP. Die Ausgaben des Bundes

betragen 711 Mio. €, die Länder einschließlich Wien verzeichneten 826 Mio. € und die Gemeinden (ohne Wien) 669 Mio. € (jeweils einschließlich intergovernmentaler Transfers). Nach Abzug der intergovernmentalen Transfers lag der Anteil der Kulturausgaben am BIP für den Bund bei 0,27%, für die Bundesländer bei 0,29% und für die Gemeinden (ohne Wien) bei 0,26%. In Summe entspricht das pro Kopf-Ausgaben von 254 € pro Einwohner oder Einwohnerin.

Im Durchschnitt gab ein österreichischer Privathaushalt im Jahr 2005 monatlich 72 € für Kultur aus: 34 € für Kulturveranstaltungen, 30 € für Bücher, Zeitungen und Zeitschriften und 8,60 € für Ton- und Bildträger.

Beschäftigung im kulturellen Sektor

Dem Mikrozensus zufolge arbeiteten 2006 im Jahrdurchschnitt 58.800 Erwerbstätige in Kulturberufen, was einem Anteil von 1,5% an allen Erwerbstätigen in Österreich entspricht. Die anteilmäßig größte Berufsuntergruppe (3-Steller) nach ISCO-88(COM) bildete dabei mit 31.800 Erwerbstätigen „Schriftsteller, bildende und darstellende Künstler“, darunter hauptsächlich die Berufsgattungen (4-Steller) „Autoren, Journalisten und andere Schriftsteller“ mit 13.700 Erwerbstätigen, „Bildhauer, Maler und verwandte Künstler“ mit 6.800 Erwerbstätigen und „Komponisten, Musiker und Sänger“ mit 6.100 Erwerbstätigen. 16.300 Personen arbeiteten in Berufen der Untergruppe „Künstlerische und Unterhaltungsberufe (ohne Sportberufe)“. Berufe der Gattung „Fotografen und Bediener von Bild- und Tonaufzeichnungsanlagen“ wurden von 7.300 Personen ausgeübt.

Beteiligung an kulturellen Aktivitäten in den EU-Staaten

Im Zuge einer Eurobarometer-Erhebung wurden Anfang des Jahres 2007 Daten über kulturelle Aktivitäten der Europäer und Europäerinnen im Zeitraum der letzten 12 Monaten erfragt. Europaweit wurden als häufigste Aktivitäten das Verfolgen von Kultursendungen in Fernsehen und Radio (78% mindestens einmal) und Bücher lesen (71% mindestens einmal) genannt. Historische Denkmäler und Kinovorführungen hatte jeweils rund die Hälfte der Bevölkerung (54% bzw. 51%) mindestens einmal besucht.

Baukulturelles Erbe

Bk1. Bestand unter Denkmalschutz gestellter Objekte im Jahr 2006 nach Bundesländern

Art des Objektes ¹⁾	Österreich	Burgenland	Kärnten	Niederösterreich	Oberösterreich	Salzburg	Steiermark	Tirol	Vorarlberg	Wien
Alle Objekte	16.336	1.036	1.235	4.355	2.850	1.319	1.584	1.811	561	1.359
Archäologie ²⁾	2.318	238	164	1.109	203	94	483	24	1	2
Baufeste Ausstattung ³⁾	108	6	3	19	18	6	9	19	2	26
Bewegliche Denkmale ⁴⁾	226
Einzelne Gebäudeteile	17	2	2	4	4	1	3	1	-	-
Garten- und Parkanlagen ⁵⁾	25	2	4	5	4	2	1	2	1	4
Gartenbaudenkmale ⁶⁾	95	7	3	12	8	9	7	12	4	33
Profanbauten ⁷⁾	11.978	696	962	2.875	2.372	1.113	907	1.431	466	1.156
Sakralbauten ⁸⁾	1.370	77	91	301	214	86	141	310	81	69
Sammlungen ⁹⁾	121	8	1	10	9	8	20	5	3	57
Technische Denkmale ¹⁰⁾	78	-	5	20	18	-	13	7	3	12

Bk2. Neu unter Denkmalschutz gestellte Objekte 1996 bis 2006

Art des Objektes ¹⁾	Jahr der Unterschutzstellung									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle Objekte	554	337	290	224	179	415	257	284	249	455
Archäologie ²⁾	195	97	34	26	6	19	9	15	13	33
Baufeste Ausstattung ³⁾	1	-	-	-	-	1	-	1	1	1
Bewegliche Denkmale ⁴⁾	3	1	2	2	8	5	8	2	1	19
Einzelne Gebäudeteile	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-
Garten- und Parkanlagen ⁵⁾	-	-	-	1	2	2	1	3	2	2
Gartenbaudenkmale ⁶⁾	-	-	-	2	1	2	16	2	3	-
Profanbauten ⁷⁾	331	220	242	149	111	297	189	189	184	318
Sakralbauten ⁸⁾	23	17	11	34	47	82	30	37	27	49
Sammlungen ⁹⁾	1	2	1	7	4	7	3	8	-	-
Technische Denkmale ¹⁰⁾	-	-	-	-	-	-	-	27	18	33

Q: Bundesdenkmalamt (Denkmaldatenbank).

1) Erfasst sind alle Objekte, deren Denkmalfeststellung mit rechtskräftigem Bescheid erfolgte; die Gesamtzahl der schützenswerten Denkmale wird vom Bundesdenkmalamt auf circa 60.000 geschätzt. - 2) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von Objekten der Kategorie Archäologie (archäologische Kleindenkmäler, befestigte Siedlung/Wehranlage, Einzelbauwerke, Einzelfund, Einzelgrab, Fundstelle u. ä.). - 3) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von Objekten der Kategorien wandfeste Ausstattung, u. ä. - 4) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von Objekten der Kategorien kirchliche Einrichtungen, sonstiges mobiles Zubehör u. ä. - 5) Entsprechend Anhang zu DMSG. - 6) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von einzelnen Gartenbaudenkmalen. - 7) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von Objekten der Kategorien Befestigungs/Militärbauten, Erinnerungs/Kleindenkmäler, Kultur/Gesundheit/Unterricht, landwirtschaftliche Bauten, Schlösser/Burgen/Palais, Tourismus/Sport/Freizeit, Verwaltungsbauten, Wohnbauten u. ä. - 8) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von Objekten der Kategorien Friedhöfe/Begräbnisplätze, Kapellen, Karner, Kirchen, Klöster/Stifte u. ä. - 9) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von Sammlungen. - 10) Gesamt- bzw. Teilunterschutzstellungen von Objekten der Kategorie Technische Denkmale (Produktion, Verkehr, Energie/Versorgung, Handel, Maschinen, Verkehr u. ä.).

Bk3. Bestand unter Denkmalschutz gestellter Objekte 2000 bis 2006 nach Eigentümer

Eigentümer ¹⁾	2000	2001	2002	2003 ²⁾	2004 ²⁾	2005 ²⁾	2006 ²⁾
Insgesamt	14.497	14.676	15.091	15.348	15.632	15.881	16.336
Private Einrichtungen, Privatpersonen	12.381	12.514	12.751
Fremdstaaten	12	12	12
Bund (Republik Österreich)	330	342	361
Land	115	120	127
Gemeinde	923	942	1.028
sonstige öffentlich-rechtliche Institutionen	12	13	13
Kirchen und Religionsgemeinschaften	480	487	547
Bundesbahn	234	236	239
Post- und Telegraphendirektion	10	10	13

Q: Bundesdenkmalamt (Denkmaldatenbank).

1) Erfasst sind alle Objekte, deren Denkmalfeststellung mit rechtskräftigem Bescheid erfolgte; die Gesamtzahl der schützenswerten Denkmale wird vom Bundesdenkmalamt auf ca. 60.000 geschätzt. - 2) Seit 2003 steht keine Aufgliederung nach Eigentümern zur Verfügung.

Bk4. Subventionen des Bundes *) für Denkmalschutz 1995 bis 2006 nach Bundesländern

Gliederung	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Österreich								
Restaurierungsvorhaben ¹⁾	916	1.284	1.304	1.178	1.261	1.500	1.164	998
Subventionen in Profanbauten ²⁾	3.687,7	4.133,9	4.389,1	5.143,1	4.487,1	7.475,3	5.568,2	5.701,0
Subventionen in Sakralbauten ²⁾	4.249,2	6.541,2	5.703,5	7.736,5	5.101,6	7.146,0	6.943,9	6.725,9
Summe der Bundessubventionen ³⁾	7.936,9	10.675,1	10.092,7	12.879,6	9.588,7	14.621,3	12.512,1	12.426,9
Burgenland								
Restaurierungsvorhaben	58	69	77	64	69	68	70	71
Subventionen in Profanbauten	324,1	184,2	353,3	156,8	295,9	178,9	189,9	267,6
Subventionen in Sakralbauten	188,8	286,5	191,1	202,1	116,7	223,0	177,9	192,3
Summe der Bundessubventionen	512,9	470,6	544,4	358,9	412,6	401,9	367,7	459,9
Kärnten								
Restaurierungsvorhaben	73	94	107	100	84	119	78	80
Subventionen in Profanbauten	150,6	84,3	131,8	76,5	145,3	95,1	94,3	202,5
Subventionen in Sakralbauten	356,4	477,5	443,6	648,1	423,3	493,9	466,6	398,7
Summe der Bundessubventionen	507,0	561,8	575,3	724,6	568,6	589,0	560,9	601,2
Niederösterreich								
Restaurierungsvorhaben	273	293	315	324	273	352	306	257
Subventionen in Profanbauten	1.378,9	1.067,5	1.148,3	1.218,1	1.222,4	2.744,2	1.240,9	1.506,1
Subventionen in Sakralbauten	1.070,2	1.878,0	1.277,9	1.948,0	1.195,5	1.166,1	1.570,2	1.747,4
Summe der Bundessubventionen	2.449,1	2.945,5	2.426,2	3.166,1	2.417,9	3.910,3	2.811,1	3.253,6
Oberösterreich								
Restaurierungsvorhaben	141	272	245	141	252	196	156	133
Subventionen in Profanbauten	538,7	930,2	772,3	1.039,5	860,5	1.377,7	1.247,8	1.018,5
Subventionen in Sakralbauten	433,4	739,2	552,3	475,5	401,6	668,9	1.134,3	847,6
Summe der Bundessubventionen	972,1	1.669,3	1.324,6	1.514,9	1.262,1	2.046,5	2.382,1	1.866,0
Salzburg								
Restaurierungsvorhaben	57	70	103	86	86	94	76	68
Subventionen in Profanbauten	98,2	280,0	285,1	717,2	334,5	550,1	753,0	551,4
Subventionen in Sakralbauten	545,4	506,4	591,4	645,9	317,2	465,8	328,0	769,8
Summe der Bundessubventionen	643,6	786,4	876,5	1.363,1	651,7	1.015,9	1.081,0	1.321,2
Steiermark								
Restaurierungsvorhaben	129	178	168	165	178	202	174	141
Subventionen in Profanbauten	496,2	463,4	617,1	580,9	474,6	557,5	513,8	623,2
Subventionen in Sakralbauten	412,0	1.024,9	895,3	1.342,8	772,3	1.332,8	1.044,0	840,2
Summe der Bundessubventionen	908,2	1.488,4	1.512,4	1.923,8	1.246,9	1.890,3	1.557,8	1.463,4
Tirol								
Restaurierungsvorhaben	69	149	136	151	134	178	132	114
Subventionen in Profanbauten	286,8	467,6	583,6	811,9	452,2	801,5	550,7	355,4
Subventionen in Sakralbauten	369,9	550,0	499,9	811,6	548,3	986,2	969,8	561,9
Summe der Bundessubventionen	656,7	1.017,6	1.083,4	1.623,5	1.000,5	1.787,7	1.520,5	917,2
Vorarlberg								
Restaurierungsvorhaben	39	83	71	77	65	78	75	64
Subventionen in Profanbauten	161,1	331,5	224,1	324,0	261,5	337,3	232,0	535,3
Subventionen in Sakralbauten	245,1	214,9	170,0	369,2	351,9	460,5	128,9	494,5
Summe der Bundessubventionen	406,2	546,5	394,1	693,2	613,5	797,8	360,8	1.029,8
Wien								
Restaurierungsvorhaben	77	76	82	70	120	213	97	70
Subventionen in Profanbauten	253,1	325,3	273,5	218,2	440,2	832,9	745,9	641,0
Subventionen in Sakralbauten	628,1	863,7	1.082,2	1.293,2	974,8	1.348,8	1.124,3	873,7
Summe der Bundessubventionen	881,2	1.188,9	1.355,7	1.511,4	1.415,0	2.181,8	1.870,1	1.514,7

Q: Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur (Kulturbericht).

*) Subventionen, die vom Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur (überwiegend im Wege des Bundesdenkmalamtes) vergeben wurden. - 1) Ohne Objekte der Fassadenrestaurierungsaktion, ohne geförderte Kleindenkmale. - 2) in 1.000 EUR-ATS; einschließlich Fassadenrestaurierungsaktion sowie Kleindenkmale, Grabungen etc. - 3) in 1.000 EUR-ATS; ohne Förderungen aus steuerbegünstigten Spenden und sonstigen steuerlichen Begünstigungen, Sponsorgelder, diverse Stipendien und Beträge für die Osthilfe.

Bk5. Fassadenrestaurierungsaktion 1995 bis 2006 nach Bundesländern

Gliederung	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Österreich								
betroffene Gemeinden	12	15	14	7	10	10	7	7
Zahl der restaurierten Fassaden	112	114	107	53	89	102	27	69
Geförderte Gesamtkosten in 1.000 EUR-ATS	3.182	2.824	4.056	1.265	10.100	10.071	964	5.221
darunter: Bundessubventionen in 1.000 EUR-ATS	228	190	170	128	195	164	100	146
Burgenland								
betroffene Gemeinden	-	1	1	-	2	-	1	-
Zahl der restaurierten Fassaden ¹⁾	-	5	3	-	6	-	2	-
Geförderte Gesamtkosten ²⁾ in 1.000 EUR-ATS	-	185	89	-	318	-	102	-
darunter: Bundessubventionen in 1.000 EUR-ATS	-	36	14	-	62	-	19	-
Kärnten								
betroffene Gemeinden	1	2	1	-	1	1	-	1
Zahl der restaurierten Fassaden	7	4	8	-	5	4	-	2
Geförderte Gesamtkosten in 1.000 EUR-ATS	1.002	137	210	-	209	202	-	44
darunter: Bundessubventionen in 1.000 EUR-ATS	77	16	27	-	28	21	-	7
Niederösterreich								
betroffene Gemeinden	7	5	9	3	3	3	3	2
Zahl der restaurierten Fassaden	45	22	31	13	6	12	19	17
Geförderte Gesamtkosten in 1.000 EUR-ATS	1.269	424	581	221	149	332	594	979
darunter: Bundessubventionen in 1.000 EUR-ATS	97	23	51	20	15	28	48	64
Oberösterreich								
betroffene Gemeinden	4	6	3	2	3	4	1	2
Zahl der restaurierten Fassaden	60	77	65	25	71	81	1	40
Geförderte Gesamtkosten in 1.000 EUR-ATS	910	1.744	3.176	331	9.375	9.166	28	3.947
darunter: Bundessubventionen in 1.000 EUR-ATS	54	93	78	31	85	78	2	36
Tirol								
betroffene Gemeinden	-	1	-	1	-	1	1	1
Zahl der restaurierten Fassaden	-	6	-	10	-	4	4	8
Geförderte Gesamtkosten in 1.000 EUR-ATS	-	334	-	639	-	363	225	225
darunter: Bundessubventionen in 1.000 EUR-ATS	-	22	-	69	-	36	30	36
Vorarlberg								
betroffene Gemeinden	-	-	-	1	1	1	1	1
Zahl der restaurierten Fassaden	-	-	-	5	1	1	1	2
Geförderte Gesamtkosten in 1.000 EUR-ATS	-	-	-	75	49	8	16	26
darunter: Bundessubventionen in 1.000 EUR-ATS	-	-	-	7	5	1	1	2

Q: Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur (Kulturbericht).

1) Instandsetzung von Fassaden (einschließlich Trockenlegung) und sichtbarer Dachflächen. - 2) Die Eigentümer der Objekte erhalten von Bund, Land und Gemeinde Zuschüsse für die Restaurierung der Objekte (durchschnittlich 3x 10%, maximal 3x 20% der angefallenen Kosten).

F5. Kulturausgaben der Länder 2006 gemäß Landeskulturberichten

Förderbereich	Zu- sammen	Burgen- land	Kärnten	Nieder- österreich	Ober- österreich	Salzburg	Steier- mark	Tirol	Vorarl- berg	Wien
Mio. EUR										
Insgesamt	691,33	17,32	24,66	106,25	145,85	60,90	60,29	65,22	21,24	189,60
Museen, Archive, Wissenschaft	97,86	0,80	5,09	8,95	14,46	19,92	13,55	6,36	6,09	22,64
Baukulturelles Erbe	35,13	1,01	0,44	5,45	3,16	9,30	0,07	1,40	5,04	9,25
Volkskultur, Heimat- und Brauchtumpflege	12,80	0,17	1,33	1,96	1,62	0,35	4,35	0,14	0,16	2,73
Literatur	3,32	0,05	0,17	0,41	0,33	0,32	0,35	0,20	0,59	0,92
Bibliothekswesen	9,10	0,11	0,04	0,29	1,88	0,18	0,49	4,60	0,12	1,38
Presse	0,00	-	-	-	-	0,00	-	-	-	-
Musik	58,94	0,69	2,84	13,18	10,25	6,83	2,44	1,07	2,67	18,98
Darstellende Kunst	155,96	0,06	9,50	15,91	28,11	6,23	19,57	2,86	1,11	72,61
Bildende Kunst, Foto, Architektur, Design	21,13	0,21	1,28	5,24	1,13	0,58	2,34	0,60	1,16	8,60
Film, Kino, Video	11,21	0,02	0,05	2,49	0,68	0,53	0,85	0,14	0,25	6,20
Hörfunk und Fernsehen	0,85	-	-	-	-	-	0,14	-	-	0,71
Kulturinitiativen, Zentren	25,04	1,71	0,18	8,03	4,68	1,24	4,83	1,39	1,44	1,53
Ausbildung, Weiterbildung	167,81	11,39	1,79	40,03	61,93	6,48	0,09	44,53	1,43	0,15
Erwachsenenbildung	3,47	0,18	0,17	1,16	-	1,18	0,31	-	0,46	-
Internationaler Kulturaustausch	1,72	0,05	0,05	0,07	0,04	0,00	0,47	-	0,13	0,90
Großveranstaltungen	67,97	0,87	0,15	3,04	17,59	7,78	10,42	1,92	0,49	25,73
Sonstiges	19,00	-	1,60	0,05	-	-	-	-	0,09	17,27
in %										
Insgesamt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Museen, Archive, Wissenschaft	14,2	4,6	20,6	8,4	9,9	32,7	22,5	9,8	28,7	11,9
Baukulturelles Erbe	5,1	5,8	1,8	5,1	2,2	15,3	0,1	2,2	23,8	4,9
Volkskultur, Heimat- und Brauchtumpflege	1,9	1,0	5,4	1,8	1,1	0,6	7,2	0,2	0,8	1,4
Literatur	0,5	0,3	0,7	0,4	0,2	0,5	0,6	0,3	2,8	0,5
Bibliothekswesen	1,3	0,7	0,2	0,3	1,3	0,3	0,8	7,0	0,6	0,7
Presse	0,0	-	-	-	-	0,0	-	-	-	-
Musik	8,5	4,0	11,5	12,4	7,0	11,2	4,0	1,6	12,6	10,0
Darstellende Kunst	22,6	0,3	38,5	15,0	19,3	10,2	32,5	4,4	5,2	38,3
Bildende Kunst, Foto, Architektur, Design	3,1	1,2	5,2	4,9	0,8	0,9	3,9	0,9	5,4	4,5
Film, Kino, Video	1,6	0,1	0,2	2,3	0,5	0,9	1,4	0,2	1,2	3,3
Hörfunk und Fernsehen	0,1	-	-	-	-	-	0,2	-	-	0,4
Kulturinitiativen, Zentren	3,6	9,9	0,7	7,6	3,2	2,0	8,0	2,1	6,8	0,8
Ausbildung, Weiterbildung	24,3	65,8	7,2	37,7	42,5	10,6	0,2	68,3	6,7	0,1
Erwachsenenbildung	0,5	1,0	0,7	1,1	-	1,9	0,5	-	2,2	-
Internationaler Kulturaustausch	0,2	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,8	-	0,6	0,5
Großveranstaltungen	9,8	5,0	0,6	2,9	12,1	12,8	17,3	2,9	2,3	13,6
Sonstiges	2,7	-	6,5	0,0	-	-	-	-	0,4	9,1

Q: Kulturberichte der Länder.

ABSTRAKT

VANĚK, K. *Péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a Horním Rakousku: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 77 s. Vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Emanuel Pecka CSc.

Klíčová slova: kulturní dědictví, kulturní památka, památkový fond, památková péče, památková rezervace, památková zóna, ochranné pásmo, evidence kulturních památek, movité a nemovité kulturní památky, Ministerstvo kultury, Národní památkový ústav, péče státu, globalizace, evropská regionální a strukturální politika, organizace UNESCO.

Práce analyzuje na základě studia odborné literatury základní problém, kterým je úloha péče o kulturní dědictví ve vzájemném působení evropské regionální a strukturální politiky.

V průběhu zpracování byla zaměřena pozornost na analýzu úlohy péče o kulturní dědictví a analýzu a komparaci systému péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku.

Analýzou a komparací systémů péče o kulturní dědictví v obou krajích byly splněny hlavní cíle bakalářské práce, analyzovat problematiku památkové péče v Jihočeském kraji a její přizpůsobení se současné globalizaci, vysvětlit úlohu péče o kulturní dědictví v dnešní době a porovnat systém péče o kulturní dědictví v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku.

ABSTRACT

VANĚK, K. *Cultural heritage care in the South Bohemian Region and Upper Austria : Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2010. 77 p. Supervisor: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Key words: cultural heritage, cultural inheritance, cultural foundation, cultural management, heritage site, heritage area, preservation area, cultural heritage record, movable and immovable cultural sites, Ministry of culture, National cultural institute, state care, globalization, European regional and structural politics, UNESCO organization.

This bachelor thesis aims to analyze, based on study of scientific literature, the main problems of cultural heritage care by interference of European regional and structural politics.

The main attention has been given to the analysis of the problem of cultural heritage care and its system in the regions of South Bohemia and Upper Austria.

By thorough analysis and comparison of different systems of cultural heritage care in both regions the aims of this bachelor thesis have been fulfilled.